

გიორგი ვაუჩნობიანი

(ამერიკის განმათავისუფლებელი)

თარგმნილი

ნ. ბატნაბიშვილის მიერ

გამოცემული

ზ. ჭიჭინაძისაგან

თფილისი

სტამბა ი. მანსვეტოვისა, ლორ.-მედ. ქუჩ.

1891

ბიურგობი ვაჟინგბტონი

(ამუკნის განმათავისუფლებული)

1673

თაკტმნილი

ნ. ბანნაბიშვილის-მიერ

გამოცემული
წ. ჭიჭინაძისგან

თფილისი

სტამბა ი. შანსვეტოვისა, ჯორ.-მელ. ქუჩ., მდივანის სახლებში.

1891

Дозволено ценз. Тифл., 27 февраля 1891 года.

Тип. Я. Мансветова Лор.-Мелик. ул. д. Мдивани.

გიორგი ვაშინკტონი

თ ა ვ ი F

ჩრდილოეთ-ამერიკის შტატებში პირველად შეადგენდნენ ინგლისის სალშენს. ეს სალშენი, დასახლებული უმეტეს ნაწილად გადმოხიზნულ ინგლისელთაგან, დიდ ხნობით მტკიცედ იყო შეკავშირებული თავის მიტროპოლიასთან, სჯულმდებლობით, მმართველობით, სამმართველო დაწესებულებით, განათლებით, ალებ-მიტომობით და ზნე-ჩვეულებით. ნორჩი სალშენი ერთობ იზრდებოდა; და დედა მიტროპოლია-კი არამც თუ ცდილობდა მტკიცედ დაეცვა თავისი უფლებანი სალშენის მართვაში, არამედ, პირიქით დააწოლა მას სხვა სალდი ტვირთი, და ნაკლებად ესმოდა-რას თავისი საკუთარი სარგებლობა; დიდს ზარალში ავლებდა სალშენს. გასაკვირველი აღარაა, რომ წინამძღვარმა სალშენმა უნებურად დასწყვიტა დამოუკიდებელი ტახტი და მოძალდონიერებისთანავე მოიწადინა აეცდინა თავი დამ. ტვირთი გზა და მიეყო ხელი საკუთარის ჭყუარ-ნება-ყოფლობითი ცხოვრებისათვის.

ინგლისმა ყოველი ღონისძიება იზმარა სალშენის ჩამოშორების წინააღმდეგ. ასტყდა ორთა-მორის საშინელა ომი, სისხლის ღვრა, მაგრამ გამარჯვება წაიღო მოზარდო ძალმა. ჩრდილო ამერიკა შეიქმნა თავისუფალ ქვეყნად, შეიღვინა სახელმწიფო სჯულდებანი და განიწერა უსაჭიროესნი დაწესებულებანი.

ამ ბრძოლაში და აგრეთვე შემდეგ ქვეყნის მოწყობის

დროს გვივარდება თვალწინ კაცი, რომელიც უნებურად იზი-
დავს ჩვენს თანაგრძნობას; კაცი, რომელიც თანაბრივ ჭსაზრავს
ბრძოლასა და ჭკუენის დამშვიდებაში, სტდილობს დანერგოს
ხალხში კანონი და წყობილება, მიანიჭოს მას შეძლება მშვი-
დობიანობის კეთილწყოფიერების სარგებლობისა. იგი მსურვა-
ლედ გვაუვარებს თავს; ქრისტიანული ღვთისწიერება, კეთილმო-
ბილური აზროვნება, მოქალაქობრივი პატიოსნება, ბრწყინვალე
გონება, ნამდვილი გრძნობა—აი სიასოვნე ამ დიდის კაცისა,
ერთობ დიდისა ომისა და ბრძოლასში. სახელი მისი—**გიორგი
ვაშინგტონი**.

იგი დაიბადა 1732 წლის 22 თებერვალს ბრიჯ-კრიკის
პლანტაციის, ვორტმარის ნაპირსა, ვირჯინიის შტატის ვესტ-
მორლენდის პრეზიდენციაში. იგი იყო მეორეს ცოლისაგან ნაყო-
ლი პირველი შვილი მეზღანტაციე აკუსტინ ვაშინგტონისა,
რომელმაც საკუთარის მხსნეობითა და მუცადინეობით მოიპოვა
საკმარისი საჩიო-ქონება. მისი წინაპარნი, სამოქალაქო უთანხ-
მოებისა და მოუსვენრობისა გამო გაჟვრებულნი, რითაც იმ ხა-
ნად ინგლისი დიდს შიგომში იყო ჩავარდნილი, 1657 წლებ-
ში გადმოსახლდნენ ამერიკაში და დამყარდნენ ვირჯინიაში, სა-
დაც გაჭკაუეს ტყე ახოს გასაკეთებლად, რომ ეთესნათ ხოლ-
მე და მიეცნენ ახალ ბინადრულს ცხოვრებას; მიწის მუშაობა
და საქონლის მოშენება—აი მათი საცხოვრებელი.

გიორგის მამა გარდაიცვალა 1743 წელსა, და ჭარმაკო-
ბავშვობ დარჩა მხოლოდ დედის ამარსა, პატიოსანმა და მოყვა-
რულმა დედაკაცმა მოჭვიდა ხელი გიორგის და სხვა შვილების
აღზრდას. მან ჩაუნერგა პირველი თესლი გულწრფელის პატი-
ოსნებისა და საკუთარის მაგალითებით ასწავლიდა სიმართლეს,
კეთილსინიდიისიერებას, პატიოსნებას და დაუღალავს შრომას.
უკანასკნელი განსაკუთრებით საჭირო შეიქმნა ამ შესანიშნავ დე-
დაკაცისათვის, რადგანაც იგი ბავშვების დასრულწლოვანობამდე

გასდა ერთად-ერთ ჰატრონად და მომკლელად ამოდონა დიდ-
რონი მამულისა. გარდა ამისა, მას მიუძღოდა აგრეთვე ნამდვილი
დედობრივი მზრუნველობა.

სწორედ რომ ნამდვილადაც იცნობდა განსვენებული თავის
მეუღლეს, და აგრეთვე კარგადაც იცოდა, თუ ვის ადებდა ამ
მძიმე უღელს. ღედა ბავშვებისა მთლად მიეტა აწამტ თუ: მარ-
ტო თავისს უწმინდეს მოვალეობას ბავშვთა აღმზრდელობას,
აწამედ სხვა მრავალ მძიმე დასვლანჯუღს საქმეებსაც, რომელ-
ნიც აუცილებლად დაემთხვევოდნენ ხოლმე ამ ნაირ დიდ ად-
გილების და პლანტაციების მართვის დროს.

მხოლოდ ყველაზედ უმეტესად-გი ერთი რამ აწუხებდა მას
— ეს იყო ფიქრი აუცილებლად ბავშვების გონებითი განვითარ-
ებისა და განსაკუთრებით-კი გიორგისა, რომელიც უხვად იყო
ბუნებისაგან დაჯილდოებული. ამისი აღსრულება-გი დიდს სიმ-
ნელებს წარმოადგენდა. სხვა სსსწავლებლები არსად არ მოიპოვე-
ბოდნენ, გარდა სასოფლო შკოლებისა, სადაც ეველას მხოლოდ
წერა-კითხვასა და ანგარიშობას ასწავლიდნენ; საკუთრად მასწავ-
ლებლის დატყარაც არ შეიძლებოდა, რადგან ძნელი საშოვნელი
იყო. დარჩა-ლა მხოლოდ საჯარო სასწავლებელი. და აი ამ მცირე-
რეს და დატაკს სასწავლებელში გიორგიმ შეიძინა: პირველდაწ-
ყებითი სწავლა. და ეს პირველდაწყებითი სწავლა დაედვა შემ-
დეგისათვის საფუძვლად იმ სწავლა-განათლებსა, რომელსაც გი-
ორგიმ მიაღწია მხოლოდ თვისის დაუღალავის ბეჯითობით.

შემდეგულნი მეპლანტაციენი თავიანთ შვილებს სწავლის
მისაღებად უფრო-კი სხვა გზას ადგენენ: ახალგაზდათი სასწავლებ-
ლად ჭგზავნიდნენ საფრანგეთში და უფრო სშირად-გი ინგლის-
ში, საიდგანაც იგინი მომავალს ცხოვრების სასარგებლოდ გა-
ცოდინარებულნი უკვე ბრუნდებოდნენ თავიანთ სამშობლოში,
მკრამ ამასთანავე ერთად შემოჭქონდათ ხსალი ზნე-ჩველებს და
ყოფა-ცხოვრებას.

ესრევე უჩვევდნენ მოქცეულიყო გიორგის დედას, მაგრამ მას შეეფიქრა თავის შვილის ზნეობის დაქვეითებისა; გიორგი ჯერ ისევ უმაწვილი იყო, და კერძ შემსძლებდა ჰაზრით ანუ ლონდონში მარტოკანად ცხოვრებას, ამიტომაც კერძა ჭბუდავდა დედაი მის გავზავნას. უფრო სამჯობინოდ დაინახა სსვა და სსვა წიგნებით აღმოჩინა თავის შვილისათვის საშვასება თვითგანვითარებლობისა, რაზედაც დიდძელდოგებდა თვით გიორგიც. ამ საქმეში დედასთან ერთად მსურვალე მონაწილეობას იღებდნენ აგრეთვე მისი გერებიც, რომელნიც დიდნი მოსარულნი იყვნენ გიორგისაგან სწავლის გავრძელებისა.

გიორგი დინჯი უმაწვილი იყო, ყოვლისფრის მომთფიქრებელი და მომსახრებელი. იგი დიდს საჭიროებას ჭკობობდა თავის ცოდნის გაფართოებისას, და ამიტომაც ხარბად ეტანებოდა ყველა იმ წიგნებს. რომელთაც-გი შეეძლოთ მისი განვითარება. ამ გვარად, საკუთარის შრომით და მოთფიქრებულის მეცადინეობით, მიადწია მას, რასაც სსვანი უფრო ვაჩვიის იღბლისანიც მშვენივრად გამართულს და მოწყობილს სასწავლებლებში იძენენ ხოლმე. შემდეგის მის ცხოვრებშიც გავიგებთ და ვისწავლით დავაფასოთ და ჰატივი ვსცეთ მას, რასაც ახალგაზდა გიორგი გაშინგტონმა თავის გატაცებულის მუშაობით მიადწია.

ჩოდესაც მოვიდა დრო მთელი თვითნამოქმედარი გამოყენებისა და გარდაქცობა თანხად, მაშინ აღმოჩნდა, რომ მას შეეძინა უზარმაზარი გონებითი თანხა დიდძალის სარგებლით. ჩვენ უნდა დრმა ჰატივისცემით შევხედოთ წყნარს, დაყინიანებულს მეცადინეობას და ლტოლვილებას ამ ახალგაზდას; რომელმაც აღრე შეიგნო, რომ არაფერი არ ისაჩუქრება ისრე, როგორც მუყაითი ბეჭითობა, საკუთარის გონების განსავითარებლად მომძარბეული.

როგორც აკვანშია, ისეთივე საფლავშია, ამბობს ანდაზა, და, მართლაც, შეიძლება ჯერ ისევ უმაწვილს, მის მოქ-

მედებსა და თამაშში შეემჩნიოს მომავალი საბოლოო ნაკვეთი-
რება ხასიათისა. ესევე გამოიხატებოდა გიორგი ვაშინგტონ-
შიაც .

ჯერ ისევ ბავშურს ცეცხლბაში გამოიციქებოდა მასში
„ა მ ე რ ი გ ი ს მ ხ ე დ ა რ ი“, როგორც შემდეგშიაც უწოდა
მას ხალხმა, და ეს სახელი გარდაექცა მას საზნაური სახელწო-
დებად. მას განსაკუთრებით უყვარდა „ჯარინობას“ თამაშობა.
თავის ტოლს ბიჭებს, გაჭყლოვდა-რს ორს რაზმად, ასტყდა
ერთმანეთში ბრძოლასა და ომს და ამასთანავე ისრე სიფრთხი-
ლით საზრისობდა და ისრე ერთგულად და დინჯათ სარდლობ-
და ერთმანეთის დაცემის დროსა, რომ თითქოს მასშინაზე უო-
ფილიყოს იგი სამშობლოს დამცველად. დიდს გულმოდგინე-
ბით უურადლებს აქცევდა აგრეთვე ჯანის ვარჯიშობას: უყვარდა
გაქცევ-გამოქცევა, ჭენაობა, მომძიმო საგნების ტყორცნა, ჭი-
დაობა, სიმძიმეთა აწევა, გამძროშე-გამძროშა და სხვა ამისთანანი.
ამითი განუგითარდა მას მუსკულების ძალა; ამისგან ჭქონდა მას
ღაუღაუა ლოყები და მაგარი ჯანი. ერთის სიტყვით, იგი გა-
ჭარმაკდა სხეულით, და სწორედაც შემდეგში ასრე ძრეულ ამან
უშეკლა აეტანა ის ვაი-ვაგლასი და განტდანი, რომლებიც მან
გამოსცადა, უდაბნოში მიწების ზომვის დროს, ანუ როცა აფი-
ცრდა და სარდლად იყო. და თუ არ ამ სააღალებელ მომზადე-
ბით, იგი ვერ შეიძლებდა ამგვარ მოვალეობათა შესრულებას.

როგორცის გატაცებითაც უნდა მისცემოდა თამაშობას თა-
ვის ამსანაგებით, მანც კერაფერი-ვერ მოაშორებდა თავის მო-
ვალეობისგან: განაგრძო გონებითი განვითარება, რომელიც
დიდს მნიშვნელობას შეადგენდა მისთვის, მას უყვარდა წიკასა
და ხატვაში წესიერება და სისუფთავე! განსაკუთრებითს ნიჭს
იჩენდა გასამრჯელო საქმეებში; ხშირად მეცადინეობდა ხელშეკ-
რულობის, სიგელების, თამასუქების და ბარათების საქმის ქა-
დაღების შედგენას; ამ საქმეებში ნოტარიუსზე უხეირად არ

იყო დასკლავებული. თუ რომელსამე წიგნში შევხვდებოდა ხოლმე კარგი რამ შენიშვნა, მეტადრე თუ ვი სარწმუნოებას ანუ ზნეობას შეეხებოდა, ის მაშინათვე, რომ არ დაჭვიწეებოდა, სუ-
ფთად და ლაზათიანად ამოიწერდა ხოლმე მისთვის საკუთრად დანიშნულ რკეულში. ყველა ეს „ზნეობითი წესდებანი“ ახელ-
მძღვანელებდნენ მას ცხოვრებაში, რომელიც სავსე იყო უმანკო ზნეობით.

მაგრამ რა უფრო სდებდა მას ღირსებას ახალგაზდობაში, ეს იყო გრძნობა ჭეშმარიტებისა, მოუსუიდავი პატიოსნე-
ზა და სიუვარული და სიძაბრთლისადმი. ამითი მიიზიდა დიდთა-
გან სიუვარული და ამხანაგთაგან შემსჭვალეობა. მის ამხანაგებს შორის მოხდებოდა რა რაიმე კინკლარა ანუ უთანხმოება, მა-
შინათვე მოსამართლედ ირჩევდნენ გიორგის, და ყველანი მის გარდაწყვეტილებას ხმა ამოუდებლივ ემორჩილებოდნენ.

გიორგი ერთობ იფიცხი და მცხარე ხასიათისა იყო; მაგ-
რამ ის ამ სამწუსარო სიფიცხეს თვითვე ებრძოდა და სამჩხედ იმარჯვებდა ვიდრე. ამ შემთხვევაში მას, რასაკვირველია, არა ნა-
გლებად ეხმარებოდა გუფკეთილი დედა. საჭირო იყო მიეცა რა-
მე განკიცხვითი შენიშვნა დედას, რომ გიორგი მაშინათვე არ მიმხვდარიყო თავის შეცდომას; შემდეგისთვის მოვალეობად მი-
ახნდა საუვარელის დედისათვის აღარ მიეცა მიზეზი განკიცხვი-
რა, მოგონებისა ანუ წყნარის გაფთხილებისა. ეს იყო თვით-
გამარჯვების შეკლვა, რომელშიაც გამომუშავდა მტკიცე ხასიათი,
— მომავალი გმირი, რომელიც არ ეცემა ომსა და ვაჭირების
დროს, როცა ვი სხვა უიმიონი თავებსა ჭკარგავენ. ამანვე ააც-
დინა აგრეთვე სიჭაბუკის გარყენილობასა და გარდაქმნისა.

თექვსმეტს წლამდე გიორგი დაიარებოდა ისევ იმ სსწავ-
ლებულში, რომელიც მათ მიდამოზე იმყოფებოდა, თუმცა-ვი-
ცოდნა უფრო მეტი, ვიდრე რასაც იქ ასწავლიდნენ. სურვილი
სწევდა მას განეგრძო სწავლა, და განსაკუთრებით დარიგებანი,

რომელებსაც მასწავლებელი აძლევდა, შესახებ მიწის მზომკვლე-
ბისა და გეგმათა ხატვისა. ესენი იყვნენ მისი საყვარელი სა-
მეცადინონი, და მეცადინეობდა გიდეტ ანა ქალაღდა, ანამედ
მიდამოს მინდვრებზე ვაჭვით. ასე და ამ ნაიკად შეიძინა მან
იშვითი ცოდნა და ნიჭი ამ სასარგებლო საგნებში.

მისდევდა აგრეთვე მეურნეობას თავიანთ საოჯახო პლან-
ტაციებზე. აქ ეძლეოდა მას შემთხვევა დაემტკიცებინა თავისი
სისწორე და გამჭრიახობა. დიდის მოხერხებითა ჰქონდა მოწ-
ყობილი სამეურნო წიგნები და სწერდა ყოველს შემოსავალ-გა-
სავალს; სამუშაოდ ანამეტ თუ მხოლოდ დაჭხედავდა ხოლმე, ანა-
მედ თვითონაც სთესავდა, ჰშეკელიდა მინდვრების შემოღობვას,
რათა პირუტყვით ანუ თავიანთსავე ღორის ჯოგს და რქოსან სა-
ქონელს ანა წაეხდინათ-რა; მკაში ცელთი მუშაობდა, ჰშეკელიდა
ძნების გვრასა და დემას, თესვას და მინდვრებიდამ თამბაქოს
ზიდვას.

ყველა ამათ გარდა ის შოულობდა გიდეტ საკმარისს დროს
და მხარზე თოფს ჩამოგდებული მიეშურებოდა სანადიროთ ტყე-
ებში, რომლებიც მაშინ სავსე იყო ყოველ გვარ ფრინველთ და
პირუტყვთაგან. რა უფრო ძრვიელ უყვარდა მას, ეს იყო — წამა-
ხალისებელი ნადირობა მელასზე, ჭენაობით პირუტყვების დადევ-
ნება, ეს ცნობილია: ნადირობა იყო ამერიკელების საყვარელი
შემაქტევარი, და აგრეთვე ინგლისელებისაც თავიანთ სამშობლო
კუნძულზე.

თავისს მშობლიურს საფარველს პირველად დაანება თავი
თექვსმეტის წლის ხალგაზდამ და წავიდა დიდის ხნობით თავის
ძმას ლორნეტო ვაშინგტონთან.

ამას ჰქონდა გარგი და მშვენიერი მამულები მონტ-გერ-
ნონში მდინარე დიდ პოტომაკის სანაპიროებზე.

როგორც საზოგადოდ ამ დროს ყველა ამერიკის ადგილე-
ბი, ისე ეს დიდი მამულებიც მოკლებულ იყვნენ წესიერს გან-

საზღვრას; ამიტომაც ჭსურდა ძმისა გიორგისათვის გაეზომინებინა, და ეს გიორგისათვის დიდად გასასხარელი იყო, რადგან მას ეძლეოდა შემთხვევა სამსახური გაეწია ძმისათვის. ძრეულ მოკლე ხანში გაათავა, აღნიშნა საზღვრები ქვებით და ძმის მამულის მიფლობელობა უშიშარ ჭყო. ეს მამულები თავის დროზე გიორგისაკე ხელში გადამოვიდა, თუძცა წინად ამას ვერც-გი მოითქვებდა.

შესახებ ძმის ცხოვრების შედეგისა ჯერ არა იყო-არა გადწყვეტილი. სიუჩმიდანვე მოსდევდა მას სამხედრო ხელკონების სიუყარული, თუძცა-გი ჯერ-ჯერობით არ ეძლეოდა შემთხვევა ძმის გაძოჩინისა, ნათესაობას ჭსურდათ ინგლისთ ფლოტის ერთ-ერთს ხომალდზე ემოვნათ ძმისთვის ზღვის მოხელეს ადგილი, რომელიც არამც თუ ძნელი მოსასერხებელი იყო, არამედ აქამოდვე ჩვეულებათა ჭქონდათ მიღებული ინგლისელებს; მაგრამ ამ განზრახვას გაწინააღმდეგა დედის ჩვილი გული.

ძის გუჯს ვერ შეეძლო აეტანა ის მოსალოდნელი ზღვის შოროთვა-განცდანი, რომლებიც უსათუოდ ძის შვილსაც თავს გადაჭხდებოდნენ. გიორგიც ჯერ ისეკ პატარა იყო, ხოლო მუხომალდენი ბრეივნი, გარყენილნი და ყოველის მხრით წამსდარნი, ასე რომ, შეეძლოთ ექონიათ გაკლენა მასზე. დედა შით უფრო არა სთანხმდებოდა ნათესაეებს, რომ იგი, ანდერძის ძალით, ითვლებოდა ადმირდელათა და მზრუნველათა. აგრეთვე საეჭვოა, რომ თვით გიორგისაც ჭქონიყო რაიმე სურვილი ფლოტზე შესვლისა, რადგან არა დროს არსდაც არ გამოუჩენია მას ამგვარი ხალისი.

და ასე, ეს განზრახვა ისეკ განზრახვად დარჩა, და, როგორც სჩანდა, გიორგი სამუდამოდ წუნარ მიწის მზომელად უნდა დარჩენილიყო.

ამ უამად ვირგინიაში აშეოთებოდა დიდ-ძალი გაუზომავი მამულები, რომლებიც შეადგენდნენ სასკელმწიფოს საკუთრებას;

ბევრნი მოიბოკებოდნენ ამ მიწების შეიდგელები, მხოლოდ იმ პირობით-გია, რომ მათის სამთვლურულს საზღვრების გამიჯვნა და დამტკიცება თვით მმართველობას ეკისრნა.

ამას მმართველობა უფრო ადრევე აუსრულებდა, ესე იგი გაჭზომდა, და შინჯავდა, უკეთუ ვიჩინიაში მოიძებნებოდა საკმარისად დესალოვნებულნი მიწის მზომელები. ამ დროს გიორგის გამოემტნაურა ერთი მდიდარი კაცი, რომელსაც ვაშინგტონიანთ ოჯახობასთან ნათესაური კავშირი ჰქონდა; მას შეეტყო გიორგის ძმის ლავრენსისაგან მონტ-ვენონში, რომ ადგილ-მამულები გაემიჯვნა მას, და დაეშინჯა გეგმანი, გიორგ ვაშინგტონისაგან ერთობ საუცხოოდ დახატულნი.

ეს კაცი იყო ლორდ ჟერძაგსი, რომელსაც დიდ-ძალი მამულები ჰქონდა ვიჩინიაში და კიდევ უფრო მეტი ალეგანის მთებში. ეს ადგილები წარმოადგენდნენ უდაბურ, გაუვალ ტყეებს, დიდრონს ჭაობებს და პატარ-პატარა მდინარეებით მოთენილ მდელოს, სადაც მოსასდგობდნენ მხოლოდ ველური ინდოელები, თეთრის ხალხის დაუცხრომელები მტერნი. ამ მამულების გამიჯვნა შეადგენდა ლორდის ერთს უმთავრესს ოცნებას, მეტადრე მას შემდეგ, როდესაც მან შეიტყო მონტ-ვენონის გამიჯვნის საქმეები, ამნაც ეს საქმეები ჩვენს ახალხზდა მიწის მშრომელს მიანდო და შესაფერ დიდის საქმისა, ჯილდოც დაუნიშნა.

უხალხო მთებო, არა შინაური გაჭირებანი, მავნე ჭავა დამხალ-ჭაობიან ტყეებისა და, აგრეთვე ის შიში, რომ მომტრე, შეუბრალებელს ინდოელების ხელში არ ჩავარდნილიყო, — ყოველივე ეს, საკმარისი იყო, რომ გამბედავი კაცი შეშინებულყო და ხელი აეღო ამ გვარ საქმისაგან.

მაგრამ სწორედ ეს მოსალოდნი განცდანი თვრამეტის წლის ვაშინგტონისათვის რაღაც ადმათვრთვებულნი და გამტაცებულნი

იუვენ, ასე რომ ღორდ ქერძას უთქმელად დასთანხმდა. რა რიგად
ან ამგვარდებოდა ხოლო დედის გული, რომ იგი წარმოიდგენდა შვი-
ლი მარტოობას იმ გაუვალ, ჭაობიან ტყეებში, გიორგის ჯანმრთე-
ლობისათვის მავნებელს ჰქვას, ჭაობის აღორთქლას და განსა-
კუთრებით თეთრის ხალხისადმი ინდოელების დაუძინარს მტრო-
ბას, — მაგრამ მაინც ძალაუნებურად უნდა დაჭყრდობდა ნებას, და
გიორგი მამაცურად შეუდგა მზადებას.

უნდა ეზრუნვა გიორგის, რომ თავისთვის და თავის თა-
ნამგზავრებისათვის ეენაშოკრა როგორმე კარგი, საჭირო საგზა-
ლი, ხალიჩები, ლოგინი, ალაგის შესაფერისი ტანთ-ფესთ საც-
მელები, რომლებსაც იქ კერ იშოვნინდნენ, აგრეთვე მოეზოვა
ინდოელების წინააღმდეგ დასაცავნი საშავალებანი, და ჭარდა სა-
მიჯნავ იარაღებისა გზების გასაკავავად ცულები.

დიდ ხნობით უნდა განშორებოდა ოჯახურს სიტკბობას და
მისცემოდა სიღუბნით სავსე ცხოვრებას, სადაც თვითვე უნ-
და ეზრუნვა თავისი თავის ჩვენაზე.

მორჩინე მზადებას, ამგვარდნენ ცხენებზე, და დატვირ-
თულის ვარჯიშით გაემგზავრნენ მთებში, სადაც ჯერ კიდევ
დაჩვენდებოდნენ თითო ორთა ეკლავიელნი.

და მოვიდნენ თუ არა დანიშნულს ალაგას, მაშინათვე გა-
იმართეს უბირი საცხოვრებელი, რომდონათაც-გი შეიძლება
ინდოელების დატემისაგან უშიშარ ყოფილიყვნენ, მოეწვენენ
სახლში და შემდეგ დაუფონებლივ მიჰყვას საქმეს ხელი.

კიდრე გამიჯვნას შეუდგებოდნენ ჯერ უნდა გაეკათნათ ჯა-
გები და ციცაბო კლდეების დასაცდინად ჭაობ-ჭაობ ეტობათ, და
გარდა ამისა, რომ საზრდას მემოჭკვლებოდათ, ეთკვნათ, ენადირ-
ნათ კიდევ; თუცა ამ უხიავ კლდეებსა, უდაბურს ტყეებსა, ცუდს
ტაროსა და მარტოობასთან ბძილას ძრვილ სამხელა და გასაჭი-
რი, რამ იყო, მაინც ჭაბუკმა ვაშინგტონმა ყველგან ესენი აიტანა.

და შესძლო — პირ იქით ამხსნაგების გამხსნეკებ-წახალისებაც. მან
შეათავა მიჯვნა, დაჭსატა მშვენიერნი რუგანი და გააკვირ-განტ-
ვიფრა ლორდ ქერქასკი; გარდა ამისა ჭკვიროდენ თვით ისი-
ნიცა, ვინც კი ამას შეიტყობდნენ. ხოლმე და გაეგებოდათ კი-
დეც საქმის დაფასებისა, — უგელა ეს შესრულა მხლოდ მამაც-
მა, მომთმინო და გონიერმა გიორგი ვაშინგტონმა.

მაგრამ უგელაზედ უფრო ძრეულ გვაკვირვებს გიორგის და-
მოკიდებულება ველურს, მომტრე ინდოელებთან. ხშირად შეჭნე-
ლებოდნენ ხოლმე ესენი ერთმანეთს, მაგრამ ახალგაზდა კაცის
პიროვნება და ღირსება იყო ინდოელებისათვის პატივით. მოხუ-
რობის შთამავონებელი და ყოველის მათის მტრულის დასველ-
რის უგუშაქტევი.

უგელასათვის ძნელი მისახვედრი იყო, თუ როგორ გადურ-
ჩებოდა ხოლმე მშვიდობიანად ინდოელებს და პირიქით იწვევდა-
მათგან თავის პიროვნების პატივისცემას. ეს იმ სწებში ერთმან-
სამწლო რამ იყო. მაგრამ ვინც იცის, როგორი თავსაზრს დამ-
ცემია ბრიუის საფხისათვის სიასოჯნე, წინააღმდეგილობა, გამ-
ბედაობა, სიმიშვიდე, სიმტკიცე; ის ადვილად მიჭსვდება, რა შთა-
ბეჭდილებაც უნდა მოეხდინა ინდოელებზე მოყვანილს, მალას-
ახალგაზდას.

ამასთანავე ღამაზოი სახის მოყვანილობა, დიდრონი, გო-
ხიერნი და მოელვარე თვალები, ჯიელოური მიხვრა მოხვრა, სი-
სასტიკესთან ერთად და მეტადრე ასაკობის დაგვარის ღირებას-
თან, სიძარდე, თოფის ნიშანში სროლა. შეუზოვრობა, მოძინი-
ლავი ნაკეთიერება სასიათისა: ადერსიანობა, სიუხუე, მოწყალო-
ბა, თითქმის მისი მუშაობაც, ინდოელებისათვის საიდუმლო და
გაუგებარი, — უგელა ეს მსიბლავად ჭმოქმედებდა მათზე, და მათ
დაარქვეს მას: „ახალგაზდა, მაგრამ დიდი მთავარ-მომღვარი“. მას სრულადაც არ ეშინოდა მათი, და ან რა ჭქონდა საშიში,

როცა იგი შემთხვევისთანავე მზად იყო შეჭმობდა მათ უკანასკნელ სისხლის წვეთამდე.

ასრე იდგა თავისუფალი და კეთილშობილი ასალგანდის ბრძენი, როგორც მოხუცი, თავისუფალ კვლურთ უღბანთის შვილთა შორის, და განცვიფრება, მის პატივცემასთან ერთად, უფრო კიდევ შიში, იცავდნენ მას კლდესავით, რომლის უკან მას შეეძლო თავის თანამგზავრებით გინდ მიეძინა და გინდ საქმე ეკეთებინა.

რა გულის ბეკანი გამოიარა ამ დროის განმავლობაში მისმა საწყალმა, სუფარელმა დედამ, რა წარმოიდგენდა ხოლმე თავის ოცნებაში, — შეუძლებელია აიწეროს; აგრეთვე კერ გამოვსთქვამთ სიტყვებით იმ ტბილთ გმნობას, რომელთაც იგი შეიპყრეს, როცა ხელმეორედ მოეხვია თავისს შვილს, ისევე კეთილს, მხიარულს, საქმის მარჯვედ გათავებით კმაყოფილს და მხოლოდ წვიმისა, ქარისა და მზისაგან გარუულულს. მეტის მეტის სისხარულისაგან ღონე მიხდილი, დაეცა მუხლებზე, პირქვე დაემხო მიწას და ტრემლების ფრქვევით ჰმადლობდა მას, ვინც მისი შვილი უღაბნობში განცდათაგან დარცვას და დაიფარვა.

დედის ეს გულხეთქებისნი ბევრად მოგვგონებენ შვილს. ამგარად დაგანახებებს ჩვენ ამას ერთი თვალის გადაკლება მის ცხოვრებაზე, როცა იგი ალეგანის მთებში იმყოფებოდა.

ვაშინგტონის გულიც ამხიარადვე სავსე იყო ღრმა და წრფელის კეთილპატიოსნებითა.

ამას შუდამ დღე ვხედავთ მასში, როგორც პირველად მშობლებისას, ისე აქ, უღაბურს ტყეში, შემდეგ ომშიც, და მშვიდობიანობის დროს მონტვერნში. ლოგინიდან წამოდგომისთანავე დაიჩოქებდა ხოლმე მღვთის წინაშე გულითად მხურვალე ღოცვით მიუთქვამდა მადლობას უხიფათოდ და მშვიდობიანად ღმრის გატარებისათვის. ეს კეთილად მოჭქმელობდა მის

თანამგზავრებზე. ისინი, მნახველნი ამისა, და, გატაცებულნი
ახალგაზრდა უმოგროსის მაგალითით, თითონაც იჩოქებდნენ და
ჩუმიად იმეორებდნენ მის შემდეგ ლოცვების სიტყვებს, კეთილის
გულისაგან თავისუფლად ამომავალთ. ავრეთვე სადილის წინ
ხელახლად სხვებთან ერთად გაითხულობდა ლოცვებს, ასევე იქ-
ცოდნა დაძინების დროსა, და რა მიანდობდა თავის მშობლებს
და თავის თავს უზენაესის კეთილ-მოწყალებასა და მოვრეულო-
ბასა, გაეხვეოდა ხოლმე საბანში, — და ისრე ბუნნარის რბილს
ჭვეშაგებში დაქანცულ-დაწვეუტილები ეძლეოდნენ ღრმა ძილს.

ასეთი იყო იგი თვრამეტის წლის ახალგაზრდა, ასეთივე
გმირად ომში, კანონმდებელად და სამშობლო შტატის წარმო-
მადგენელად, უბირ მოქალაქედ და მონ-ტვერნოში მეზღანტაციედ
და, უკანასკნელად, ჩრდილოეთ ამერიკის შედრთებულ-შტატების
პრეზიდენტად და თავად.

კეთილშობილს კაცს, აჩასოდეს არ დაჭვიწყებია ის, ვინც
ჩვენ აჩასოდეს არ გვივიწყებს; ყოველთვის ჭმადლობდა მას
ნიჭსა და სიყვარულისათვის და, ჭკობნობდა-რა თავის უღონო-
ბას და სისუსტეს, თავის თავს ახარებდა მის საიარს ჭვეშე-
და რამოდონათაც დიდი იყო საქმე, მისგან ნატვირთვი, იმო-
ღონად მხურვალე იყო მისი ლოცვა.

მოხუცი ლორდ ჭერჩაკსი გავლენიანი კაცს იყო და და-
ატყო რა მრავალის მომასწავლებელი ნიჭერება გიორგი ვაშინ-
გტონს, მან აიღო და წარუდგინა მმართველობას მისგან გმი-
რულადა და ხელგუნურად შესრულებული საქმე. მმართველობა,
ქსაჭირობდა რა ამგვარ პირებს, მიანდო მას სახალხო მიწის
მშობელის და სასოფლო ზედამხედველობის თანამდებობა. ამ
ნაირად მთელ შტატ ვირჯინიის სამიჯნო საქმეები მის ხელში
გადავიდნენ, კეკმანი-და ქსაჭირობდნენ ამის დამტკიცებას; რო-
გორც „სოფლის ზედამხედველმა“ მან განაწესა მამულების გას-
ყიდვის ფასი.

ეს განსაზღვრავს თვალსაჩინო, სავანევენი თანამდებობა, რომელიც უმთავრესად თხოულობდა სსსტის სისწორეს და მოუსყიდობდას. აქედან აშკარადა სჩანს, რომ ვირგინიის შტატის მმართველობა არამც თუ აუცილებლად დარწმუნებული იყო ახალგაზრდა კაცის მტოლინაყოობაში, არამედ დარწმუნებული იყო მის ფიქრსა და რწმუნებაშიაც. ამასთან არ უნდა დავივიწყოთ, რომ თანამდებობის მიღების დროს ვაშინგტონი იყო მხოლოდ ცხრაშვიდის წლისა!

იმ სანებში, როცა გიორგიმ თანამდებობა მიიღო, ლეგიონერული მიწები არავის სავითრებას არ შეადგენდნენ; მათზე უფლებას აცხადებდა სამი მხარე, ერთის მხრით იქაური ინდოელებივე, რომელთა წინააღმდეგ ედუარდმა ესპანელთან ამ მხარეზე, ესარგებლნათ მათი, როგორც ღვთისაგან ნაჩუქები „სანადირო ალაგით“. ეს უფლება უფრო რომ სამართლიანი იყო იმაზე, რომელსაც ინგლისელები ჯდგენდნენ, ამ მხარეში გადამოსახლებულნი, ვითომც და მათ ადგილობრივ მცხოვრებთაგან შეეყიდნათ. შესუიდა მხედობლად ხალხი ასე: ჯერ დაათრობდნენ ინდოელებს არაერთ, რომელთაც მიწის უბნის და მის დიკსებისა არავითარი წარმოდგენა არა ჰქონდათ, და შემდგომ შეუდგენდნენ ნასუიდობის ქალაქს და თუ სელის მრწურს იტოვდნენ ინდოელებს-აწერინებდნენ; შესახებ შინაარსისა კი არა გაეკებოდა-არა ინდოელს. ინგლისური პატიოსნება ამ შემთხვევაში ძრეულ სავსეა, რადგან უმთავრესად გადახუხული არაფერი მეთაურობდა,

ამ დროს მეტილეთი მიქაელმა კიდევ შესამეტ-კანადელი ფრანგები, იმ საბუთით, რომ შათ, პირველად აღმოეჩინათ ეს მხარე; ეს ამასა ჰგავს; რომ ორს ფრანგს მასისაზე ჩაკით დაძმა ცურვის დროს დაეხატნათ სანაპიროები. ამიტომაც გასაკვირველი არ არის, რომ ზედ დატანებაზე, ინდოელების წინამძღოლი დაჰკითხოდნენ ვირგინიის მმართველობას: „თუ ფრანგები“

ნგები ოგეიოს ცალმხრივ დაიჭერენ მიწებს, და ინგლისელები მთლად მეორე მხარეს, მაშ სადღა არის ის მიწა, რომელზედაც ჩვენ უნდა ვიცხოვროთ?“ მაგრამ საწყაღს ინდოელებზე არავინაც არ ჭფიქრობდა.

რადგანაც ფრანგები უქადოდნენ კანონიღვან დატემას, და ინდოელები სტარტვადნენ და ჭხოტვადნენ ამ მხარეზე, ინგლისელებს იარადით უნდა დაეცვათ სამოფლოელთ წამოყენებული თავიანთ უოფლებანი. ამის გულისთვის შეჭკრიბეს „მილიცია“, ჟარი მოქალაქეთაგნ, და მათ გამოსაწროვებელად ამოირჩიეს „მანდატურთოუხუცესნი“. ვირჯინიაში არჩევანი შეჭსვდა ახალგაზდა კაშინგტონს. მან მიიღო საჩისხი მარონისა და განვლენიანი უპირველესი ალაგი; ეს მით უფრო საუურადღებოა, რომ ენდობოდნენ მის ნიჭიერებას, თუმიცა მცირე წლოვანობით ვი უფრო ეჭვსა ჭბადებდა. მაღე დარწმუნდნენ კიდეც, რომ მასში არ მოტუეუბულიყვნენ. და რომ ღირსეული გამხდაჩიო ნატვირთ თანამდებობისა, მხურგვალედ მიჭყო ხელი სამხედრო ხელოვნების შესწავლას, სწავლობდა ფარკიაობას, მიზანში სროლას; ერთის სიტყვით, რამოდენათაც ვი შეეძლო სტდილობდა უფრო კარგად აღესრულებინა ის, რაც მისგან მოითხოვებოდა.

იმ ხანად ვილიამზურგში მოვიდა ამზავი, რას ფრანგები დაგვეცნენ და სტდილობენ ოგეიოზე გამაგრებასაო.

გადასწევიტეს გავგზავნათ ელჩი ორნაირ მინდობილობითი აემულებინა წასულოყვნენ ფრანგები და ინდოელები გადმოეყვანა ინგლისელების მხარეზე.

ვისთვის მიენდოთ ესა, თუ არ ახალგაზდა კაციისათვის, რომელსაც კარგად გაცნობილი ჭქონდა ეს ადგილები ჟერ ისე ჯოჯოღოდ ღერძაგის მიწების გამიჯვნის დროსა, და რომელსაც ასე პატვიით ეპურებოდნენ ინდოელები? ელჩად ამოირჩიეს კაშინგტონი.

შემოდგომის გასულს, 1753 წელს, გაეშურა იგი ვილიამბურგიდგან. გზა, რომელიც მას უნდა განეკლო, ამ ცუდს წლის დროს, შეიცავდა 112 ნემენცურს მილს ანუ 380 ვერსს. ეს იყო უდაბნო, უგზო და უკვლო, სადაც მთებში აბრკოლებდა თოვლი და ყინული, და ბრად გადმოიხსიანო წლებში. რა რიგ კარგად არ იყვნენ მოწყობილნი, რა რიგ კარგად იცოდნენ ეს მხარე მისმა თანამგზავრებმა, მაინც კიდევ უნდა ჭკონოდანთ ხასიათი და საკმარისად საჭირო გამბედაობა და სიძაღვე, რომ სამშობლოს სასარგებლოდ ებრძოდნათ ამ უხერხულთ დროს და უსტუმრო ქვეყანასთან, და ხელახლად დაეძლინათ ის დაბრკოლებანი, რომელნიც მან გამოსცადა ჯერ ისევ მიჯვნის დროსა, და რომელნიც ამ წელიწადის დროისას უფრო აღემატებოდა.

იგი ეკრათემა ვერ შეაშინა, მან მარდათ დასძლია ყოველივე დაბრკოლებანი, მოიპოვა ნდობა ინდოელებისა, ესრედ წოდებულთ „ექსთა ხაღსისა“, დასდო მათთან შავი და მიაღწია, შემდგომ, ფრანგების ბანაკს.

იქ დაჭბდნენ მას, მართლაც, მეგობრულად, მაგრამ საქმიან აჭიანურებდნენ და დასასრულ მორიცნენ გადასხვეულს და უსიამოვნო მასუსს.

მაგრამ ვინც გაითიქრებს, რომ ახალგაზდა ელჩმა დაჭყოსრულიად უქმად იმ დროს, რომელსაც მას განგებისად აგვიანებდნენ, ის მრუდეთა სჯის ამ ამერიკელზედ. მან მშვენირად ისარგებლა თავისუფალ დროთი, სრულიად შეუტყო ძაღა, მასველი საშენებანი, სომალდების და გემების ჩიტხვი, რომლებითაც ფრანგები გამოცურდნენ ტბაზე.

როგორც სამხელთ და სხიოთათ არ იყო ბანაკში მისვლა მოსვლა, მაგრამ კიდევ უფრო უარესი იყო გამობრუნებისას.

მხოლოდ 1754 წლის იანვრის ნახევარში მოვიდა ვაშინგტონი ვილიამბურგში ბეჭად სამწყურსარო მდგომარეობით.

ინგლისელები, დიდად უკმაყოფილნი და გაჯავრებულნი ფრანგების მთავარ-მართებლის პასუხისაგან, უნდა მომხადებულნი იყვნენ საომრად. ასტუდა „ახალშენის გამო ფრანგ-ინგლისელთ ომი“, როგორც ჩვეულებრივ უწოდებენ, და დაბოლოვდა მხოლოდ 1763 წელსა. ოცის წლისა ძლივს იქნებოდა ვაშინგტონი, როცა იგი ამოიჩინეს ვირჯინიის ჯარების უმთვრესად. გამგზავრება, გაუვალ ალექსანის მთებსა, ჭაობთა, დაბურულ ტყეთა და ჩქარს მდინარეებზე ერთობ სამხელა და სახიფათო რამ იყო; მაგრამ ვაშინგტონი კარგად იცნობდა ამ მხარეს, იცოდა დაბრკოლებათა დამარცხება, ჭქონდა კარგი დამოკიდებულება ინდოელებთან და ამგვარად პოულობდა საზღვებლობას, რომელთაც ვერ ეღივსნენ დანარჩენნი წინამძღოლნი. და სწორედ ესენი, ყოველთგის დამარცხებულნი, როცა ვი არ მისდევდნენ ვაშინგტონის ჩრევს, ბევრსა ჭშველდნენ მას მომხრეთა. გაძლიერებასა, და მმართველობისაგან პატივის და ნდობის მოპოვებას.

მრავლის მაგალითებით დაამტკიცა ვაშინგტონმა პირადი ვაჟკაცობა და ჯარის წინააღმძღოლობის ნიჭი; მას შეეძლო დასსლექტილიყო თვით გაჭირებულ მდგომარეობათაგან. შესანიშნავი, თუ როგორ, იმის მიუხედავთ, რომ მუდამ სიფათს ქვეშე იმყოფებოდა, ამ ხანგძლივ ომში არ მიუღია ერთიბეწო წანაფხსტენიც არის. შემთხვევანით იყვნენ, როგორც გვიამობდა ხელში, თხუთმეტითღე წლის წინად, თვით ვაშინგტონის მობურთი ინდოელი, იმ ხანად ფრანგების მოსამსახურე, თავის ამხანაგებით ერთად უმიზნებდა თურმე პირდაპირ მას, ვაშინგტონს, მაგრამ ვერც ერთმა ვერ მოარტყეს. ამითა ისინი დარწმუნდნენ, რომ დიდი სული“ (ასე ეძახდნენ ისინი ღმერთსა) განსაკუთრებით ჭფარველობას მას და არ იმეტებს ჯერ სასიკვდილოდა, რომლის შემდეგ აღარ ესვრიდნენ მას, რათა არ გასწინააღმდეგებოდნენ მდგომის ნებას.

ოქანგებმა დაჭკარკეს კანადა, და ამ ღირს შესანიშნავ
ომის დასასრულს ახალგაზდა გმირი შეიმოსა ბრწეინვალი. დი
დებით, მისს სახელს იხსენიებდნენ აღტაცებით და მადლობით
მთელს ამერიკის შტატებში. ეს მან მოიხვეჭა თავის წარჩინე
ბულის ნიჭით, როგორც სახდალმა, და თავის პირადობის ვაჟ
კაცობით.

ვაშინგტონი, თუმცა სულ ოც და ექვსის წლისა იყო, —
სრულიად არ მიაგვანდა ისეთს კაცს, რომელსაც შორს გავარდ
ნილი სახელი გააცხებუნებდა ანუ გააქედმაღლებდა. სხვა უიმისა
სამსახურს თავს არ დაანებებდა. იგი ცოტას ხანს ჭთეიქრობდა,
დაენებებინა თუ არა დიდ ალაგისათვის, რომელიც მას ეჭირა.
ვირჯინიის ჯარში. 1758 წელს მან მიატოვა სამსახური: საშა
ნელმა ჯაფამ ჯანმთელობა შეურყია.

ვირჯინიას არაფრის შიში აღარ მოელოდა, და აღარც ჭსა
ჭირებდა მასში. სხვათა შორის აქ, არ შეიძლება გავრუდეთ,
რომ მან მიატოვა სამსახური უმთავრეს ინგლისის მართველ
ბისაგან მონღურებულმა, რადგანც ტყუილ-უბრალოდ აბრკოლებ
დნენ მის განკარგულებას, რომელიც ქვეყნის ცოდნის და გარე
მოებათა მოთხოვნილებების საჭიროებაზე იყო დამყარებული. რა
რიგად არ ეხვეწებოდნენ, თითქმის კიდევ აფიცებდნენ თავის
თანამომსახურენი არ დაენებებინებინა მათთვის თავი, უარი გა
ნაცხადა სამსახურზე, იმის და მიუხედავად, რომ ამასვე აჩივლ
დნენ სალდათები, და თვით აფიცრებიცა. ხანგძლივს დაშქრო
ბისაგან მან მიიღო სირევეკუ ჯანმთელობისა, მაგრამ ამასთან
ნავე შეგნება თავის დამსახურებისა და სპატიო, მთელს ქვეყ
ნაში გავრცელებული სახელი „ამერიკის მხედარისა“

სამსახურის თავმინებებას ხელს უწყობდა, გარდა ამისა, კი
დეე რი გარემოება უფროსი მისი ძმს, პატრონი მონტ-ვერ
ნონის დიდის მამულისა, გარდაიცვალა, და გიორგი ვაშინგტონ
მა შემკვიდრებით ჩაიბარა ეს თვალ-დამწვევტი საჩხუ-მამული.

გარდა ამისა, მას კიდევ სხვა რაღაცა ჭქონდა გულზედა. მან გაი-
ცნო ახალგაზდა და მოსაყვარლე ქვრივი მარტა კუსტისა და მო-
ისურვა მისი შერთვა, რომ ამგვარად მოქალაქეთა შორის საზა-
ტოო მდგომარეობასთან ერთად ჭქონდა თავისთვის სახლის კე-
რაც. მისს ახალგაზდა ცოლს პირველს ქორწინებიდამ ჭქვანდა
რომ ბავშვი, გიორგიში ამათ მოიპოეს მოსაყვარულე მამა, რომ-
ელიც აწასოდეს არ ნდომობდა გაეფიქრნა, რომ იგი იყო მათ-
თვის მხოლოდ მამინაცვლად. ცოლს მოუჭვევა კარგა პლომი მზი-
თევი, რაიც მის ქონებასთან ერთად შეადგენდა საგამ-
რისს სიმდიდრეს, და მას არხეინად და მხიარულად შეეძლო ეც-
ქინნა მომავლისათვის.

მან მტკიცედ გარდასწევითა მისცემოდა სოფლურს და
ოჯახურს წყნარს ცხოვრებას, მით უფრო, რომ იშოვა ბევრი
თავის გულშემატკევარი საქმეები, რომლებიც მას არ აკლებდნენ,
მყუდრო განმარტოებულ ცხოვრების დროს, გონიერ კაცთა სა-
ზოგადოებას. მონტ-ვერნონმა და მისმა მებატონემ მოიზიდეს
ახლომასლოსა და შორიდგან უველანი, ვისაც კი შეეძლო დაე-
თვარებინა ღირსება, მიუჩემებლად მიძალული აქ, სიმყუდროებაში.
მაგრამ ვაშინგტონს ვერ მოუხერხდა სრულებით დასთხოვებოდა
ახლოგადო საზარეს. ვირჯინიის მოქალაქეთ თავის არე-მარეს
არ მოეძებნებოდათ სხვა კაცი, რომელსაც უკედ შესძლებოდა
მათი წარმომადგენლობა და მათ კეთილმყოფობის დაცვა. პირ-
ველად, როდესაც იგი ვილიამბურგში დაესწრო კრებაზე, პრე-
ზიდენტმა გამოუცხადა მას მოქალაქეთა მადლობა და პატივისცე-
მა, ასე რომ ვაშინგტონი, რა მქონი განსაკუთრებულის მჭერ-
მეტყველების ნიჭისა, ღრმად გულ-აღრძული სრულებით დაიბნა
თავის წყნარად საზასურხო სიტუვასში. პრეზიდენტმა, შეჭნიშნა რა
ესა, უთხრა: „დაბრძანდით, ვაშინგტონ, სითავმდაბლე თქვენ
ისეთივე დიდია, როგორცათაც ვაჟ-კაცობა, მომპოვებელი ისეთის
ქებისა, რომლის სიტუვებთ გამოსატვა არ შემიძლიან!“ ამასთან

ერთად წამოდგდა ფეხზე მთელი კრება; და უკელს ხმები შეკრ-
დნენ ერთს მადლობის ძასილით.

მტკიცედ, უანგაროდ და დაუღალავად ემსახურებოდა გა-
შინგტონი აქ ვიდრე სხვა ვარემოებათ არ გაიწვიეს იგი ხალხ-
გზასზედ სამშობლოს საკეთილდღეოდ; მაგრამ ამ ვიწრო, მის-
შემომზღუდავს, წრეშიც სცდილობდა იგი საზოგადოების ინ-
ტერესებზე, როგორც საუდრის მნათე, და დამსახურა აგრეთვე,
როგორც უფრო დიდ სასსპარეზოზე, პატივი, სიყვარული და
მადლობა.

თ ა ვ ი II

ჩვენ უკვე ვსთქვით, თუ როგორ ეპყრობოდა ინგლისი
ჩრდილოეთის ამერიკას, — უწყალოდა და მტრულად.

ამერიკელები, გაამპარტავებულნი შადავათით, რომელიც მათ
წინა დროიდანვე მინიჭებული ჰქონდათ, მტკიცედ და თავგამო-
დებით იცავდნენ და მის გულისთვის სჩხუბობდნენ კიდევაც ინ-
გლისის ხალხთა საკრებულში, რომელიც, როგორცა სჩანდა,
ოდნავაც არის არა ჰგომნობდა, რომ ხალხშენს მიტროპოლიას-
თვის დიდად წაეზინა წინა. ერთმანეთის მდურება წლითი წლო-
ბით იზრდებოდა, ანუ სწორედ ვსთქვით, დღითი დღე და, შემ-
დეგ როდესაც ლონდონის ხალხთა საკრებულში მოიწადინა. შე-
მოედო ამერიკაში ღერობინ-ქალაქდების ბაჟი, ძრეულ დაჭიმულ-
ნი ჭაპნები დაწყდნენ.

უკელს ამერიკელები ამ თავება და უსამართლო გარდასა-
ხადის-გამო უკმაყოფილნი დარჩნენ.

დაჩსდა საზოგადოებანი, რომელთაც გარდასწყვიტეს ინ-
გლისის საქონელი არ ეყიდნათ, და საზოგადოთ სცდილობდნენ

მთელს. ჩრდილო ამერიკაში არა შემოეტანათ რა ინგლისისა. ბოსტონში დაწყებული მოძრაობა მთლად მოედო ვირჯინიას და თან-და-თან ვრცელდებოდა აქეთ-იქით. ეს მალე მტკივნეულად აღემჩნა ინგლისს.

რომ ვაშინგტონიც აგრეთვე ძრეულ იყო აღუვებელი ამერიკელების მიმართ ინგლისელთ სექციელთაგან, ეს ცხადია. ხალხთა ურთიერთ მან კარდაწყვეტილ გამოსთქვა თავისი აზრი და, რასაკვირველია, ინგლისის წინააღმდეგ. მისთვის უკუდასუ უპირობასესი იყო სამშობლოს თავისუფლება, დაცვა მინიჭებულთ უფლებათა. ამერიკელების ამ საშუალებათა სწინააღმდეგოდ ინგლისის ხალხთა საკრებულომ დაჭკვეტა ბოსტონის ნავთ-სადგური და გააუქმა ახალშენის უფლებანი. ამან გამოიწვია თავისი მდგომარეობა უკუდა ამერიკის შტატებს განესაჯათ წაზოგადო ურთილობასუ. ვირჯინიის უკუდა აღაგებში შეუდგნენ შემზადებითი კრებას. დაადგინეს შემძრთებული კარდაწყვეტილებანი. ვისაც კეთილი ჭსურდა ამერიკისათვის, გულდათ იდგა საზოგადო სექციასთვის და მზად იყო ინგლისელებს გაჭმელება.

ვაშინგტონი მსურვალე მონაწილეობას იღებდა პრეზიდენტი-აღუერ კრებებსუ. ხალხის მოთხოვნილების გამო, ვირჯინიის საზოგადო კრებამ შეიწყნარი უკუდა კარდაწყვეტილებანი და დაადგინა მათი აღსრულებასი მოუყანა. პოლკოვნივი ვაშინგტონი ეთვისნიერებოდა ხალხს და კიდევ მალე მიიღო ახალი დამტკიცებანი სიყვარულისა და პატივისცემისა.

ვირჯინიაში გროვდებოდა „მსურველთა რაზმნი“, ხალხთა ჯარი, სასისხლის დვარო, მრისხანე ომის გასამზადებლად, რადგანაც აშკარადა სჩანდა, რომ ინგლისი ამერიკაში გაგრცელეზულის მოძრაობის წინააღმდეგ უოკუელს გვარს საშუალებას ინმარებოდა. ჯარების წინააღმდეგ მთელს ვირჯინიაში უკუდასაგან ერთხმად ამოჩხეული იქმნა ვაშინგტონი.

ეს აღმოჩენილანობა ერთობ საუწყნარდლებოა, რადგანაც ამ ბოხების დამწყობი ვიჩგინია იყო.

მხურვალე სურვილით და სიუვაწრულით მიიღო ეს დანიშნულება ვაშინგტონმა, რადგან საეჭვო აღარ იყო, რომ ასტუდეზობადა შესანიშნავი ბრძოლა. აქ უკვე ემზადებოდნენ ამ გვარად მარჯვედ მტრის დასახვედრად, ხოლო სამრეწველო აღაგებში მღელვარების იფრო მეტის-მეტობდნენ, რადგანაც მხოლოდ ერთი მისწრაფება ჰქონდა ხალხს.

ამერიკაში ინგლისის საჭონლის შემოტანა აღკრძალულ და გამორცხადებულ იქმნა, მხოლოდ საჭირო-ლა იყო სამაგიერო დამამჯილდოვებელ საშუალებათა გამოძებნა. აქაც ვაშინგტონის რჩევამა და მოქმედებამ გაიმარჯვა. მისის წინადადებით დაიარსდნენ საზოგადოებანი, რომელთაც მაშინათვე მიჭყვეს ხელი ქარხნების კეთებას და ყოველგვარ საჭიროებათა წარმოებას, რომ სიმძვირე არ ჩამოვარდნილიყო, ანუ მშოვრობა არ გასჭირებოდათ. ამ სახით ორწინად ემზადებოდნენ ინგლისთან სობრძოლველად, რომლისათვისაც საფიქრებელი იყო მთლად ამერიკის საფლობელონი ხელიდგან არ გამოსულიყვნენ.

1775 წელს უნდა ამტყდარიყო განხეთქილება, რომელსაც მოჭყვებოდა, შემდეგ ხანგძლივის ომობისა, სრულა ჩამოშორება ახალშენისა ინგლისისაგან.

უკანასკნელის უგუნურობამ ძალე გამოიწვია უბედურება. ინგლისელები მხედველობას მოკლებულნი იყვნენ. მათ არა ჰსურდათ არავითარნი მშვიდობიანი მორიგება. ბრიყულს ძალას უნდა გაესაჯრა. ან არ ესმოდათ იმათ, რომ რტყემევას რტყემევა გამოეზასუსებოდა; ანუ არ იცნობდნენ ძალოვანს, მაგარს ჩრდილო-ამერიკის ხალხს; ან განა მოიწადინა სისუსტისა გამო მშვიდობიანად მოჭრიგებოდა, — მარტო მათი თავსებობა იზრდებოდა.

უბედურება ასტყდა ბოსტონში. ინგლისმა სავაჭრო ნავთ-

საუუდელი დაჭკეპტა ვირჯინიის უფლებანი დაწვეულ იქმენ, და მხედართ თავსედობა განდა კანონის მაგიერ.

გაგმა; ინგლისის საზღალო, გადმოსხა ჯარნი ნაპირას, სადაც ერთობ გაგვისახლისპატრონდნენ ისინი. ორმა ახლოს მდებარე ქალაქმა იარადს იტაცეს ხელი. გაგს უნდოდა მათი შეპყრობა, მაგრამ ყოველს მხარეს გაისმა ზარების ჩახა-ჩუი, შეიარაღებული ხალხი მზად იყო დასახვედრად, და ლექსინგტონთან მოხდა ამერკველებსა და ინგლისელებს შორის პირველი შეტაკება. ინგლისელები დასისხლ-დამარცხებულნი და ყოველის მხრიდგან დაშინებულნი და დევნულნი, უკუიქცნენ. ისინი ამას სრულიადაც არ მოელოდნენ; შეძლებენ შემთხვევანი აღარ დაყოფდნენ.

ინგლისელებისაგან მოსალოდნელი იყო დატემა კანადილამ, სადაც მათ ჭქონდათ ძლიერი სიმაგრენი: ტიკონდერაგო და გროუნ-პოინტი. მათ აღება კონეკტიკუსის მცხოვრებლებზე იყო მინდობილი. მათ დაიხუკეს ორივეს სიმაგრენი, დამცველნი დაატყვევეს, წაართვეს 120 ზარბაზანი, და ტბაზე ერთი ინგლისის სამხედრო ხომალდი. ხელში ჩაიგდეს მათ ამ გალასქრებით კიდევ ერთი განსაკუთრებით დასაცავი სიმაგრე.

აგრეთვე იბრძოდნენ ბოსტონთანაც. ამ ალაგას ბრძოლა უთანასწორო იყო, რადგანაც ამერიკელები სრულიად გამოუცდელები იყვნენ, და იარადშიაც ჭსაჭირებდნენ. მხოლოდ უპირატესობა მათი იმაში იმყოფებოდა, რომ სურსათი ჭქონოდათ. ქალაქი გასაჭირში იყო, და ინგლისის მხედართ-მთავარი კი ჯგუფ ჯგუფად ელალებოდა იქინდგან მცხოვრებელთ და ამას მით უფრო სჩადიოდა, რომ ამის გადადებას, რაშიაც, სამწუნხროდ, გაიმარჯვა კიდევ.

იმ სათაღაროგო ჯარით, რომელსაც ინგლისიდგან აშველებდნენ, უბრძანებდნენ მთლად მორჩენოდნენ მ ე ა მ ბ ო ხ ე თ ე; ასე ეძახდნენ ინგლისელები ამერიკელებს, რომელნიც იძულებულნი

ბუღნი იყვნენ იარაღზე გაეკლათ ხელი, გავი აწ დაუკონდა ხელმოკრედ გამოლაშქრებას.

როცა ამერიკელებმა შენიშნეს, რომ მტერი სტრდილობდა ბურჟუაზიის სიმალეთა დატერას, მაშინ, ისარგებლეს რა ღამის სიბნელით, თვით მიასწრეს მის დატერასა და თხრილს ამოესათრნენ.

ინგლისელები ერთობ საშინლად გაჭკვირდნენ და შესწუხდნენ, როცა მიხვდნენ მოტუეებას და შეეცადნენ ამერიკელების სასათრადამ ამოყრას ტერცხლით, მაგრამ აქაც ვერ მოუხერხდათ. მაშინ მიიტანეს იერიში მათზე, მაგრამ გამოუტრდეულ ამერიკელებმა ორჯულვე უკან გადმოჭყარეს თავიანთ მოწინააღმდეგენი. ინგლისელებმა დასწკეს ჩარლსტონი, და გენერალი ვლინტონი ხელ-ასლად მრისხანედ დაეცა ხმელეთითა და ზღვით. ამერიკელები არც მაშინ შედრნენ, როდესაც მათ ინგლისელ მებრძოლდეთ უკანიდამ საზარელი ტერცხლი ატრნეს; მათ შემოაკლდათ საბრძოლველნი სასროლნი, და, შუბების უქონლობის გამო, გონდახებითა ჩხუბობდნენ. მაგრამ მტერი უარესად მოაწკა, მათი მდგომარეობა გამწკავდა, და, შემდეგ მამატურის ბრძოლისა, უკან დაიხიეს. გამარჯვება დაჩჩათ ინგლისელებს, მაგრამ ისრე ძვირად-გი დაუჯდათ, რომ ამერიკელებზე დამატრცხება იმოქმედა გამარჯვებისათვის. ამერიკელები მიჭხვდნენ ესლა, თუ რაც შეეძლებოდათ კარგის იარაღით. თავიანთის მხრით, ინგლისელებმა, რა ნახეს სიმნელე, სამხედრო საქმეებში გამოტრდილობის მოუხედავად, გამარჯვებისა, ტოტა არ იყოს დაუწყეს პატრვისპურობა თავიანთ მოწინააღმდეგეთ.

ამერიკელებისათვის ორნაირად სამწყხარო იყო ერთობსა და უთლებათა გამო ომის დაწყება: სამწყხარო და სამძიმო იმიტომ, რომ ეს იყო, რეგორც გამოსთქვა პატრიოსანმა: ან დაგლვაროთ სისხლი, ან არა-და დავმონდეთ. ჭკრძნობდნენ-რა თავისად საკმარისს ძადას, არ შეუდრკენ ამოჩყვას. ინგლისელებ-

მა ესენი უკიდურეს მდგომარეობაში ჩაატყვეს, აიძულებს საიარს-
ლოთ და დაუბიძგოს ხრამში გარდატეორცნა, მაგრამ მან დაალო-
ხასა თავისთვისვე.

როგორც მხიბლავის გვერტის დარტყმა, ყოველის ძალების
ადმაგზნობელისა, გავარდა ამხაჯ ზუნკერტილის ბრძოლის შემ-
ძლეოთა.

გამოუცდელ-გამოუწონენელი გამოცდილს მხედრობას წი-
ნამდამდეგ! გამახლოდნენ ყველგან. ესეთი გამარჯვება ადვილად
და არც მოაქვს სახელ-დიდება; მაგრამ ძვირად გვისყიდნია,
და დაგავიცხუნებია ეს შეუბრალებელი წითელკაბიანებიო!

ვიდრე ყველგან ხლემბს პირებს უწყობდნენ, ძირადადელმინა-
შენსილვანიაში შესდგა უმთავრესი კრება (კონგრესი), ე. ი. კრე-
ბა ყველა ჩრდილო-ამერიკის წარმომადგენელთა, ნაინგლისევის
პროვინციებისა, — რომ მკვირცხლად გადაეწყვიტათ, თუ რანაირს
მდგომარეობას უნდა მისცემოდა ახალშენი მიტროპოლიის-მი-
მართ.

ამ საქმის გარდაწყვეტა სამხელა იყო. ყველანი ერთს აზრს
ადგენენ, რომ განგლო ინგლისის უღელი, მაგრამ სხვა და
სხვა საშკალებათ ასხელებდნენ ამის აღსასრულსადა. თვით იმ
აზრშიც ცალ-ცალკეეკვლობდნენ, თუ როდემდის იყო საჭირო
ამბოხების გაგრძელებისა. გეგმა საჩუბლობა და განსაკუთრე-
ბითი მოწყალეობა ჯერ კიდევ ბევრსა ჭნიშნავდა, და ეტყობოდა,
რომ ინგლისს საჭირო მომხრენი ეყოლებოდა, თუ მოკლე და
წყინარის საშკალებით იმოქმედებდა.

უმთავრესი მიზანი კრებისა იმაში მდგომარეობდა, რომ ჩა-
მოეგლო კავშირი, ყველა ჩრდილო-ამერიკის გაფანტულნი და
ცალ-ცალკე მმართველობიანი შტატები და ახალშენები ერთად
შაერთხარტებინათ; კიდევ, საქმე იმაში მდგომარეობდა: რძი ყო-
ფილიყო თუ მშვიდობიანობა? უნდა გაჭკვანდირებოდნენ უცხო
სახელმწიფოთ დაზავებაზე; დაეწყებინათ რაც კი რამ საჭირო

იყო ზღვათა და ხმელეთზე ომობისათვის, დაენიშნათ უმთავრესი მხედართ მთავარი: ყველა ესენი ისეთ გვარი გარემოებანი იყვნენ, რომელთზედაც ამერიკის მოქალაქეთ ჯერ არ ჰქონი-
ყოთ შეხვედრა სჯისა. მეტად ჭსაჭირებდნენ იარაღსა, ზარბაზ-
ნებსა, ტყვიასა და წამალში და უწინარეს ყოვლისა აწუხებდათ უმ-
თავრესი „კითხვა ფულებზე!“ საჭირონი იყვნენ დაწესებულება-
ნი, სსსამართლობანი, კანონები და, გამსაჯველ კრებასთან ერთად,
აღმასრულებელი მთავრობა, დაგვიანებათა სისრულეში მო-
საყვანად.

კრება უნდა დაყოფილიყო ნაწილ-ნაწილ ცალ-ცალკე საქ-
მეების სათავეებლად და, შემზადების თან-და-თანობით, დასამ-
ტვიცებლად მთელის კრებისათვის წარედგინათ ხელძმე.

ეს იყო გმირული მუშაობა; უნდა ალეკოთ შენობანი,
ხელში მასალების უქონლობითა და ყოველის ხმარებათა შეუძ-
ლებლობით.

საჭირო იყო კაცი, რომელიც წახალისებდა, უბრძანებდა,
შეაერთებდა ყველას, გაიტაცებდა მაგალითით, შესწირავდა ყოვე-
ლისთვის ერთობას, ჩამოეჩებოდა უკან კერძოებას.

ჩვენი მკითხველები უკვე იცნობენ ამ კაცს, რომელზედაც
მიხეძებულ იყო ყველას მხედველობა, რომელიც ისეთივე ზო-
მიერი იყო თავის პატივ- მოყვარეობაში, როგორც სამშობლო-
სადმი მიღრეკილი: ეს ხყო გიორგი ვაშინგტონი.

მოსათუქრებელი იყო, რომ იგი ასეთს დიდს კრებაზე ვერ
მოახდენდა შთაბეჭდილებათ, რათგან მას ორი-რამ აკლდა: გამ-
ტაცებელი შთაბეჭდილება და სურვილი წინწავარდნისა. ჩვენ ას-
რე ვსთქვით, ვითომც მას არ შესძლებოდა საჯაროდ მესიტყვა-
ობა. მისი სიტყვანი ყოველთვის მოკლენი იყვნენ; მაგრამ მოკლე
და უბრალო სიტყვებში ის ყოველთვის ნათლად ჭხსნიდა საჭმის
კითხვას, და ეს სიტყვები მსმენელთ ეჩვენებოდნენ მართ-
ლად, ნამდვილად, ნათუქრავად, პატიოსან და კეთილ გულისაგან

აძომაკვლად. ეს იყო მისი უზიარებლობა, რომელიც ბევრთა მჭერ-მეტყველთა ანა ჭქონდათ, თუმცა მჭერმეტყველებად ითვლებოდნენ; და გასაკვირველიც არის, — უსმენდა მთელი კრება, ანც ერთს სიტყვას არ უშვებდნენ უბრალოდ, და მისი სიტყვით მთავრდებოდნენ გამარჯვებანი.

ამ კაცის გარეგნობა ყველას ზატოხსნებით, სიმატლის და ღრმა გამჭრინახობით ეზგებოდა; მაგრამ იგი არ ეძებდა თანაგრძნობას. იგი ყოველთვის იყო ისეთი სასტიკი და თავდაჭერილი, საქმეს არასოდეს არ ეძიებდა, ამებნინებდა თავის თავს და აწავისში-გი არ ეძიებდა. ამასთანავე მისი სახელი მთელს ამერიკაში, სულ იმასა ჭშველიდა, რომ მას, კრებაში ყველასზე ახალგაზდას ირჩევდნენ ყოველგვარს კომიტეტებში.

ყველა თანხმა იყო, რომ შეადგინათ მხედრობა და მიეცათ მისთვის კარგი წინამძღვარი; მაგრამ ვინ? ამნარ საფრთხილო საქმისათვის უნდა ამოერჩიათ კაცი ყველას, ერთხმად. ეს გგონებ, ესრედ დიდის კრებისათვის შეადგენდა ყველასზე სამხელა საქმეს, ასეთ სხვა და სხვა ნაირ შესედულობათაგამო.

რადა კითხვა უნდა, რომ ბევრმა მაშინათვე გაშინგტონს შიარერეს თვალები. მაგრამ აქაც გამოჩნდა მრავალმნიშვნელობანი „მაგრამ“, ასრე ხშირად ხმარებული გარდაწყვეტილებასა და გაცურეს საქმეებში.

მოიპოვებოდნენ აფიცრებიც, რომელთა დირსებულების წინააღმდეგ არა ითქმოდან-რა; მათთან შედარებით გაშინგტონი ძრიელ უმაწვილი იყო, და ყველას აფიქრებდა: დაემოერჩილნათ ისინი მისთვის თუ არა. ამ დანიშვნის წინააღმდეგონ შექდლოთ სრულებითაც მიეტოვებინათ სამსახურისათვის. გარდა ამისა, წინათვე უნდა ექონიათ მხედველობაში, რომ შექდებში სიმურეს საქმე არ დაეცარა. შექდებუ უნდა წარმოედგინათ აგრეთვე სამხრე-შტატების კერძო მდგომარეობა, და საკითხავი იყო ჭერ კი-

დეგ, დასთანხმებოდნენ ჩრდილოეთიდან ამოჩქეულ კაცზე თუ არა?

აქედამ სჩანს, რომ მაშინათვე გამოიძებნებოდნენ მიზეზები ჩრდილო და სამხრე შტატებთა შორის უთანხმოებისა, რომელთაც შემდეგში ასეთი უბედურება გამოიწვიეს. მაგრამ რა არა სცადეს, როგორც საბუთებს არ მიაწოდნენ, მაინც ამომარჩევლთა თვალთა წინ უვარდებოდათ ისევ ვაშინგტონი, და—სამშობლოსადმი სიყვარულმა დაძლია, შემდგომ, უოველი დაბრკოლებანი. ჯარითა მეთავედ დააყენეს ჯეიმსებულისი: 15 თიბათვეს 1775 წელს გიორგი ვაშინგტონი ერთხმად ამოჩქეულ იქმნა უმთავრესს მხედართ-მთავრად შერთებულის შტატებისა. რომ ის თავის სიწინაჩითა და სიმშვიდით აშკარადა ჭკობნობდა პატრიუს, მაგრამ ამასთანავე მოვალეობის სიმძიმეს, თავისზე ნაკისრისა, გვიჩვენებენ შემდეგი მისი სიტყვები კრების თავმჯდომარისადმი მიმართულნი, რომელსაც მან გამოუცხადა ამოჩქევის გარდაწვევტილებს. მან უთხრა: „რომ, შემდეგში, თუ ბედი ჩვენს მხრით არ მოექცა, ჩემი კეთილი სსენება არ შეუწყრცხუნო, მე ვსთხოვ ამ კრების წევრებს არ დაივიწყონ, თუ დღეს როგორც გუდახდითაც ვკრძნობ, რომ ვერ შემძლიან აღვასრულე თანამდებობა წოდებისა, რომელთაც ასეთის პატრივით ვაღდეუელ მსდით“. ამისდა პასუხად გულის სიღრმით მოეცა, მაღალი, თანავკრძობითი სმს.

როდესაც კრებამ უმთავრესს მხედართ-მთავრს დაუნიშნა საიურს სახარჯოდ 500 მანათი, ვაშინგტონი ხელახლად წარმოსდგა და მრახსენა: „ნება მიბოძოს კრებამ გამოვაცხადო, რომ მა მე არა ვსტდილობ გამოვჩქე რაიმე საკრებლობას ამ მტინე მოვალეობას, რადგანაც საკუთარის საკრებლობისათვის მე არასდროს არ მოვმოვრდებოდი ოჯახურს სიტკობებსა და განსვენებას. მე ვიქონიებ სწორე ანგარიშს, გასავალისას; მაში, არა ვეჭობ, გამისწორდებით, მეც მეტი სხვა აღარა მიწდა“.

საჭირო არ არის ახსნა, რასაკვირველია, რომ ამ ჰატიონს კაცის სიტყვებმა იმოქმედეს კრებაზე, როგორც ელექტრონის დარტყმამ. და თუ კი ჭკვანდენ მას მოშურნეობით მოწინააღმდეგენი, ისინი ამ ორ განცხადებით დამარცხდნენ; მათ დაუმტკიცეს შეუჩილობას, რომ ამოჩიულ იყო ეგელაზე უღირსეულისი.

მან შეუდრო ოთახში, მოიდრიკა რა მუხლი ძალთა უფლის წინაშე, შეეგდრნა მას ძალის, გონების, მოთმინების და ალალ საქმეზე გამაჩვენებს, — და ლოცვით გასულვინებულმა მამინკე მიჭყო ხელი საქმესა.

უნდა გამოეჩჩინა, გაემწეობრისა, შეექმნა! იყო მხოლოდ ზრავს სამხედრო საქმეებში უწესობასა და მოჩილებას მიუჩივებელი, დაუყოფავი და გაუწვრთნელი. ეს იყო სავანი, სავანე საჭირო იყო მოთმინება, კეთილგონიერება და სრული საქმისადმი მიტემა, რაიც მნელად მოსათხოვნელია ერთის კაცისაგან.

უნდა წასულყო ბოსტონისაკენ, რადგანაც იქ იკრიბებოდა ხალხის ჯარი, რომელიც ჰსაჭიროებდა წინამძღვარში.

21 თიბათვეს ვაშინგტონი უკვე გამოშორდა ფილადელფიას ორის გენერალის და მცირე ცხენოსანთა ხლებით. ხალხი ეგელა ალგას გამოუთქმელის აღტაცებით ეგებებოდა. ეგელაზნ წმუნდებოდნენ, რომ უჩილობა ჭკვანდიდა ნამდვილს კაცს; ამბობდნენ: „რა უშავს, რომ ახალგაზაა“ ხალხის გაგულისება იყო მისთვის, ჰატიონმეგაჩიობას მოკლებულისთვის, ნუგაშათა და ახალისებდა მას უფრო სამოქმედებოდ; მაგრამ აქვე ეხადებოდა კითხვა: შესძლებ მის შესრულებას, რასაც სელს ჭკვილებ? და მამინათვე ვედრებით შემართავდა ხოლმე ღმერთსა, რომლისაგანაც მხოლოდ შეიძლებოდა ჩამოსულიყო ძალაცა და კურთხევეც.

ასეთივე აღტაცებით დაჭნდა მას ლაშქარიც, რომელიც შეიტავდა უკვე 14,500 კაცამდე. ეს ამლეგდა იმედს, რომ ამომადე დაცალკეებული და გაფანტულ-გამოფანტული ჯარი ესდა

ადვილად გაერთდებოდა სიყვარულსა და პატივისცემის ქვეშ; მაგრამ რა ნაიხს მდგომარეობაში. ჭბოვა მან ჯარი? ძონძ-თვალსახეში ჩაცმული, უკარავოდ, გაჭირებული იარაღსა და სურსათში! ჯარში კვადიცი არ სჩანდა წყობილებისა, რომლის უბედურებას ითმენდნენ, და ვერ ჭბედავდნენ მის მოსასპობათ ხელის შეხებას. ყველა ბრძანებლობდა, მოჩხილებით კი არავინა. — მხოლოდ აკავშირებდა ინგლისელ-წითელკაბიანების სიმუცვილი და შიშიანობა.

ასეთი სურათი წარმოუდგა მხედართ-მთავარს და, მართალი რომ ვსთქვათ, ბევრი არათურის მანუგეშებელი იყო.

კაშინგტონმა დაჭხედა, რომდონა დაბრკოლებაც იღვათვალ-წინ; და ექნებოდა რა მას სხვა ხასიათი, ძაშინათვე შეჭრაწავდა; მაგრამ როგორათაც ყველგან, ისე აქაც მოახერხა საქმის პირდაპირი შეხედვა, ხალხთა ცოდნასთან და გონებასთან შეაერთა სიმშვიდეც და სისატრგვეც. მას ერთს შეეძლო ამ აურთხაურის დალაგება, რომელიც წარმატებას ჭპირდებოდა მაგრამ თითქმის სასწაულად გვეჩვენება, თუ როგორ შეეძლო მიზნის მიღწევა, მიუხედავად ყველა დაბრკოლებისა და ხელ შეშლისა. მით უფრო, რომ ძალძალე უნდა შეჭვითხებოდა არა ერთს უმთავრესს ყრილობას, არამედ ყველა შტატების მმართველობასც მისი თხოვნის შესრულება, — ძალდატანება არ შეეძლო, — მეტად გვიანდებოდა; წარკვეთილებასში ავდებდა მას ჯარის დაგვიანება, ტანთ საცმელთა შეგვეთნა, იარაღისა და თითქმის სურსათისა: მორიდამ უფრო ვარგს მდგომარეობაში სჩანდა ჯარიკვიდრე როგორიც ნამდვილათ იყო.

კიდევ სხვა უბედურება დაატედა კაშინგტონს, რომლის დათრგუნვა სამწელი რამ იყო. ინგლისის ხომალდები ჭბეკრავდნენ სანაპიროებსა, ხან აქ, ხან იქ გადმოხსამდნენ ხალხი ჯარებს, რომლებიც სცარცვავდნენ და სწავდნენ ქალაქებსა და ჭყულო ტყვედნენ, ინდოელებზე უარესად, მცხოვრებელთ, რომელნიც კი

მოჭვდებოდნენ ხოლმე ხელში: ეს იყო ერთ მოუსმენავი მტარვალობა და უწყალობა, მაგრამ ჭვდებოდა ხოლმე კი ძრე-ელ ხშირად.

ზღვისპირას მცხოვრებნი სთხოვდნენ შემწეობასა და მის-რეკელობას; მაგრამ ეს ჩანაიწად მიეწვდინა ვაშინგტონსაჲ მას ესაჭიროებოდა ერთი ოთხად მეტი ჯარი; ვიდრე რამდენაღ-კი ბოსტონთანა ჰყვანდა, ზღვის გრძელის სანაპიროების დასა-ცვაკად. მასინ ასტუდა მასზე მცხარე სახივრები, და მის საწინა-აღმდეგო უკმაყოფილებას მოედო ამ მხარეს. მის საბანაგოში მო-დიოდნენ ელჩები და რწუნებით წარმოუზავნილნი სხვა და სხვა პირნი, მაგრამ ის ჩვეულებრივის გუდასდითა და დაწმუნებით გარდასცემდა რა უგელა გარემოებს, გამოგზავნილნი არსეინად ბრუნდებოდნენ უკან და უხსნიდნენ თავიანთ გამმაგზავნელთ, რომ გენერალს ვაშინგტონს, რამდენიც უნდა ჰსურდეს, მანც ვერ შეუძლიან მიშველებათ. ასე და ამ ნაიწად ჩაჩუმიდნენ მას-ზე უკმაყოფილოების სმები, და მცხოვრებნი შეუდგნენ, რამო-დონათაც შეეძლებოდათ, საკუთარაჲს საშვალებით დაცვას.

ეს მრისხანეობა ინგლისელთა ზღვასა თუ ხმელეთზე ამე-რიკელებისადმი გამოძინარეობდა სულ ერთს სათავიადამ, სახელ-დობრ გენერალ გაგისავან, რომელიც ბოსტონში საწდალობდა. იგი დაწმუნებული იყო, რომ ვითომდა ამ საშვალებით შეაში-ნებდა ამერიკელებს, მაგრამ უფრო-გი აჩალებდა ამბოხების ნაღ-ვერდალს.

ვაშინგტონი ძრეელა ჰკიცსავდა ამზე, იმიტომა რომა ამე-რიკელების მხრითაც ამნაიწსავე უღმერთობას იწვეკდა, გაგი-გი წინა დროებში მისი მეგობარი იყო! იგი ტუეილ-უბრალოდ სწვალობდა წერილებით მისს ამ გვარ საქციელთა შეჩერებას. გა-გი თავისას არ იშლიდა, და მშვიდობიანობის მოლაპარაკებაზე ხომ გაფიქრებაც არც-გი უნდოდა. ერთი რამ-და დაჭრხათ ამე-

რეკლემებს ამოსახჩევად: მიეწყოთ უწყალოებისათვის უწყალოები-
ბითვე; მაგრამ ამას ვერ აიტანდა ვაშინგტონის კეთილი გული.
მან ბრძანება გასცა კაცურად მოჭყრობოდნენ ტყვეებსა და ასე
გასინჯეთ, ჩამოერთმევინათ თუ არა პატიოსანი სიტყვა, რომ
შემდეგისად იარაღზე ხელს არ დაიკარებდნენ, მაშინათვე გაემ-
თავისუფლებინათ ხალხი.

მარტოდ-მარტო ინგლისელები რომ ყოფილიყვნენ მტრად,
რომელთაც უხეიროდ შეიარაღებულნი ამერიკელები ებრძოდნენ,
მაშინაც-გი უსწორად იქნებოდა ბოლო და ბოლო საეჭვო; მაგ-
რამ ამ მტერს კიდევ ორი სხვა მიემხრო, რომელთა შეზიზღე-
ბაც არ შეიძლებოდა.

ესენი იყვნენ ინდოელები, რომელთაც ინგლისელები ასი-
სიანებდნენ თეთრს ამერიკელების წინააღმდეგ, აგრეთვე აღელ-
ვებდნენ ისინი მონებ-ზანგებს ბატონ-მეპყვანტაციეთ ანუ სა-
ზოგადოთ ამერიკელების წინააღმდეგ. ეს ორივე ხალხი სიმ-
ძულვარობით ერთნაირად კელურნი და უწყალონი სისხლს ეძი-
ებდნენ, აოხრებდნენ ქვეყანას, სწვავდნენ და ჭხოცავდნენ. მათ
ემშაკობასა და ცბიერებასთან ერთად, ესენი იყვნენ ერთობ
საშიშარნი მტრები, მოწიღებულნი შირდაპიჩსა და პატიოსნურს
ბრძოლასა, მზგვრულად ეპარებოდნენ მოწინააღმდეგეთ, რათა-
მოულოდნელს დროს დაჭსხმოდნენ თავსა და ძალურად გაეყ-
ლიტნათ ხალხი.

მართლდაც, ამ მტრების გამოჩენათა გამო, საჭირო გახ-
და ყველა ჩრდილოეთის ამერიკელებისათვის იარაღზე ხელის
გასმა, მთელის ხალხის ადგომა, ქუდზე კაცის დამახება; მეტი
ღონე აღარ იყო, თუ არ უნდოდათ გადაურა ყველა მის, რაც
თვითეულისათვის ძვირი და წმინდა რამ იყო, კაცთ შეუწყალოდ
მლოცველთა და წამაჭეუბელთათვის. ესლა იბრძოდა მთელი ქვე-
ყანა. საითკენაც ინგლისელები არ იყვნენ, იქიდან ზანგები და
ინდოელები იმუქრებოდნენ. და საჭიროთ ხდებოდა მათგან

სახლ კარის დაცვა და ქვეყნის მტრისაგან გადაჩენა, რომელსაც ერთი ბეწვა შეხრალეხაც არა ჰქონდა უმწეო მოხუცთა, დედაცათა და თითქმის უსუსურ ბავშვებისაც. საცა ჯერ საქმე შეტაკებამდე არ მისულყო, იქ შეიარაღებულნი მზად უნდა ყოფილიყვნენ დასახვედრად, რადგანაც უგელგან ჰქსელავდნენ და დაძვრებოდნენ მზვერვანი, რომელნიც აგულნიანებდნენ ინდოელებს და თავისუფლების დაპირებით სტდილობდნენ ზანგებიც ჩაეთრივნათ თეთრ-ამერიკელების წინააღმდეგ გამართულს-სისხლის დევნაში.

ჯარის მდგომარეობისა და სამხედრო სამზადის — საჭიროებისა გამო ჯერ ვერაფრის გაკეთება შეეძლო ვაშინგტონსა. ერთი, რის გაკეთებაც შეეძლო, ეს დაესწრო ინგლისელებთან, რომელიც უგნიდამს და კანადიდამ უპირებდნენ დაცემას, წაერთო მათთვის სენტ-ჯონის სიმაგრენი და ქალაქი მონრეალი. ეს მძიმე საქმე მან მანდო მამაცს კაცებს.

გამბედავთ გაატანეს გაუგალ ტყეებს, გავიდნენ დიდრონს ჭაობებს და თოვლით დაფენილს ტიტველა მთებსა; ისინი ვერაფერმს ვერ შეაშინა, და საქმე კარგად მოუვიდათ, თავის განსაკვირველის სიმაძაცის და სამშობლოს წმინდა საქმისადმი განუსაზღვრელის თანგანწირვის წყალობით.

შეჭიდება ქალაქ გვებეგის ალებისა ვერ მოუხერხდათ, მაგრამ მათ მოიპოვეს სახელი, მიეცაღ უფრო მეტი იმედი თავიანთის ძაღისა და საკმარისი საჩვეულობანი, რითაც დაუჭიდდოდვდათ ეს გალაშქრება. ეს მით უფრო გასაკვირველია, რომ ამნაირი გალაშქრება სხვას არას მიემგზავსებოდა თუ არა „ოხუნჯობას“; ამერიკელებს არა ჰქონდათ არც ერთი ზარბაზანი!

ამ დროს ვაშინგტონი თავის საბანაკოში კებრიჯთან სადწახარო მდგომარეობაში იმყოფებოდა. სრულებით არა ჰქონდა მას თოვის წამალი. ეს რომ ინგლისელებსა

სტოდნოდათ, ადვილათ შეეძლოთ მათ გამოძივრალიყვნენ. ბოსტონიდან და მოულოდნელად გაემარჯვნათ.

ვაშინგტონმა ისე კარგად მოასყენა ამის საიდუმლოდ დაცვა, რომ თითქმის მის ბანაკშიაც არაფერიც არ იცოდნენ ამასე. იგი მოთმინებით უძლებდა ბუზლუნსა და ბორცოტ-მესურველობას, ასე რომ ის მასშინ ნებას აძლევს ჯარს უსაქმოდ ხეტიალს, როდესაც ინგლისელები საათ-საათზე ელოდნენ ინგლისიდან დიდძალ მასშველ ჯარებს.

კიდევ მით უფრო ცუდი იყო, რომა მსედართ გალდებულაობით მხოლოდ ერთი წელიწადი უნდა ემსახურნათ და ბეჭის უკვე ქრისტიანობისთვის უთავდებოდათ ყავლი.

კეთილი რჩევა ამ შემთხვევაში ძვირად ჰქონდა.

ვაშინგტონი სწორის გზით მიდიოდა მან მოასყენა ისე, რომ კრებამ გამოუგზავნა ბანაკში ამოჩეულები პირნი ყველაფრის დასათვარებლად.

მათ თვალები გამოუშტერდათ, მათ წინ უმანგოდ იდგა სარდალი, გარეშე ყოვლის ცილისდებისა. ესლა მიჭზდნენ ისინი, რომ ასეთის მცირედის ჯარითა, იარაღისა და წამლის უქონლობით, იგი ვერას გააწეობდა, და ამასთანავე მოსალოდნელი იყო, რომ ინგლისელები ბოსტონში უარესად გაძლიერდებოდნენ.

სხვა ხერხით უნდა შეჭვიდებოდნენ ომსა, უნდა მოეკრიფათ ახალი, დიდი ძალა; თუ არა და ინგლისელებს დაჩეხოდათ გამრჯება და ამერიკელებს უნდა გადაეკიდნათ მონობის ჯაჭვები, სამძიმონი, როგორც-გი გამოსჩინდა ინგლისელების მრისხანეობიდან.

ვაშინგტონი თხუელაობდა 20,000 კაცს, არტილერიას და სამზადისს (იარაღთათვის); უამისოდ მას არ შეეძლო გამარჯვებით ეომა. კრების გამოგზავნილმა ამოჩეულმა პირებმაც დაამტკიცეს ეს მოთხოვნა; მაგრამ ეს ჯერეთ ქალაქზე არსე-

ბობდა, აღსრულებასში მოყვანა-გი — ეს სხვა კითხვას შეადგენდა, რომელიც ამ შეიარაღების ხელთ მომწერლებზე არ იყო დამოკიდებული.

გავიდა ერთი თვე მას შემდეგ, რაც ვაშინგტონის მოთხოვნა დასრულდა და ამტკიცებული იყო, 5,000 მხედარი გამოცხადდა, ამასთან ქრისტიანობისთვის დადგა. კონკრეტულად მილიციას უკლებლივ გასდიოდა. მათ აღარ უნდოდათ ერთს სანთსაც არის დაჩქინილიყვნენ.

რას არა სცადა ვაშინგტონმა მათ დასაწმენებლად, რომ დაჩქინილიყვნენ. მაგრამ სულ ვი ამოღე.

ბოსტონში მტერს უკვე მოეშველა დაპირებული ჯარი.

ბოლოს, ვაშინგტონს მოუხერხდა დაეჯერებინა მელასქრენი ერთს დღეს კიდევაც არის დაჩქინილიყვნენ, რადგანაც იგი იმედობდა, რომ ამ დროზე მოუსწრობდნენ მოშველებიც. მისი მდგომარეობა სასოწარკვეთილი იყო. ინგლისელები თუშტა ბოსტონში გამომწვევდნენ იყვნენ, მაგრამ ზღვა მანც იმათ ხელშივე იყო. სამხედრო ხომალდები ზღვისპირა ქადაქებს ერთი-ერთმანეთზე ანადგურებდნენ, საბარგულე ხომალდებს მოუჭვანდათ ჯარები ჯარებზე, იარაღი და სურსათი, სწორედ ისა, რაშიაც ასე ჭსაჭირობდა ვაშინგტონი. ესეთი მდგომარეობა, რომ სცოდნოდა გენერალ გავს, ის მაშინათვე ამოჭყუყავდა მათ.

ასე გაიარა 1775 წელიწადმა მეტადინეობასა და მწუნარებაში; 1776-დღე იწყებოდა აგრეთვე. იანკრის ნახევარს 5,000 მილიციის კაცი წავიდა. კანადიდან მოვიდა სამწუნარო ამბავი ღენერალ მონგო-მერის სიკვდილისა, კვებეკიდან გამობრუნების და 3,000 კაცით შეშველების მოთხოვნისა.

ვაშინგტონს მოეშველა მილიცია, მაგრამ 2,000 კაცს არა ჭქონდა თოფი! გარდა ამისა, უნდა გაეშველებინა ჯარი კანადასაც.

მას ჰქვარდა 10,000 კაცი, მათგანი ბევრნი ავადმყოფოდნენ, შესახებ მათის შეიარაღებისა ხომ უკვე ვთქვით ზემოთ.

მისი მდგომარეობა წაგზით არ იყო იმედ წარმატებითი, მაინც ვაშინგტონი მხნეობას არა ჰკრავდა. არა ჩვეულებრივი იყო მისი მოქმედება. მან აღარ იცოდა მოსვენება, და უშველბელის ძაღვტანებით მოუხერდა საბრძოლველად ჯარის მოძიება; ესლა იყო მშვენიერი მარჯვე დრო. რადგანაც უინუღ უინუღ შეიძლებოდა მდინარეზე გადასვლა. უნდა მისდგომოდა ბოსტონს. ასე ჰქონდა მოფიქრება: დაეჭირა დორჩესტერის ნახევარკუნძული, და მასზე რაზმ-რაზმ გაწყობილთ დაეშინათ ზარბაზნები ქალაქსა და ნავთ სადგურისათვის; ეს სულ უნდა მოეხერხებინათ ქალაქის მეორე მხრიდან. დორჩესტერის სიმაღლეებზე გაწყობს ზარბაზნები, მტერმა ვერ მოუსწრო ხელის შეშლას.

ინგლისებმა დანახეს, რომ მოტყუებულნი არიან. მათთვის ესლა ძვირად საჭირო-და იყო გაენადგურებინათ ის სიმაღლენი, რომელნიც უქადოდნენ მათ დიდს უბედურებას; მათ იერიში მიიტანეს, მაგრამ შირველს დღეს ვერ შესძლეს აღება. სწორედ ამერიკელებისათვის ეს იყო საჭირო. მათ უფრო კარგა გაიკეთეს თხრილები, თუძა ინგლისელებს-გი არაფრად ეჭაშნიკათ: მათი მდგომარეობა ძვირად უსარგებლო და იყო. დენერალმა გაგმა შეჭკრიბნა ქალაქის ყველა წარჩინებულნი მოქალაქენი და შირდაშირ გამოუცხადა მათ, რომ საჭირო იყო მისთვის უგან დახვევა, და თუ ვაშინგტონმა მოიწადინა ჩემი ხელის შეშლა უგან დახვევის დროსა, მაშინ მტერად ვაქცევ ქალაქსაო.

ესლა ბოსტონელები მთავარმომღვარს ეკედრებოდნენ უბედურება არ დაეტეხა მათს თავზე.

ვაშინგტონს შეესლო აქედამ დიდათ ესარგებლნა. თავისი მოსაზრება რომ შეჭსრულებოდა, მას შეეძლებოდა ინგლისელების დატყუებნა; მაგრამ ამის გულისათვის უნდა შეეწირნა ბოს-

ტონით, ათასთა საჩხო-სახადებელით — ეს ჯერ გაებუნა. მან მიანება ინგლისელებს გასულიყვენ და ბოსტონი მით გადა-
აჩინა.

ჩრთის მხრით ინგლისელები ლაგდებოდნენ სომადლებზე; მეორესით, მხიარულის მუსიკით გაშინგტონი შედიოდა ქალაქ-
ში; შებრალებისათვის ჰმადლობდნენ მას ანამც თუ მარტო ბოს-
ტონის მცხოვრებნი, მას გამოუცხადეს მადლობა და პატივი თვით
მასაჩუსეტის კრებაში და დიდმა ყრილობამ.

თუმიცა ცოტა სისხლი დაინთხა, მაგრამ ეს დამაჩვენებდა
იყო ერთობ შესანიშნავი; ამან დაამტკიცა მთელი ძალა იმ კაცის
ნიჭისა, რომელსაც ერმა მიანდო თავისი ხსნა, აშკარად დაა-
ნახვა, რომ მისი კეთილი გული რამდინაც ხელით ატარებდა
მათ .

ამ დრომდე ჯერ ოსკე უოუძანობდნენ, თუ როგორი დამო-
კიდებულება უნდა დამყარებულიყო მიტროპოლისსა და ახალშე-
ნის შორის. ესლა-კი ვირჯინიის შტატის წარმომადგენელნი,
რასაკვირველია ანა უვანგტონოდ, თხოულობდნენ, რომ უმ-
თავრესს ყრილობას გამოუცხადებინა ჩრდილოეთ ამერიკის შე-
ერთებული შტატები თავისუფლად, ინგლისისაგან სრულიად და-
მოკიდებულ სახელმწიფოდ. ინგლისმა მიიწყო დამსახურებული
სსჯელი.

ბოსტონის აღება და აგრეთვე სხვა სახელო ზღვასა და
ხმელეთის შეტაკებათ აღმადღეს სიამზარტავნე ამერიკელებისა,
ასე რომა სხვა რამის წარმოდგენაც არც-კი უნდოდა მათ.

ინგლისი ეძებდა მოკავშირეთ, მაგრამ ამაოდ; მხოლოდ
ფულებზე მოსცეს შეკლა გერმანიიდან; მაგრამ ყველასე სამ-
წუნარო ის იყო, რომ ინგლისის მომხრენი ჯერ კიდევ საკმა-
რისად მოიპოვებოდნენ ამერიკაში. ამრიგათ, ნიუ-იორკში მო-
ახდინეს შეთქმულება მოლაღატობის ახრით მოკლათ ვაშინგ-
ტონი და მისი წარჩინებულნი ღენერალნი. ეს გაოაშკარავდა

და ჩაეფუძათ, ისგლისის განზრახვით აუხილეს თვალები თვით იმ მხდალთ, რომელნიც ითვლებოდნენ მისს შემომხრევეთ.

მაგრამ, მიუხედავად იმისა, რომ ყოველი ინგლისის ბო-
როტ-განზრახულება გაგებულ იქმნა, მიუხედავად იმისა, რომ
ყოველის მხრიდგან თხოულობდნენ ჩამოშორებას, ამ ნაბიჯს
ეწინააღმდეგებოდნენ მერილენდის და პენსილვანიის შტატები.
მაგრამ ისინი იდგნენ ცალკე და უმთავრესი ყრილობა უნდა
დასთანხმობა დანაჩენთ ცამეტთა თხოვნას.

მან 4 მკათათვეს 1775 წელს გამოაცხადა ცამეტის
ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებული შტატების აჩსებობა.

საერთო სინაჩულმა აღიტაცა მთელი მხარე. როცა უმთავ-
რესმა ყრილობამ გამოაცხადა ხალხი თავისუფლად და დამოუ-
კიდებლად.

ეს სულ ისე ინგლისელების მოულონელადა და ანაზღუ-
ელად მოხერხდა, რომ თითქმის თვით ამერიკელებიც მთლად ვე-
რცა ჭკმობდნენ ამას. მხოლოდ ესლა მიჭზდა თვითვეული,
რისთვისაც იბრძოდა და სწიჩავდა მსხვერზლსა; მიჭზდნენ აგ-
ჩეთვე, რომ ეს ბრძოლა სასიცოცხლეთ კი არა, სასიკვდინო-
თაა, რადგანაც მიტროპოლია — ინგლისი მოიხმარებდა ყო-
ველს დონის ძიებას, რომ ხელახლად დაემოწიილნა ამერიკა და
დაესაჯა მისი თავ-ნებობა და შეუზოვრობა.

ინგლისში იმაზე კი აღარ ჭფიქრობდნენ, თუ უკაცურო-
ბასა და უწყალობას სადამდე შეემლო მიეყვანა ზღვისპირის ქა-
ლაქთა მეუდრო მცხოვრებნი. მაგრამ ორივე მხარე კი ჭკმობ-
ბდა, რომ მხოლოდ ესლა იწყებოდა ნამდვილი ბრძოლა.

თავისუფლების გამოცხადებამ ისეთი თანაგრძობა ვერ მო-
იზოვა ლაშქარში, როგორც ქალაქებში.

ვაშინგტონს, რომელიც თხოულობდა და უცქეროდა ამ
უმთავრეს ყლიულობის ნაბიჯს, როგორათაც აუცილებელს სა-
ჭირებას, სამწუხაროდ, ცუდათ მოსდიოდა, რადგანაც ლაშქარ-

ში სრულიადაც არ იყო ერთობა, და ყოველის შტატის ლაშქარი თავის თავს სსკადა ჭსადიდა. მათ შორის საქმე შოლოთამდე აღიზდა ხოლმე, და ვინგტონს სჭირდებოდა ამის საწინააღმდეგოდ ყოველის ღონით შეჭიდება; უთანხმოებანი ზიანს აძლევდნენ სამშობლოს საქმეებს. ყოველგვარ საშუალებით, რომელთ სმარებაც კი შეეძლო, ეწინააღმდეგებოდა ეს ამას, ემუქრებოდ კიდევ მთელის განონის სისასტიკით აფიცრებისა და მხედართ შეუთანხმობასა.

მისი მშობლიური, სასტიკი სიტყვა ჰირდაზირ უჩვენებდნენ ნაკუფუნებათა და უნაყოფო შედეგთა, რომელნიც მოსდევდნენ მტრის თვალწინ ჩადენილს უთანხმოებას. ამან იმოქმედა, მაგრამ უცხად კი არა; მხოლოდ ნელ-ნელა იხილა მან თავის ძალ-მეტადინეობის ნაყოფი. ეს მათ უფრო იყო საჭირო, რომ ინგლისელების ჯარები შესამჩნევად ბევრდებოდნენ იმ ჯარებით, რომლებიც ნემეტების თავადებმა ფულებზე მოჭყუი დეს.

ინგლისელების ყოველგვარ სამხედრო გალაშქრების მიზანი იყო ნიუ-იორკი. მათ ყოველი თვისი ძალები იქითკენ მიჭმართეს, და ღონგ-აისლენდის ჭოროხზე, სადაც აგრეთვე ვაშინგტონმა დაამყარა ძალ-ღონე, გაჩაღდა ბრძოლა.

ამერიკელებს ჯერ ისევ აცლდათ სამხედრო საქმეში გამოცდილება, და სშირად დაუდევნელ ღენერლების შეცდომანი დიდს ვნებასაც იმლეოდნენ. ასე, მაგალითებ ღონგ-აისლენდზე იყო მთის ზურგი, რომლის აქეთ-იქით გაჩერებულ იყვნენ მომტრე ჯარები. ერთს ამერიკელის ღენერლის დაუდევნელობისა გამო, მთებში დაუჭერავად დარჩნა ერთი გასავალი; ამ შეცდომით ინგლისელებმა ისარგებლეს და უეცრად ვაშინტონს დაეტყვნენ უკანადამ.

განუსაზღვრავი ელდა დაეტა უფრო იმბრომ, რომ ძალ-ღონეობით შეუდარებელნი იყვნენ: ამერიკელები 5,000 კაცნი

იყვნენ, ინგლისელები კი 15,000. აიჩივ-დაიჩივნენ, ბევრნი გაიქცნენ; დანაჩენთ გაატანეს მტრების რაზმებს, მაგრამ 1,000 ამერიკელი კაცი ტყვედ ჩაუვარდათ, 1,200 დაიჭრ-ღობნენ და ბევრიც ჭაობებში ჩაფლობით დაიღუპნენ.

ამ საუბედურო შეჯახებით ბროკლინთან გაჩაღდა ომი ნობსა.

ვაშინგტონი ჭხედავდა თავის თავის საშიშარს მდგომარეობას: ინგლისელებს შეეძლოთ მის დანაჩენ ჯარის დატყვევება, უკეთუ თავის დაძრომა არ მოუხერხებოდა; მაგრამ ამას დიდი ტანჯვა-სივრთი მოსდევდა. გამობრუნებისას ხელი შეუწყო ბურუსმა; ისე ფრთხილად და ხერხიანადაც გამობრუნდა იგი რომ ინგლისელები, რომელთაც შეჭნიშნეს, შეძგეკ, მოძრაობა მასინლა მიტვივდნენ ზღვისპირკას, როცა ყველა ხომალდებ გადას გასულიყვნენ კიდეცა. ტყუილად-და დაუწყეს უკანაღმათ სრულა; მტრები, რომლებსაც ისინი თავის საკუთარს დაუღად ითვლიდნენ, მიჭმალდნენ და ნიუ-იორკში ამოყუთ უკვე თავები.

მაგრამ ჯარი სულით დაეცვა და უხალისოდ ემოჩნილებოდა ყველა ჭფიქრობდა თავის დახწევასა და ჩქარა სამშობლოში დაბრუნებას. ბევრნი იზარებოდნენ, და ვაშინგტონი ჭხედავდა ვადით სამსახურობის, და უმეტეს გასწორ-გასწორა აფრიცრების დაუდგენელობის სამწუხარო შედეგს. ვიდრე საქმე ატვარად მიმდინარეობდა, ყველა გალასქრებანი, ხანგძლივობაზე მოანგარიშებულნი, შეუძლებელი-და იყვნენ. უმთავრესი ყრილობა ძალაუნებურად დასთანხმდა ვაშინგტონის მოთხოვნას. შეუძლებელი იყო ომის გათავებად ემსახურნათ, რადგანაც ხალხი უვადოთ არ სთანხმდებოდა. სამსახურის ვადათ სამი წელიწადი დაადგინეს და შემსვლელთ თან ურიგებდნენ საკმარ მიწის ნაჭკრებს, თუმიტ საქმე მარჯვად მიდიოდა წინა, მაინც კიდეკ ძალე ვერ გროვდებოდა ჯარი, სარგებლობა ინგლისელების მხრივ იყო; საჭი-

როდ გახდა ნიუ-იორკის მიტოვება, უბედურება უბედურებას მოს-
დედა; ცისძარე დღეს ჯარი ცოტავდებოდა, და არავითარი იმედი არა
ჭქონდათ. რაიმეს შესაბუდავად. გონებათა მიქცევა, შეტადრე მსა-
რის ზოგიერთა კუთხეებში, საშიშრად იყო; ამან გამოიწვია ინ-
გლისელების ღენერალი გოკეა საყოველთაოდ: გამოეცხადებინა
მოწოდება ხელმოკრედ ინგლისის დივარკელობის ქვეშ დაბრუ-
ნებისა და პატიკება მათი, რომელნიც დანიშნულს გადასე
დაჭყრიდნენ ხელიდამ იარაღს. ეს იყო წამი, როცა უნდა გამო-
სშვარავებულყო, თუ ვინ იყო მოკავშირე და ვინ არა.

სამწუხაროდ, უკანასკნელნი უფრო ბევრნი აღმოჩნდნენ
იმ წოდებათა საზოგადოებაში, სადაც ფასობდა სარისხოგონობა
და სიმდიდრე.

კაშინგტონი მწუხარებით აღეკებდა თავს. ამ შემთხვე-
ვით. სხვა აღარა დაჭრჩენოდა რა მას, როგორც გასულიყო დე-
ლავარსა და მიჭქეობდა პენსილვანიას. უმთავრესს ყრილობას
ფილადელფიაში სხდომა ჭქოდა. ესეც უნდა გაჭქორობოდა, რად-
განაც ზამთარი იყო და ინგლისელებს შეეძლოთ უინუელით მო-
მოსულიყვნენ და გაეფანტათ.

უკელვან ინგლისელები ამარცხებდნენ: კანადაში, როდ-
აისლენდზე და აქაც. რომ უფრო მიეღწიათ. მიზნისათვის, მათ
აუყენეს წინ მძლავრნი ინდოელთა ტომნი ერეკეები და ირო-
კეზები და დააწმუნეს ისინი გადაეტანათ თავიანთ სოცვა-უყუ-
ვის ომი ვირჯიანიასა და სამხრეთ და ჩრდილოეთ ახალშენებში.
აი სწოდრედაც ეს იყო. ინგლისელებისათვის სიზინათ: ამ სა-
მივე პროვინციის მცხოვრებნი აღდგნენ და ცოტას გაწყდა ვი-
ნადაამ ყველა ინდოელები არ გადახოცეს, ასე რომა მათ უნდა
ეთხოვნათ შერიგება. ამ გამარჯვებამ შეაშინა სხვა დახარჩენნი
ინდოელებიც. კიდევ დაემთხვათ უბედურება; შემოაკლადთ ფუ-
ლები. უმთავრესმა ყრილობამ გამოსცა ქადალდის ფულები, სან-
დო ბანათები, და გაადგინა, რომ მანეთის მაგივრად მიეღოთ. მაგ-

რამ მაინც ამან ვერ იხსნა მასწანდის დაცემისაგან, და მანგი სულაც აღარ იყო.

ყოველი ზაკები, რომელსაც კი ამერიკა სცდილობდა და ედო ევროპის სახელმწიფოებთან, ან ვერ უხერხდებოდა, ან აწვდიდნენ მას, რაშიც ჭსაჭირებოდა და რასაც ეძიებდა.

თავი-თავს არაფერი არ მოდიოდა, მაგრამ მაინც ვაშინგტონი გამოვიდა ბრძოლიდან გამარჯვებული. ის იმედ-ფიქრის ნობდა ინგლისის აღურაცხელს ხარჯზე, რომელიც მას საომრად ესარჯებოდა და სწორედ ჭფიქრობდა; რასაკვირველია, მუშინ ამით ამერიკელებს არავითარი სარგებლობა არ ეძლეოდათ მაგრამ ომის გაგრძელებასთანავე, მისი გამომანგარიშებაც გამარჯვებულად. ასრევე ჭსაჭირებოდა თითონაც. აქამდისის სცდილობდნენ სიფთხილისა გამო შემოეზღუდვით მისი უფლებანი რომ სარდალს არ მიეთვისებინა ყველაფერი და მხედართ ბატონობა არ შეექმნა; თითქმის უმთავრესს ყრილობასაც ეშინოდა ამისი, მაგრამ მაინც ისე სწამდათ ვაშინგტონის აზრის მიდრეკილება, რომ საჭიროების დროს ექვსის თვით დამოუკიდებელი უფლება მიანიჭეს; მას შეეძლო შეეგრძობებინა ჯარი, რომლის ჩიცხვი, მაინც, უმთავრესს ყრილობისაგან განსაზღვრულ იყო; შეეძლო თვით დაერიგებინა ჯამაგირები, ამოერჩია ავიცრები, ერთის სიყვით ემოქმედნა ისრე, როგორათაც ემჯობინებოდა იმობისათვის.

ამან მოიტანა ნაყოფი.

შეკრებისთანავე 5,000 კაცისა გარდასწვიტა გადასულა დალავერზე იმ იმედით, რომ მოესწრო დაუმზადებულს მტრისათვის, რადგან იგი მას არაფრად არ აგდებდა, როგორც სუსტს მოწინააღმდეგეს. შობა ღამეს მეორე მხარეს გადაიყვანა ჯარი; დაეცა საცოდავს, გაყიდულ გასენელებს და მოატყვევნა 900 კაცი.

მათ ძრეულ ცუდად მოუხდათ, იმის და მიუხედავად, რომ

ვინგტონისაგან ნახტმანები იყო მშვიდათ მოჭყურობდნენ
ათ. ამ გალაშქრებით შეთავდა 1776 წელიწადი. დასტუკევა თუ
რა გესენელები, ის ისევ წელის აქეთ გამობრუნდა და ხელახ-
ლად გადასასვლელად ემზადებოდა. მისი დატემა, მიუხედავად ჯა-
რის სიტუაციისა, ისე ხერხიანად გამოდგა, რომ დელავერის
სანაპიროები მცირეს ხანში მან გასწმინდა ინგლისელებისა-
გან და სათავზარდამცემო მუქარისაგან გაანთავისუფლა ფილა-
დელფია. ეს მოახერხა ვაშინგტონმა გამოუცდელ ხალხის გრო-
ვითი წინააღმდეგ გამძლეობის, გაწვრთნილის ჯარისა. სა-
ლწარკვეთილებს, რომელიც დრო და დრო შეჭდრეკდა ხოლმე
ხალხს, გამარჯვებისათნავე ერთად გაჭქრა. როგორათაც სარდა-
ლი, აგრეთვე ჯარიც შეადგენდნენ განტიფურების სიგანს რომ-
ღორც უცხო ქვეყნელთ, ისრე ჩრდილოეთ ამერიკელთათვის.

მოახლოვდა სამთარი, სამხედრო მოქმედებათ შუწვეტა-
რუტილებელი იყო; მაგრამ ვაშინგტონი მანც არ ისვენებდა: ის
ემზადებოდა ახალ სალაშქრავად. გაზაფხულით ჯარები გაუბეკრ-
დნენ, გოკვე პირისპირს ედგა ვაშინგტონს. ბევრს ხანს წვა-
ლობდა ტუუილად გოკვი, რომ აქმულებინა ვაშინგტონი საბრ-
ძოლველად, მაგრამ ის ერთდებოდა და სცდილობდა მხოლოდ
დატეგასა. სადაც ხელ შემწეობი იყო ალაგი, იქ იკეთებდა თხრი-
ლებს; ეს დიდათა ჭვენება ინგლისელებს და ამისობაში ამერი-
კელებს გი მსშველნი ემატებოდნენ.

მაგრამ მტერი ხელახლად გაიმუქრა ფილადელფიისკენ, და
შეტეი ღონე არ იყო უნდა შეჭრბძოლებოდა მტერს ვაშინგტო-
ნი; სამწუხაროდ, აქ ძალა ჭჭარობდა მტრის მხარეს, და რა
რიგ მამაცურად არ იბრძოლეს ამერიკელებმა, მანც ბრძოლა წა-
ბეკეს, და ფილადელფია ინგლისელების ხელში ჩავარდა; ამგე
დროს მათ გაიმარჯვეს კანადაშიაც.

ვაშინგტონმა ხელახლად მიიღო კანგრესისაგან სამხედრო
მოქმედების სრული უფლება განსაზღვრულს დრომდე.

მიუხედავად წინანდელ სასჯელის განმარტებითა, მას ჭეკან-
და მტრები, რომელნიც უოველის ღონის ძიებით სტდილობდნენ
მის დატყმას, მაგრამ მასში ისე დიდი იყო სიუვარული და წწმუ-
ნება, რომ მიუხედავად საზიზღარ საშეკლებათა, რომელთაც ისი-
ნი ჭხმდარობდნენ ამ საქმისათვის, ვერ მოუხერხდათ. იმ დროს,
როცა ვაშინგტონს გენერალი გოვე თითქმის დამწვედელი ჭეკან-
და ფილადელფიისში, გენერალს ბურონს, კანადილამ გამობრუნე-
ბულს, უფრო აუარესი დაატყდა. ამერიკელების გენერალი ვა-
ტესი სანატოგთან შეშორტყა და, სურსათის გამოკლევისთანა-
ვად, იმულებულ გაჭნდა დაჭნებებოდა შირობებით.

ექვსს ათას ინგლისელს დააყრეგინეს იარაღი და ბოსტონ-
ში გაჭტოზუნეს, რათა იქილვად გადასულიყვნენ ინგლისში, იმის
შემდეგ, როცა რომ ჩამოართვეს შირობა კვლავ აღარ გამოე-
ღოთ იარაღი ამერიკელებზე. ამერიკელებს ჩაუვარდათ ხელში
ოც და ოთხი მშენიერი ზარბაზანი.

ამ გამარტვებით, რომელიც არც ერთი სისხლის წვეთი არ
დასჯდომიათ, დათავდა ლაშქობანი ამ წელსა. მთელი მხარე აღ-
ტაცებასა და სიხარულში იყო, და ამ დროს ყველგან გატესს
ისხენიებდნენ, მაგრამ გულ-გეთილს ვაშინგტონს არ შეჭმურე-
ბია. ის ჭხედავდა თავის წინ სამშობლოს გამარტვებას და დამ-
მარტვებულს გამოუცხადა თვისი გულწრთელი სახარული და ზა-
ტივისტემა.

ამერიკის ლაშქარი საზამთროდ ვალეი-ფორდენტან დაბ-
რუნდა; ეს წამსზგავსა ქალაქს, რადგანაც მოლაშრეთ პატარა
ხის ქორმახები აიშენეს. ამას იტავდა მდინარე, ტყე და თხრი-
ლები, მაგრამ ჯარი ვეკლათერში გაჭირებას ითმენდა—თბილს
ტანისამოსსა, საბნებსა და, რაც ვეკლასზე უარესია, სურსათში;
თითქმის რამდენსამე დღეს შიმშილიც-გი მძვინვარებდა. ეს იქი-
ლამ წარმოსდგა, რომა სურსათის ზილვა და მისი ჯარისათვის.

განაწილ-დაწიგება მოანგარეთ ქქონდათ მინდობილი, რომელნიც მხოლოდ თავიანთ სარგებლობაზე ჭბუიქრობდნენ, და არა იმათზე, ვინც სამშობლოსათვის სისხლსა ჭვკრიდნენ. ვაშინგტონი ყოველს თავისგან დამოკიდებულ საშვალებათა ხმარობდა, რომ შეეძინებინა ჯართა გაჭირებანი. უმეტესად იგი იმასა სცდილობდა, რომ მომავლისათვის უზრუნველ ეყო ავიტრები და მხედარნი, რომის გათავების შემდეგ.

მაგრამ აქ მას გაუწინააღმდეგდა უმთავრესი ყრილობა და რადის და რის წვალებით ძლივს მიადწია ზოგიერთა დამკამყოფილებელ შედეგებს.

ამ დროს სათვრანგეთმა შეიწინაწა ამერიკის თავისუფლება, რის გამოც ინგლისის სამინისტრო იძულებულ შეიქმნა სამშვიდობო წინადადებაზე; აშკარა საქმე აყო, რომ ამერიკის შტატები, ამის დათანხმებისათანაკე, გერას დროს ველარ მიადწევდნენ დამოუკიდებულებას, და სავჭკოა, რომ მათ დაეცვათ თავიანთ უფლებანი, სამის წლის ბრძოლვისა და გამარჯვებათა მიმოუსვლავათ: ც-არის.

ინგლისი ცბიერობით ანგარიშობდა, რომ წინადადებაზე დაეთანხმებოდნენ, რადგან სათვრანგეთის შემწინარებლობაზე ამერიკაში ჯერ არა იცოდნენ-რა.

წინათვე შეიძლებოდა ძივმხვდაწიყავით, რომ ეს წინადადება უარყოფილ იქნებოდა. ყოველივე მამიებლობა და მოსყიდულობა ინგლისელ ელჩებისა ამაოდ დარჩნენ. მაშინ ინგლისელებმა, მთლად თავ-მიკარგულებმა, მიჭმარტეს უგუნუკს საშვალებას: ისინი დაემუქრნენ შეუბრალებელის რმით! მართლადაც შეკლანი გაჯავრებულ-განწიწმარებულნი იკვნენ. ინგლისმა ამ გვარის მოქმედებით, ვერ მიიზიდა ამერიკელები. თითქმის არც აქამდისინ სვინდისინობდნენ ინგლისელები რმში. ესლაცა ჭსურდათ უფრო გაქმლიერებინათ მრისხანეობა. ამითი შეიძლებოდა

მხოლოდ გაეზიზღიანებიანთ. ამ ხანობაზე პარტიკულარულად მოვიდა ამბავი პარტიკულარული ქრანკლინისაგან. საფრანგეთმა არამც თუ შეიწყნარა დამოუკიდებულება შეერთებულ შტატებისა, არამედ ფრანკლინს მოუხერხდა მასთან მეგობრულის და სავაჭრო კავშირის დადება. 13 აპრილს, 1778 წელს ამერიკას უკვე მოემკვლა ფრანგების სამხედრო ხომალდები, და რამდენსამე თვის შემდეგაც, საფრანგეთმა გამოუცხადა ომი ინგლისს.

საყურადღებო და შესანიშნავი აყვენ ეს შემთხვევანი. თუ რა შთაბეჭდილება მოახდინეს ამეებმა ამერიკაში, აწერა აღარ უნდა. ევკლგან იხდიდნენ სამადლობო პარაკლისებსა და თანაც დღესასწაულობდნენ. გოკე 30,000 სავაჭრო სურსათით დატვირთულ მოლაშქრებით იდგა ფილადელფიაში დაცულად სიმარტო და სამხედრო ხომალდებით, და სწინააღმდეგოს ვერას უწყვდა ვაშინგტონის ხალხთა გროვას, რომელნიც მათზე სამჯერ უღონონი აყვენ და, როგორც უკვე ვიცით ჩვენ, იომენდნენ დიდს გაჭირვებას. ამერიკელები დიდის სინარულით გაიწევდნენ ფილადელფიაზე, უკეთუ გადააჭარბებდნენ ძალით, ანუ მოეპოვებოდათ მეტი საშვალეხანი.

ამერიკისა და საფრანგეთის დახაკებამ და ომის გამოცხადებამ ინგლისელებს გონება დაუქსაქსა, მათ მიჭმართეს იმგვარ საშვალეხათ, რომელთაც სრულებით ვერავინ ვერ შეაშსრულებდნენ. მათ გარდასწვეიტეს გაყოთ თავიანთ ჯარნი, რომ გარდაესხათ იმ ანტილიის კუნძულებზე, რომელნიც საფრანგეთს ეკუთვნოდნენ, და ერთი ნაწილიც ჯარისა ფლორიდაში გაეგზავნათ; დანარჩენს ჯარებს, ფლორტის შემწეობით, უბრძოლველად უნდა გაეწმინდათ ფილადელფია. მხოლოდ იმას და ჭშიშობდნენ, რომ ფრანგების სამხედრო ხომალდებს ფილადელფიაში არ მოემწყვდიათ მათი ფლოტი, და მასაც ის ბედი არ დასტეხოდა, როგორც სარატოგთან გენერალ ბურგონმა იკება. ისე

უმალად გაიქსაქსნენ ისინი, რომ ფრანგების სამხედრო სომალდებმა მტრებს კვლიდა კი ვერ უჩინეს.

ნიუ-იორკთან აღვილად შექმლათ ფრანგებს ინგლისის ფლოტის შეპყრობა, უკეთუ ურყეს თხელებს არ გაუფრთხებოდნენ, მაგრამ მათ სამხედრო სომალდებიც დიდრონები ქვინდათ, როგორც თითონვე გვარწმუნებდნენ. სამწუხაროდ, ფრანგების ფლოტის უფროსს იმოდენა სიფარხმაღე არა ქვინდა, რომ ინგლისელებს შეჭბრძოლებოდა. ამისათვის ამერიკელებთან ერთად ნიუ-იორკის დაცემასე უნდა უარი ეთქვა. ინგლისელების ფლოტთან შეხვედრას დააცდინა უზღუდო ზღვის ქაჩაშოტმა, რომელიც ორის დღე-ღამის განმავლობაში მძინვარებდა და დაჭლეწა და დააზიანა სომალდები; კიდევაც მოხერხდებოდა ნიუ-იორკის აღება, უკეთუ ფრანგების ფლოტის უმფროსი თანხმა გახდებოდა, მაგრამ მან გასწია ზოსტონში დამტკრეულ სომალდების გასაგებლად. ამერიკის უღონო ქვეითა ჯარს უკან უნდა დაეხია. სუყველგან ფრანგებსე გაისმოდა საყვედური; ამათაც, რასაკვირველია, ნაბრძანებისაებრ, კანადისაკენ დაიწყეს მზერა იმ მიზნით, რომ ის სელმეორედ დაემოწილებინათ საფრანგეთისათვის.

ამერიკელები უტყუებდნენ ფრანგებს განზრახულებათ დათვის ხალ მოზავეთა სიმტკიცეში ეჭვი ეხადებოდათ. ამ ეჭვინეულებათ დაჭბადეს უგმაყოფილება და სიმძულვილე, ასე რომ შეძვევისათვის ბრძოლადაც გარდიქნენ. აქ იყო თესლი უბედურებისა, რომლის მეოხებით ინგლისს შექმლო ბევრის მოგება.

ზატვიტვიმული ვაშინგტონი ძრეულ დაღონებულ იყო ამ დასაწყისით. ყოველის მხიბდვან უნუგეშო იმედები ჭხვდებოდა! მთავარ-გრება საკმარისს შემწეობას ვერ უწევდა; ინგლისელები მოკავშირე ინდოელებით სასტიკად აზხვებდნენ სუყველგან,

სადაც-გი აღზნდებოდნენ; ამასთანავე საეჭვო შეგობრებს კიდევ უნდა ეშეუწნათ, კიდევ აჩა! მხოლოდ ერთი რამ იყო მისთვის სასარგებლო, სასელდობრ: ვესტ-ინდოეთში ინგლისელების ფლოტს გამოკიდებულა ჭყვანდათ ფრანგები. მაგრამ ამანაც ცოტა უშეუ-
ლა: ინგლისელები დაეცნენ ნაყოფიერ გეოგრაფიას და აიღეს უმ-
თავრესი ქალაქი სავანა.

ასე გაუხარელნი იყვნენ ვაშინგტონისათვის 1778 წლის შედეგნი.

შემდეგის წლისათვის მან სულ სხვანაირად დაჭსაზრა შე-
სახებ ომისა, რომელშიაც მეტსა ჭზრუნავდა სამშობლოსა და
ხალხისათვის, ვიდრე თავალ-საჩინო ლაშქრობაზე; მან გარდასწ-
ვიტა დაცვითი ომისათვის მიეყო სელი ინგლისელების წი-
ნაღამდეგ, რომელნიც აგრეთვე შევიწროებაში იმყოფებოდნენ
და ვერ შეიძლებდნენ შეუღის გაწევას, თუ ომს დიდხანს გა-
უგრძელებდნენ. ვაშინგტონის მოქმედებათა სახე კეთილ-შობი-
ლორი და სამართლიანი იყო. მას სწადა დაეცვა მხარე, დაუძ-
ლორებისა მოწინააღმდეგე და შით აქმულებისა იგი ამერიკის
დამოუკიდებლობის და თავისუფლების საწამებლად.

მანამ ინგლისელები ზამთარ-ზაფხულ უმოქმედროთ იმ-
ყოფებოდნენ ნიუ-იორკში, ვაშინგტონმა გარდასწვიტა ჩრდი-
ლოეთ მხარეზე დასცემოდა „ექვსთა ხალხთა“ ინდოელებს, რომ-
ელნიც თუმცა დამშვიდებულნი იყვნენ, მაგრამ შემდეგში, ინ-
გლისელებისაგან აღელგებულთ, სელახლად დაიწეეს თავიანთი
მხეცური დაცემანი. ესენი იყვნენ შეურიგებელნი, საშიშარნი
მტერნი, ჩუმ-ჩუმად მიმზარავნი და ოხრულად ბოროტ-მომქმედ-
ნი. მათ შეუერთდნენ ამერიკელები—ინგლისის მომხრენი. ბო-
ლო უნდა მოელოთ მათ საზარელ დაცემათათვის, თორემ ისი-
ნი უფრო და უფრო საშიშარნი ხდებოდნენ. გენერალ სული-
ვანმა სასტიკად გარდაუხადა ინდოელებს. მან საშინლად დაა-

მარცხს იგინი და ფაცხა-ფუცხი მოადენინა კანადაში, სადაც მე-
გობრულად მიიღეს ინგლისელებმა.

ვერც ეს უკანასკნელი აღმატებოდნენ რითივე ინდოე-
ლებს; უნელგან მათი კვალი ხოცვით, ცაგრცვით და ცეცხლით
აღიმჩნეოდა. უველგან მაგიერს თხოულობდნენ, და ვაშინგტონი
თვის უნებურად უხდა გამოსულიყო დაცვითი მდგომარეობიდა.
სამყარო ნიადაგად და ადგილად, საიდანაც ინგლისელები ხერ-
ხულობდნენ დაცემას, იყო სტონი-ჰონტის ციხე გუდზონზე.
აუცილებელი იყო მისი აღება.

გენერალმა ვაინიმ მსწრაფლ გაიწია ჯარის გუნდით ციხე-
ზე. შუადამისას აცოცდნენ მასზე მოხელენი და აიღეს; გა-
მოიტაცეს მრავალი სამხედრო იარაღები და 543 ტყვე; ამერიკე-
ლების მხრივ დანაკარგი ბევრი არა იყო-რა.

დამარცხების ამბავი მთელს მხარეს გავარდა; და ამ სახით
გადელო ზღვარი მოახრებათ.

ინგლისის გენერალ გოვეს მაგიერად დაჭინიშნეს გენერალი
კლინტონი. იგი ამოადა სტდილობდა აქმულებისა ვაშინგტონი
საბრძოლველად; ამან უფრო დაუწყო ფრთხილობა და რიღება
ბრძოლას, რაიც ზარალს აძლევდა ინგლისელებს, რომელიც წა-
გებულს ბრძოლას ეთანხმებოდა.

კლინტონმა დააპირა გეორგიასი ომის გარდატანა. ინგ-
ლისელებს მაინც ჯერ კიდევ ბევრი მომხრენი ჰყვანდათ ამე-
რიკაში. ესლა ესენიც კლინტონს შემოუერთდნენ; მაგრამ მათ
მსწრაფლად დაეცნენ კოროლინის შტატის მცხოვრებნი და
თითქმის სრულებით გაჭწყვიტეს; სამოცი კაცი ტყვედ მოჭხგდა.
სამშობლოს მოლაღატოთა სამაგალითოდ მათ უველას მიუსაჯეს
სიკვდილი, მაგრამ მხოლოდ ხუთნი მოთავენი დაჭსაჯეს, და ამ
სისასტიკესთან გულშემატკივრობის შეერთებამ ნამყოფი მოიტა-
ნა; ინგლისის მომხრეთ დაინახეს, თუ რაიც მოელოდათ მათ,
და სიერთუღევე შესამჩნევად გაუჩელდათ: მაინც კიდევ ინგ-

ღისელები, კორნინილიდამ გამოკრევილები, ახსრებდნენ გეორგისს. სამწუხაროდ, ვერაფრად მოუხდათ ამერიკელებსა და ფრანგებს სავანის შეტაკება, და შემდეგ გაღაშქრებათ ხელს უშლიდა კიდევ 1779 წ. ზამთარი. ვაშინგტონი გაემართა საზამთრო ბანაკისკენ; აგრეთვე გაჭირება იყო, როგორც წინსულს წელსა; აქეთ-იქით წასვლა-წამოსვლით შოულობდა საზრდოსა და თანაც აძლედა ბრათებს, მხოლოდ მემკვიდრე მცხოვრებთაგან და მეზღანტაციეთაგან მომეტებულს იღებდა, რა უტოვებდა მათ ყოველ სსსაჭირთ.

1780 წელიც შეერთებულის შტატებისათვის ცუდათ იწყებოდა; ეჭვი აღარ იყო ფულების გამოლევაში, და ეს უცაზვდა გზას აჩამც თუ ვაშინგტონის ღაშქრობას, აჩამედ აუღლებდა თვით უმთავრესს ყრილობას. ყოველივე გაჭრობა შეჩერდა, და, ამასე რაღაა ცუდი, ზოგიერთ შტატებს, ხანგძლივს ომობისაგან დაღაღულთ და დახვეწნილთ, აღარ უნდოდათ რაიმეს შეწირვა, რა ვერა ჭხუდავდნენ მოსალოდნელ შედეგთ და ყველაფერზედ შეცდომით ჭსაჯავდნენ შორიდგან. საქმეთ ვითარება მტერისთვის სსსარგებლო იყო.

იქამომდე გაჭირებაში იყო ჯარი, რომ ორი გუნდი აჯანყდა კიდევ, და ვაშინგტონმა ძლივს-ღა დააშოშმინა. ეტყობოდა, ყველაფერი შეიძრა და დაისახსრა; ინგლისელებმა სსმხრეთ კორალინაში აიღეს ქალაქი ჩარლსტონი და დაატყვევეს 500 ამერიკელი; თითქოს ყველაჲ ამერიკის დაღუპვას მოასწავებდა.

ასეთს მდგომარეობაში იყო ამერიკის საქმეები, როდესაც კუთილშობილი და მამაცი ღაქაიეტი, წარჩინებული ფრანგი, ამერიკის საქმეებისათვის მთლად თავ-გადაკლულთ, და ყველა მათ გაღაშქრებათა თანა-ნამყოფი, დაბრუნდა საფრანგეთიდან, სდაც წარგზავნილ იყო შემწეობისათვის, და მოიტანა სსსინარულთ ამზავი ფრანგების ფლოტის მოსვლისა და თანაც 5,000 ფრანგებისა. რსაც დაჭზირდა, ისევ შეუსრულდათ. თიბათვისსავე დამ-

დეგს გადმოსხდნენ ფრანგები. მათ ჭსარდლობდა გენერალი როკომბო, ესენიც ვაშინგტონის განკარგულებას მიენდვნენ.

ვაშინგტონი ჭფიჭრობდა, რომ ესლას-კი ბოლო მოელებოდა მის უსაქმურობას და შეეძლებოდა ნიუ-იორკიდან ინგლისელების გალასკვა, მაგრამ მოსტუედა. ნიუ-იორკის ნავთსადგურში ინგლისელების ფლოტი უფრო ძრეელი იყო ფრანგებისაზე და ემუქრებოდა უკანასკნელთ, რომელებიც ნიუ-ჰორტის ნავთსადგურში იდგნენ. სხვა სხნა არსაით იყო; როკომბოს ფლოტი უნდა დაეცვა, და მეორე მსშევე ფრანგების სამსედთო ხომალდები-კი, რომელებიც ამერიკაში უნდა გამოემგზავრებულყვნენ, ბრესტის ნავ-სადგურში საფრანგეთში გარემოცვით დაკეტილნი ჭყვანდათ ინგლისელებს.

ამ გვარად ვაშინგტონს, მიუხედავთ ფრანგების შეშველებისა, ვერ შეეძლო მოუმოქმედრობიდამ გამოსულიყო. მისი მდგომარეობა უნუგეშობდა, და ამერიკის შტატებში გარემოებათა შეცვლის იმედი არავისა ჭქონდა.

შველას ელოდნენ ისპანიის ფლოტისაგან, მაგრამ საფრანგეთის და ისპანიის ურთიერთურის შურისა გამო ამასე ფიჭრობა აღარც-კი შეიძლებოდა. არ ეშველნა ამერიკას თავისთავისათვის, ვერც სხვანი უშველიდნენ მას.

ამას მიჭხვდნენ ამერიკაში, და სამშობლოს სასიკეთოდ სხალ საშვალებათ მიჭმართეს.

ზირკელი, რსაც მოჭკიდეს ხელი, იყო ბანკის დაწესება, რომ უფულობა აცტილებინათ. სცდილობდნენ არა მარტო მამაკაცნი; ასე გასინჯეთ ფილადელფიელი კეთილშობილ ქალაქებიც-კი შეედიდნენ. ვაშინგტონის ცოლისაგან წახალისებულთ შეადგინეს საზოგადოება იმ მიზნით, რომ ყველას შეეწინათ ის ფულები, რომელთაც კი ისინი მოავროვებენ ანუ მოაქუჩებდნენ, სამშობლოს მსხვერპლად, ლაშქართ ჭამავიჩების მოსამატებლად და სურსათის საყიდველად.

ბეკრი მწუხარება მოუტანა ვაშინგტონსაც და შეერთებულს შტატებსაც წარსულმა წელმა, მაგრამ ყოველად შესანიშნავი, უცილობდ, გახლდათ გენერალ ანოლდის გადგომა. ამასა ჭსურდა ინგლისელებისათვის მიეტყა ეესტ-პრინტი, იმიტომ რომ ეშინოდა დასჯისა, თუმიცა-და დამსახურებულის, რომელსაც, მაინც, ვერ აიტანდა მისი ამპარტავნება. სამშობლოს დალატობისათვის მისი დასჯა ვერ სურდებოდა, რადგანაც იგი გაექცათ. ინგლისელებსა და გოლანდელებს შორის გაცხარებული ომი ამერიკელთათვის იმ მხრით იყო სსსარგებლო, რომ მტრის ძალას არიდებდა; მაგრამ, ნაცვლად ამისა, ეესტის გუნბულზე მათ დაჭკარგეს ნავთსაყუდელი, საიდანაც სამომ საჭიროებათ ეზიდებოდნენ.

უმთავრესი ყრილობა, გასწავლული ვაშინგტონის ღირსების უფრო და უფრო ფასებასა, წინააღმდეგ შთანერგილ თავსედობისა და ცალკე შტატების დაფარულის მიუნდობელობისა, რომელნიც ვაშინგტონის გაძლიერებას ჭშიშობდნენ, აგრეთვე რჩებოდა შეუძლოთ. თუმიცა ვაშინგტონის მონათეიქს წინადადებაზე სთანმდებოდა უმთავრესი ყრილობა, მაგრამ მოწილობით მხოლოდ ის შტატები მოწილობდნენ, რომელთაცა ჭსურდათ.

ასე, იმის-და-მიუსედავათ, რომ უმთავრესმა კრებამ სამსახურის ვადა ომის გათავებამდე დაუდო, ზოგიერთთა შტატებს უფრო მოკლე ვადა ჭქოდათ. ვაშინგტონს ისევე კვლავინდებულად უნდა აეტანა გაჭირვებანი, ვერც არა სამშობლოსადმი სიუვარულს, ვერც პატროსნებას, ვერც თხოვნას, ვერც დაპირებათ ვერ შეუძლოთ მხედართ გაჩერება, რაკი სამსახურის ვადა გასდიოდათ ხოლმე, თუ გინდ რომ ამით თვით სარდლის შესანიშნავ მოსაზრებათათვის ვნებაც მოჭქონებოდათ.

ჯარის სურსათი მაინც ვიდევ დატავობდა ასე რომ 1781 წელს ზამთრით ვაშინგტონი ჭშიშობდა, როგორც არ გაჭყანტოდნენ ისრეც ცოტა ჯარები. ერთხელ საქმე გაცისკვლამდი-

ნაც მივიდა. გაჭირვებათაგან უკიდურებაში ჩაცვივნულთ, 1,300 ჰენსილვანიელთ ერთი აფიცრები მოკლეს, რომელიც მათ საქციელს ეწინააღმდეგებოდა, და მეორე კი საშიშრად დასჭრეს. ექვსის ზარბაზნით გასწიეს მათ ფილადელფიისაკენ, რომ უმთავრესი ყრილობა აეძულებინათ ამ გვარ ცუდ მდგომარეობაზე დასაყდენათ.

ეს ამბავი საგვლავიოდ აფრთხილებდა და უმეცნირებდა უმთავრესს ყრილობას და შტატებს, რომელთაც არ ეპატიებოდათ იმ დროისთვის მიუყენებინათ გაჭირვებანი თავიანთ ჯარისათვის, როცა თვით ნაზობდნენ განცხრომილებით. ეს ამასთანავე ორნაინად აყო საშიშო: ერთის მხრით შედეგებით და ცუდი მაგალითით; მეორედ იმიტომ, რომ მათ სასოწარკვეთილებით მტერს შეეძლო ესარგებლნა და მოლაშქრელნი თავისკენ გადაებინა დაპირებით, უკანასკნელმა მშიშრობამ, რომლის გამოცხადებაც ჭსურდათ, გულის სიღრმეშივე ააღელვ-ააშქროლა მოლაშქრენი. იმ გვარ დასჯათ, რომელიც გენერალ არნოლდმა დაამსახურა, თავის მხრით შეუძლებლად მიანდათ და ზიზღით უარყოფდნენ. ინგლისელებმა, ამბოხებაში გამოცდილებმა, კიდევაც მიუგზავნეს ამ მიზნით ელჩები, მაგრამ ბოროტ-განმზრახველთ ესენი მსაჯულებს ხელში ჩაუყარეს. თუმცა ეს ეჭვნიულობა უსაფუძლესად მოჩნდა, მის მაგიერ სხვა გამაერთილდა. ასეთივე ამბოხება მოხდა ნიუ-ჯერსეიში, და ბოროტებას, როგორც ეტყობოდა, უფრო დიდარ შეეძლო გავრცელება.

ამ დრომდინაც იცოდა ვაშინგტონმა, რომ ბოროტ-განმზრახველთა საჩივარი მართალი იყო და წუნარადაც ეპყრობოდა, უმთავრესი ყრილობა კი ბოროტების შესასწორებელ საშუალებათ ეძიებდა და უკეთეს სალეველის შოვნას, — ესლა კი დრო იყო სასტიკად მოპყრობისა. ერთგულთ მხედართ რაზმს უბრძანა მან ნიუ-ჯერსეიში შეტრიავ დაჭსხმოდნენ შემთქმულთ და საქვეუროდა

მთელ ჯარის წინ შებრალება მოეთხოვინებინათ; რწნი შეთქმულების მოთავენი ვი დაჭხვრიტეს.

ბრეუკ და თავსედა ჯარის კაცებზე აძან უკეთ იმოქმედა, ვიდრე შებრალებაში.

დაუსრულებელ ომობის ცქერისა გამო თან-და-თან მამაცობაც ეცემოდა, ფლოტი დაიშალა, მალაზიები ალაგდა, ვაჭრობა სრულებით მოისპო; ფულის საწკვამ იმატა — მთელი სასულემწიფოს შემოსავალი ისრე ჭქრებოდა. სჩანდა, განადგურებული ამერიკა უნდა დაეარღნილაყო ინგლისის ფესთა წინაშე და შებრალება ეთხოვნა. ნუ თუ უარ უნდა ეთქვა ეკელა მახწეულზე? აქნება ტუეილად იღვრებოდა სასხლა, უნაყოფოდ იწიკებოდნენ მსხვერპლნი, და თავისუფლება სახლგაზდა სასულემწიფოსი იყო მხოლოდ სამძიმო, მოკლე ძილი?

ან რა რიგ მოეპერობოდა ინგლისი დამარცხებულთ? ინგლისელების წინადადეგ ბრეუკულ და სასტიკურ მოპრობილამ არ შეიძლება გავსაჯოთ ამაზე?

ღრმა მწუხარებამ შეიპყრო ვაშინგტონის გული, როცა თავისათვის უნდა მიეტა მას ეს კითხვები; და არც შეეძლო თავისით დაეძალნა, რომ მამულასვილთ ფესთა ქვეშ უბირო ჯურღმული იპოებოდა.

მან ყოველი თვისი გავლენა უმთავრეს ყრილობის წევრებზე მოიხმარა, რომ ბოლომდე დაეთმინებინა მათთვის და აღმოეჩინებინა დამხსნავი საშვალეები.

შემდეგ დიდის ხნის თათბირობისა უმთავრესმა ყრილობამ მხოლოდ ერთი საშვალეა აღმოაჩინა, სასულდობრ: გაგზავნა ელჩი საფრანგეთში, რომ იქ ფულისთ შემწეობა და ჯარი გამოეთხოვნა.

ელჩი გაგზავნეს. აქ არც გმირი და მსხვერპლი ამერიკისა, პატროსანი ვაშინგტონი დაჩჩა უმოქმედროთ.

მან არამც თუ წასწია ეს აზრი, არამედ წერხილც მისწე-

რს საფრანგეთის საშინისტროს, რომელშიაც ძალგანად და მთლად სამართლიანად დაუსატა ამერიკის მდგომარეობა და შედეგი, რომელიც უნდა მოჰყოლიოთ ინგლისის მიფლობელობის ქვეშ მის დაბრუნებას.

ამ წერილმა სურვილისამებრ იმოქმედა. მოიცნენ ექვსს მილიონს ფრანკს, მხოლოდ იმ პირობით, რომ მარტოდ ვაშინგტონის ნებაზე დახარჯულიყო. აქ აღმოჩნდა, თუ რასაც ჭიჭიჭობდნენ ზღვის გაღმა იმ კაცზე, რომელიც უოკელთვის მხოლოდ სამშობლოს კეთილდღეობაზე ჭზრუნავდა. ამ ამბავმა უკვლავ მიუნდობელთ აუხილა თავლები და მიიყვანა ისინი იმ უსამართლობის შეგნებამდე, რომელშიაც ისინი ასე სშირად შეურაცხყოფდნენ უპატიოსნესს შვილის სამშობლოსას, უკარგეს და უუგონიერესს კაცთაგანს.

პირველ ხანად ესეც საკმარისი იყო; მაგრამ დიდ ხანს გამართდა ეს ფული, ამგვარ წინა მდებარე საქმეთათვის ერთი ბეწავი? ინგლისს გაცილებით მეტი საშვალეხანი მოუპოვებოდა, და თუ არ სიუვარული სამშობლოსა და შეწირულებათადმი და მამაცობას არ ემხნევიანებინათ შტატები, უამისოდ უკვლავიერი მალე დაეკარგებოდათ; თითქმას საფიქრებელი იყო, რომ უკვლავ საშვალეხათ ამოდ არ ჩაეარათ. ინგლისელები აზარისობდნენ, რომ სამხრეთ შტატებში უფრო მოუხერხდებოდათ ომის გაგრძელება, ვიდრე ჩრდილოეთში და იქ გადიტანეს ომიც. ამასთან იმედობდნენ აქ მეტს მომხრეთ მოპოებას. მხოლოდ მხედველობიდან გაუშვეს მათ ერთი რამ, უკვლავად საურადადებო, სახელდობრ: რომ ცხელი ჭავა ევროპიელთ ძრეულა ჭებებს, აუძლურებს მათ, ციებ-ცხელებასა ჭკვრის და ესენი ხომ თვით მტრებზე საშიშონი არიან.

კენეალი გრინი მამაცი მხედარი იყო; მან კარგად იცოდა და მხარეც, და თავისი საქმეც. ამასთანავე მომართავ ცოტადენი რამ შეისწავლეს ინდოელებთაგან: ქვეების, ბუჩქების და ხე-

ების უკან ამოფარებით მოწინააღმდეგეებზე მარჯვე ამოძიზნება, წასაც ინგლისელები ვერ მისწვევიყვნენ. ამასთანავე ინგლისის საზღალო საჭიროდა ჭხედვიდა ჯარის დანაწილებას, რომ მათ ცალ-ცალკე გუნდ-გუნდობით ებრძოლნათ სხვა და სხვა ალაგებში. თუმცა ინგლისელები ძრეილნი და კარგოაც შეიარაღებულ-დაკაზმულნი იყვნენ, მაინც არც ამერიკელები იყვნენ უნაწმ მოკლებულნი, განსაკუთრებით მათ შეეძლოთ ხალხის შეკლეთ ეიმედნათ.

გრინსთანავე იყო ახალგაზდა, აღტაცებული ფრანგი ლა-ჭაიეტი, ამერიკის გულისათვის სისხლით და ქონებით თავგანწირული. ვაშინგტონს მათთან უფენა არ შეეძლო, რადგან მისი ალაგი ჩრდილოეთისკენ იყო, უმთავრესს ერილლობის სიასლოკეს; მაგრამ რაკი რომ უმთავრესი მმართვა როგორც ახლო-მასლოსი, აგრეთვე დასავლეთის და სამხრეთისა მას ექვემდებარებოდა; ამისათვის გატხარებული მიწერ-მოწერა ჭქონდა გამართული, ვაშინგტონს მოსდიოდა ნამდვილი ცნობანი საქმეთა ვითარებისს სამხრეთიდანაც.

საბრალლო ვირჯიანი, ვაშინგტონის სამშობლო, საშინლად იტანჯებოდა ამ დროს; იქ მტარკალობდა მოლალოტე არნოლდი, ინგლისის ღენერალი ინდოულ სისხლის მწუერკვალეობით,

საჭირო იყო მიშველება, და ლაჭაიეტიც მცირე ჯარით გაემგზავრა იქითკენ; იქითკენვე უნდოდა წასულა ვაშინგტონსაც 1,100 მხედრითურთ ფრანგების ფლოტით. ამ რიგვე გამზადებას ფრანგების ფლოტის უმფროსმა გზა დაუტარა; მან არ გამოიღო ხელი საშველად.

ლაჭაიეტს, რომელიც ფლოტის შემწეობით იმედობდა, უკან უნდა დაეხივნა, და ვაშინგტონმა მწუხარებით ჭნახა, რომ მოატყუეს. უფრო საწყინოდ დარჩა მას, რატა შეიტყო, რომ მისი მოურავი მის ნებაზე არ იქცეოდა მონტ-კერონში.

სახელდობრ: ინგლისელებმა გაჭგზავნეს გემი ჰოტომასის

აღმა ვაშინგტონის მშენებელსა და მდიდანს მამულებში. ისინი თხოლობდნენ სურსათს და უარის თქმისათნავე, რასაკვირველია, უჭადიდნენ ძალადობას. მოურავს უნდოდა ამის თავიდან აცილება, რადგანაც ვაშინგტონის მამულს გაუოხრებდნენ და გადუწვამდნენ; და რა ჭფიქრობდა უფრო კარგად მოხერხებას, ადუა და გამოცხადდა მტრების გემებსე და მისცა სუვევლათერი, რასაც-გი მისგან თხოლობდნენ. ვაშინგტონს ვერაფრად ეჭაშინიკა ამ ამის შეტყობინება და უსაყვედურს მოურავს. მას არ უნდოდა ენახა, რომ სიმბდალისა გამო მუქარის ასაცდენათ მტრებს მოჭხმარებოიენ და მამულები გადაეჩინათ. მისი ოჯახობა შიშს გარეშე იყო, და ამის დაკარგვით, იქნებ, დაღონებულყო-გი, და არა თავ-ზარ დასცემოდა, მხოლო ეხლა-გი, იგი ჭსედავდა, რომ მასზედ მოჭყვებოდნენ ბრალის-უბრალე ყბედობას. ძაგრამ გასწორება აღარ შეიძლებოდა, და ჭგონებდნენ, ვითომც მის თანსმოებით მომხდარყოფს. შემდეგში უკვე გამოიჩვენა, რომ ის სრულებითაც არ იყო ამისი ბრალი.

ხელახლად იმედი მოეცათ, როდესაც გრათი ბარსი, ფრანგულ სუმუქ-სამარ ხომალდით ბოსტონში მოიჭრა და ამბავი მოიტანა, რომ მას მოსდევნენ სამხედრო გემები და ჯარები, და აგრეთვე ვესტ-ინდიდამ ფლოტიც მოვაო. ვაშინგტონს ზულიდამ მოეშვა, და გაეშურა კონეტიკუტში, რომ ფრანგების მშველ ჯარების უმფროსებს მოჭლასარეკებოდა. პირი-პირს მისცეს, რომ შემწეობის მიღებისათნავე ერთად დასცემოდნენ ნიუ-იორკს.

ფრანგების შემწეობა ამერიკელებს წაქეზების მაგიერ, მხოლოდ უფრო უზვიადებდა ომიანობას, განსაკუთრებით-გი ჩრდილოეთში, როცა სამხრეთით გადატანილი ჭქოდათ მოქმედებანი. ისინი მზა იყვნენ ყველათერი ფრანგებისათვის შეონგით, რა ჭფიქრობდნენ, რომ მათი დამოუკიდებულება სრულიად დამყარებული იყო. ეს იყო ბაროტება, რომლის წინააღმდეგ ბოლდა სამხედრო იყო, რადგანაც ამერიკელების აზრსა და მოქმედებაში ღრმად იყო ფესვებ გადაგებული.

იმ დაუდეკრობით, როგორცათაც ჯარებს აშველებდნენ, ვაშინგტონს ემჭვრებოდა მოკავშირეთა თავგამოდების დამსუსტებელი ბოროტება, და მართლაც თხოულობდა, რომ სამსახურის ვადათ სავალდებულოდ გაესადნათ ერთი წელიწადიც არის, თუ სხვათნაირად არ ხერხდებოდა. ეს დათმობა ცხადათ გვიმტკიცებს, თუ შტატები როგორც მონაწილეობას იღებდნენ სამხრეთ მოქმედების აღადგინა და მოკრებულნი.

მიუხედავად ვაშინგტონის სიფრთხილისა და მუდარებისა, საჭმე ისევ წინანდებურად მიდიოდა, და როგორცათაც ის, ისრუფრანგების ღენერალი, ჰხედავდნენ, რომ გაბედვით ბრძოლისათვის ჯარები არ ეყოფოდნათ მათ, თუ ფრანგების ფლოტი სეიჩინანად არ წამოეშველებოდა.

ამ ფლოტის უფროსი დაჭვირდა თავის შემწეობას, მაგრამ შერმე სავალდებულოდ შეუძსუბუქა იმ მიზეზით, როგორც თვით გამოცხადდა, ვითომ-და მოჭსვლიყოს ბრძანება, რომლის ძალითაც მას აღარ შეეძლო ნიუ-იორკთან დაეყო მთელი დრო, ვიდრე აღება გასტანდა.

ამ გამოცხადებამ სრულიად გააუქმა ვაშინგტონის ნასაზრკევი; ნიუ-იორკის აღებისათვის თავი უნდა მიუწეებინათ; ამის მაგივრად გაემართნენ ვირჯინიისკენ; იქ გამოსცხადდა ინგლისელი ღენერალი კორნუელსი და ჩიზაპიკთან მდგომიარე ჯარით იმედობდა.

აქამოდვე ლაქაიეტი მამაცად იბრძოდა ვირჯინიასში; ესლა ვაშინგტონმა და როგორცათაც იქითკენ გასწიეს, რომ ინგლისელი კლინტონი მოეტყუებინათ, რაშიც მართლაც გაიმარჯვეს. ფრანგების ფლოტი შემოვიდა ჩიზაპიკის ნავთ-სადგურში, და ლაქაიეტი 3,000 გადმომსხდარ ფრანგებს შეუერთდა. საჭმე, ეტყობოდა, მცხარე იქნებოდა, კორნუელსი-კი, რომელიც ტყუილად-და ეხვეწებოდა კლინტონს, იორკ-ტაუნში თხრილებს ამოეთარა. ირგვლივ შემოერტყენ მას ზღვიდამა და ხმელეთიდა,

ამასთანავე ვაშინგტონი უპირებდა დატაკებას, რისაც კორნკელს უკელაზე ძრეულ ეშინოდა.

მარჯვით დაესხენ თავზე და ჩქარაც დაახლოვდნენ იმით, რომ დამცემთ მოიგდეს ხელში მთელი კორნკელის ჯარი უკელივე სალექელით და სამზადისით. ეს გამარჯვება შესანიშნავი იყო თავის შედეგებით. ესლა, გარდა ზოგიერთა ქალაქებისა, მთელი ამერიკა უმთავრესს ყრილობას ემოწინებოდა; ე. ი. დააცარიელეს ინგლისელებით. ამითი იდიდნენ წინამძღოლნი და ჯარი; მთელი მხარე ერთნაირმა სისხრულმა შეიპყრო.

ვაშინგტონს არაფერი სხარებდა, რადგანაც ფრანგების ფლოტი ვესტ-ინდიაში მიდიოდა, და ამითი ეშლებოდა იმედი მის შემწეობით ინგლასებისაგან ნიუ-იორკის წართმევისა.

ნიუ-იორკის დაპყრობა ვაშინგტონს ძრეულა სწადა, რადგანაც ზედ დატანებაზე, შემდეგ კორნკელის დამარცხებისა, ინგლისელებისათვის ეს იქნებოდა სამაკვდინო დარტყმა; მაგრამ გარემოებათ არ შეასრულებინეს ესა, თუმცა დიდათ მიუდარებოდა ვაშინგტონი და დიდათაც სწუნდა ამასე.

საუბედურათ, ფილადელფიის გზაზე მას დაემთხვა კიდევ მწუნარება, რომელმაც გულამდე გალანგრა. მისი გერი, მისი აზიზი საყვარელი და უკელასაგან პატრივტემული, 28 წლისა, გარდაიცვალა მის წინვე. მან მხურვალედ დაიტირა იგი და მისი ორი მტერი წლოვანი ბავშვი მიიშვილა.

ფილადელფიაში მას დაჭხედენ დიდის მოწიწებით და გულთადი პატრივისტებით. თავმჯდომარემ ქალაქში შეიწვია დამლავ მგზავრობისაგან შესასვენებლად და ერთდაც მოსაზრეს ბებმა შემდეგ მოქმედბათა.

ამასთანავე ინგლისში მოჭყვნენ ლაზარაკს ამგვარ უსარგებლო და სამძიმო ომებზე, როგორც უკელანიც ქსაჯავდნენ. ამეების ატანა შეუძლებელი იყო. ასე ვაშინჯვით ინგლისის ხალხთა საკრებულაც ითხოვდა ამერიკელებისადმი სიმშვიდით მოზ-

ურბას და სამინისტროს დათხოვნას. მშვიდობა! გაიძახოდნენ
ჟეკლანი.

სამინისტრო უნდა დასთხოვებოდა და ახალი შესდგა ამე-
რიკის მომხრეთაგან. სელახლად მოეცათ იმედი, რომელსაც
შექსაროდნენ ოკეანის აქეთ-იქითა მხარენი.

მაგრამ ამ იმედებს ეწინააღმდეგებოდა ორივე მეომარ სა-
ხელმწიფოთა საუცხოვლო შეთხოვ-იარაღება. ვაშინგტონს სამშვი-
დობო განზრახვებისა არა სჯეროდა-რა. იგი დაუღალავ მხეო-
ბით ელტვიდა ამ შეიარაღებას; მან გამოცდილებიდან იცოდა,
რომ ეს სამშვიდობო მიდრეკილება მის თანამემამულეთ დასუს-
ტებდა და ავნებდა ჯერ ისევ გადაუწყვეტავ საქმეს. სინაწყოლითა
ჭხედავდა, რომ უმთავრესი ყრილობა მას ერთგულად ეთახმე-
ბოდა.

ბოლოს, ნიუბურგის ბანაკში მივიდა, იქ დაჭხვდა ადრინ-
დელი ისტორია.

ჯარის-კაცები მძიმ-მძიმედ იკრიბებოდნენ, მხოლოდ 10,000
იყვნენ.

ამ გვარ საქმეების გარემოებათათვის, ვაშინგტონს არ შე-
ეძლო წინ ეცქინნა, მაგრამ ის ამასებს ძრეულ შეჩვეული იყო
და მოთმინებით მოელოდა, რა იქნებოდა. გარდა ამისა ძრან-
კლინი საფრანგეთში შემწეობას ეძიებდა. საფრანგეთი მზა იყო
ჟეკლანთაზე, რომ ომი გავრცელებულიყო, რადგანაც ზღვაზე
ინგლისის უფლობის შემუერება თხოულობდა მის განადგურებას
ანუ, მაინც და მაინც, დამცირებას.

ინგლისში კი, წინააღმდეგ, სტდილობდნენ მშვიდობიანობის
ჩამოგდებაზე.

ამასობაში ჯარებში მზადდებოდნენ შესანიშნავნი შემოხ-
ვევანი. აფიცრები უკმაყოფილნი იყვნენ; ისინი ყოყმანობდნენ,
დასთანხმებოდა თუ არა უმთავრესი ყრილობა მას, სამსახურის
ჯილდოთ სიკვდილამდე ნასეგავრ ჯარაგირების მიცემას. უმთავ-

რეს ყრილობისადმი შტატების ცალ-ცალკე დამოკიდებულების გამო, არ შეეძლო მას აღესრულებინა ეს კეთილი განზრახვა. ბევრნი ჭიფიქრობდნენ, რომ სახელმწიფო უთავოდ არაფერსა ჭინიშნავსო, და ამერიკაში, სადაც მართველობაში ამდენი პირნი იღებენ მონაწილეობასაო, მხოლოდ ერთი უწყობა იქნებაო. გვეუბლებს ერთი მმართველი, სკიდა უმეტესი ნაწილი აფიცრებისა, არც იმათ მოუხდებოდათ ასრე სავცოდავად უოფნაო.

ამკარაა, ვისაც ისინი ჭსახავდნენ მართებლად: ვაშინგტონი იყო მათი სავყარელი! ის უნდა გახდეს ამერიკის მეფე და! საქმე ფარულად ინახებოდა, და ბოლოს, ამის მოწადინეთ ვაშინგტონს წინადადება მისცეს მეფე და გამხდარიყო; მათის მხრით ეს ითვლებოდა ერთად ერთ ხსნად.

მკითხველები დაგვეკითხებიან ჩვენ: ეს წინადადება როგორ მიიღო ვაშინგტონმა? ასახსნელად, მოვიყვან ვაშინგტონის ნამდვილს პასუხს იმ კაცის მამართ, რომელიც ამ დასის თავში იდგა. აი თვით:

„ნიუბურგი, 22 მაისს 1782 წ.

„მოწყალეო ხელმწიფეო!

„განცვიფრებული და აღშოფოთებული კვითხულობდი მე დაგვირგებით მას, რაც თქვენ ჩემთვის გამოგეზახნათ.

„დაწმუნებულინი ბრძანებოდეთ, რომ ომიანობისას ისრე არაფერს არ დაუმწუხარებიათ, როგოჩათაც იმ ამბავმა, რომელიც თქვენ შემატულობინეთ; მისგან მე ვიგებ, რომ ჯარში ვრცელდება განზრახვანი, რომელიც ჩემში სიძულვილს ჭხადებენ და ჩემის მხრით იხვეჭაენ სასჯელს. ამ უამად მე გავჩუმიდები თქვენს წინადადებაზე, მაგრამ ამ პირობით გი, თუ ამ საქმის შემდეგი გაჭიანურება იძულებულს არ გამხდის მის გამოცხადებაზე. ვერ გამოვიდა, ჩემმა ქცევამ რანაიჩად გაგაბედვინათ

მოგეცათ წინადადება, რომელსაც ჩემის წმინდებით, ქალის ჩვენს სამშობლოს დიდის უბედურებით, როგორც ვი შეიძლება მას დაატყოს. თუ მე არ ვსტადები ჩემში, მთელს ამერიკაში არ მოიქმნის კაცია, რომელსაც თქვენი მოთქმება ესაზიზღოს ის რე, როგორცაა მე. რა მსუხს, რომ ჩემს გრძობებს მიეცე-
 მოდეს სიმახტლუე, მე ამასთანავე უნდა დაუმატო, რომ ის რე გუწწრთუქლად არავისა ქსუხს, როგორც მე, რომ ჯახს ეპურ-
 ბოდნენ ერთობ. სძიხთლიანად, და, რომდონათაც ჩემს უიქლუ-
 ბასა და გაკლენას ექვემდებარება, მე კანონისამებრ ვხმარობ ყო-
 უელ ღონისძიებას და არათუ არა ვსტოვებ უუურადდებოდ,
 რომ მას მივეშველო.

„ ამისათვის გაფრტვებთ თქვენ, თუ თქვენთვის ძვირფასია თქვენი ბედი და თქვენს მახლობელთათვისაც, თუ თქვენ ქსა-
 დით ჩემდამი ცოტადენსაც არის ვატივისცემის, გამოადგეთ თაჰიდამ ამზე თიქრობა და არსდროს არავის არ გაუცხადოთ ამგვარი განზრახულებანი არცაა საკუთრივ თქვენის მხრით, არცაა სხვებთა მინდობილობით.

„დავითები გუფითად ვატივისცემით

„გიორგი ვაშინგტონი“

ასრე უხასუხა კეთილშობილმა კაცმა; ასრე ვამრაცხადა უარი გვირგვინზე, რომელიც თავის სამშობლოს მოსახდენათ არ მიანდა და რომელსაც დაიდგარდა კიდრე, თუ ვი მოისურვებ-
 და. მთელს მხარეზე-ვი, ერთობ ბევრნი, ქსახავდნენ მართვე-
 ლობას, სადაც მრავალნი იღებდნენ მონაწილეობას, შემზარველ, ქვეყნის დამღუპველად, და ჭკობობდნენ, რომ, როდესაც ერთი იმეფებს, უოველივე ყოყმანება გარდასწდება ვაშინგტონი თავის თავზე სრულიად არა ჭიფიქრობდა. ამას გვიმტკიცებს ის, რომ მან თავისთვის სამჯობინოზე უარი განაცხადა, რა კერა

ჭხედავდა მეფობით სამშობლოს დახსნასა, როდესაც არასოდეს არ გასწევდნენ მოჩინებებს ამერიკელები, თვით-მართველობას მიჩვეულნი. გონიერულად მოიქცნენ გვირგვინის მიმთავაზებლნი, რომ ყოველივე ეს, საიდუმლოდ დაჭყარეს; არც კეთილშობილს ვაშინგტონს დაუსახელებია ისინი.

ამ წელს სამხედრო მოქმედებაში არა ჩვეულებრივი არა მომხდარა-რას; ანუ უკეთ რომ ვსთქვათ, ხმელეთზე, ზღვაზედ კი მართალია ამბობდნენ: ფრანგებს და ისპანიელებს გაერთებულის ფლოტით უნდათ ინგლისის ზღვის ბატონობის განადგურება და ჭოროს იპაივასე დატყობით მიეცათ მისთვის დიდი დასაკლდისი.

ინგლისელები, წინააღმდეგ, რა სტიდლობდნენ არ დაეშვათ ამ ფლოტის შეერთება, დაეცნენ ფრანგებს ანტილის ჭოროსეთან და საშინლად დაამარცხეს. აგრეთვე გაიძარჯვეს ვესტინდიაშიაც და მოიპოვეს დიდება და წარჩინება გიბრალტართან ბრძოლით.

მაგრამ უკვე გამართა უბედურება, გამართა ხოცვა-კლევთა. ვაცური გემობა თხოულობდა მშვიდობიანობას, მშვიდობაზე აფიქრებდა აგრეთვე უფულობა, რადგანაც სახელმწიფო ვალები დაუჯერებელ ხარისხამდე აიზარდნენ. 1782 წლის დამლეკს ჰარიეში ხელი მიჭყვეს მოლაშარტებსა, ინგლისსა და ამერიკის შეერთებულ შტატებს შორის 30 გიორგობისთვის. 1782 წ. დადებულ იქმნა პირობა, ხოლო 20 იანვარს 1783 წელს შეერთებული შტატები, სრულად აღვიარებულ იქმნენ თავისუფალ დამოუკიდებელ სახელმწიფოდ, და დაადგინეს, რომ ეველს სახელმწიფოთ, რომელნიც კი ომებში მონაწილეობას იღებდნენ, დაებრუნებინათ ურთიერთათვის თავ-თავისი წანართმევანი. იყო სხვა პირობებიც, მაგრამ ჩვენ საიმათოდ არა გვაქვს საქმე, რადგანაც ჩვენი მხედველობა ხელახლად ვაშინგტონს უნდა მივაქციოთ.

კიდრე შარყში მოლასწარკება გრძელდებოდა, ამერიკელე-
ბის ბანაკი სამწუნხარო სანახავს წარმოადგენდა; ჯამაგიკების სი-
ცოტაკე უარესად ამწუნებდა მხედართავან აუტანელ ჭირ-ბორო-
ტებას. მათი რჯახები სოფლად ითმენთდნენ ყოველგვარს სი-
ცივესა და სიმშვილს, და წინ მოელოდათ მათ მხოლოდ უბედუ-
რებას.

თუ გი ომიანობის დროს არა სცდილობდნენ მათზე, კინც
სამშობლოსათვის ხისხლი დაწნთქიეს, ეხლა წადას-დას უნდა
მოჭლოდებოდნენ მათგან, როცა საშიშროება აიცილეს და ყველ-
გან ბატონობდა თავის თავის მოუვარეობა? ამ ძამაცთა დავიწყე-
ბა არ ეპატიებოდათ შტატებს! ბანაკში მოაკლდათ აგრეთვე სა-
ლეველი, და აბა ამას სად იშოვიდნენ უფულოდ? ისინი გი,
ვისთვისაც იგინი იღვწოდნენ განცხრომით ფუფუნებდნენ. გა-
ნა-და შეიძლება გავამტყუნოთ საწყულები, რომ იგინი მოთმინე-
ბილამ გამოვიდნენ და თავიანთ თავებს თავხედურ უმადურების
მსხვერპლად სთველიდნენ?

ამას ვაშინგტონი ღწმინდა ჭკრძობდა და ყოველს ღონის-
ძიებას ხმარობდა მის საშეკლად, მაგრამ ეს მას სრულებით ის-
რე ვერ უხერხდებოდა, როგორცათაც ჭსურდა. მან ცხადათ წარ-
მოიდგინა განსაცდელი, რომელიც მოსალოდნელი იყო, როცა
ჯარს დაითხოვდნენ, როცა უკიდურესობაში ჩავარდნილნი ვიწნი
თარემ-თარეშად მოედებოდნენ მთელს მხარეს.

ეს ხიფათი რომ აეცილებინა თავილამ, და აღესრულეუბინა
მათთვის აღნათქვამი: ეძლია ჯამაგიკების ნახევარი, საჭირო იყო
ფულები, და უმთავრესს ფრილობას ეს არა ჭქუნდა. ამატნათ
გარდასახადისათვის—ეს ძრეულ სამართლიანი იქნებოდა, მაგრამ
ერთობ საშიშარი საშვალეუბა გი იყო, რადგანაც ამით უკვე გა-
ნადგურებულყო მთელი მხარე ინგლისელებისაგან, რომელსაც
მოჭევა ომი თავისუფლებისათვის.

ბოროტების ძირი იმყოფებოდა სახელდობრ ცალ-ცალკე

შტატების სუსტად შეკავშირებასა და უმთავრეს ყრილობაში, რომელსაც არაკითხვით მნიშვნელობასაც არის არ ექნებოდა, თუ ცხდა შტატებიც არის არ დაჭყლიყო. მაგრამ ხანჯთ აღმ-
რიცხველობაზე არც სხვა ჭქონდათ თანხმობა. სამწუხარო იყო
აფიცრების მდგომარეობა.

ბოლოს, შეიკრიბნენ აფიცრები და უმთავრეს ყრილობაში
წარგზავნეს თავიანთ მხრივ პირობა, რომელთაც უნდა წარედგი-
ნათ თავიანთ სამართლებრივ მოთხოვნები. წარგზავნილ იყუ-
ნენ სამინი და ისიც ვაშიგტონის შთავრებით.

უმთავრესმა ყრილობამ ჯამაგირები სასულშიყო ვადად
გამოაცხადა. უკიდურებაში ჩაცვივნულნი მოუწოდებდნენ მოხან-
კეთ საჯანუებლად.

უგვე დიდი ხანია ვაშინგტონი ჭკრბოდა ამ ჩივილთა სა-
მართლიანობას და კიდევ სცდილობდა მათ დაჭმყოფილებას.
ესლა ის ჭსედავდა, რომ საბომბო მოწოდებანი, ვმ ნაირ აღ-
ფრთხვნებით დაწერილთა, იმოქმედეს, როგორც ნაბეჭკალმა
თოფის წამლზე. და ჭლაძვიდნენ სიფათით და დაუთვლავის
ცუდ შედეგებით აფიცრებმა ყრილობა დანიშნეს. ვაშინგტონმა
გასცა ბრძანება მოწოდების აღკრძალვისა, და ყრილობა გამო-
აცხადა უკანონოდ მოსალაშარაკებლად კრება დაჭნიშნა მან სხვა
დღისათვის, და ესრედ აფიცრებს ან კანონიერება და ან უკანონ-
ობა უნდა აერჩივნათ. სადაც კი შეეძლო ვაშინგტონს, ესაუბ-
რებოდა აფიცრებს, უმტკიცებდა მათ შეთქმულობათ უკანონო-
ბას და უჩჩევდა მშვიდობიანობის და საწყინარის დაცვას, ჭერ
კიდევ არ დათავებულყინენ მიზნის მისაღწევარი საშკალებანი.

აღელვებ დიდი იყო, მაგრამ საუვარდის, ვატროსნის,
მტკიცე წინამძღოლის სიტყვებმა მათზე იქონილს გავლენა. სა-
ზოგადო სიმშვიდის ჩუმ მტერთ, რა ემონოდათ თავიანთ გან-
ზრახვათა გაბათილებისა, ხელმეორედ მიჭყვეს ხელი მხედართ
მოწოდებას. თუმცა დინჯურად იყო ეს დაწერილი, მა-

ინტ კიდევ აღეკვებდა. დიდი ზომების მართალია, არ მიუღია, მაგრამ მან მიუმტა, როგორც იტყვიან ხალხი, ერთ ცეცხლში.

დადგა დღე, ვაშინგტონისაგან მოსალოცებლად დანიშნული; მან მიჰმართა თავის აფიცებს თავისებურად სიწყინაობა და მკათობით, სიძალითა და სიმართლით; მან უჩვენა მოწოდების ცბიერულს შინაარსზე, რომლის მიზანი მხოლოდ ამბობს იყო, უჩვენა მართალი საშუალებანი; მან იწამა აფიცრების სამართლიანი თხოვნა და უგანასკნელადაც სთხოვა; რომ მათ ბიჭიც არის არ გაეღვათ, რომელიც მათ სამხედრო დიდებასა, ზნეობასა და პატიოსნებას დაუცემცირებდა.

მის სიტყვებიდან აშკარადა სჩანდა ჯარების საკეთილად მეცადნეობა და მზრუნველობა და შეძლებისა დაგვარისი მხურვალე სურვილი შეეღისა. მისმა სიტყვამ დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა და ისეთი შედეგით, როგორც კი ვაშინგტონისათვის სასურველ და სალოდნელ იყო.

ნორჩს რესპუბლიკას ჯერ უიმისოდაც საკმარისი განსაცდელნი მოელოდნენ, და თუ შეამბობს ჯარი მოედებოდა მთელს მხარეს.— მაშინ რაღა კეთილი დაეუკრებოდა?

განსაცდელნი აწორებულ იქმნენ თავისუფალ გამეფობასთან ერთად პატიოსანის კაცის მშვიდეს სიტკითა.

მაგრამ რის გამოისობით, დამეკრთხების მკითხველები, შეეკრთხული შტატები აქამომდისინ რა ჰზრუნავდნენ იმათზე, ვინც მათთვის სისხლსა ჰღვრიდნენ?

ფეკლანხედ ნაკლები მონაწილეობას იღებდნენ თავისუფლებისათვის ომში ის შტატები, რომლებიც ამ აღაგზე შორს იმყოფებოდნენ, სადაც სისხლი იღვრებოდა, და რომელთაც არ გამოეცდნათ ინგლისელების ყოველგვარი სისასტიკენი, და არც ესმოდათ კარგად, თუ რისათვის იღვრებოდა სისხლი. ერთი ბეწოთი აწუხებდნენ მათ, და ისინიც საშუებს სრულებითაც სა-

შიშნად არა სთვლიდნენ; წმიტი ახსენება მათი დაუღვერობა ჯარის გამოყვანისა.

მეორე გარემოება — ეს ისაა, რომ ბევრნი, სიმიდრის შემენით გატაცებულნი, სხვას ეველათყურს თუ არ ივიწიებდნენ, ცოტათი მანც არის აფასებდნენ; ისინი ბევრს იმისთანებსაც უტყეოდნენ გულგრილად, რომეთნც ვი დიხსება ედებოდათ, და თითქმის დაუფასებლადაც ითვლებოდა ასე თუ ისე განათლებულ ზღვის პირის მცხოვრებთათვის, რომელნიც ვი საკუთარის გრძნობებით მსჯელობდნენ. ვაცო, საჩჩოს შესაძენათ თავისი თავის მოკვარეობის მიმზიდველობით შებოჭვილი, მსოფლოდ თავის თავსა და საკუთარს კეთილ მდგომარეობასე მათეიქრავი, ხედა უწყალოდ და ბერიუკად; მასში არა აქვთ ბინა კეთილშობილურ გრძნობებს.

ამას დაემატა კიდევ შესამეტ. შტატებში, სადაც წინადროთგანვე ეველანი თავთავის ზატონებად იყვნენ, სადაც ერთი ერთმანეთს დაშორებულნი სცხოვრობდნენ, არ იცოდნენ საერთო საზოგადო განონი; სახელოდობ რმ შტატებში დაიბადა შიში მხედართ გაბატონებისა და უჩქმუნო შესედულობა გაშინგტოზე და მისს გამაღმერთებელს ჯარზე. აქ ჯარს უტყეოდნენ, როგორც აუცილებელს ბოროტებას, და ჭფვილობდნენ, რომ რამოდონათაც ნაკლებს ჯამაგირებს მივცემთ მათ, შით უფრე დაჭკვიანადებიანო.

ჭკვამოკლენი იყვნენ ისინი, რომელნიც ასე აფასებდნენ თავიანთ თავისუფლებასა და დამოუკიდებლობას. ისინი აზვიადებდნენ უბედურებას, რომელიც მხედართ გაბატონებას უქადა, და ამისი ვი ინგლისის უღელზე უარესად უშინოდათ. ამიტომაც არა ჭსურდათ-რა ჯარისათვის გაეკეთებინათ.

როგორც მოხდა მოხდა, მათ არავინ არ დაუწყებს მართლებას; ბერიული უმაღურება ისევ ბერიულ უმაღურებათ დარჩება, ვისიც უნდა იქნებოდეს.

უმთავრესი ყრილობაც მტყუან იყო ამ საქმეში, ვაშინგტონმა კი, რა დაცხრო აღელებს, რომელსაც ძრეულ ზღვილად შეკლულ მუჭარად გარდაქცევს, უფრო მეტი სახელი მოიხვეჭს. ეს იყო გამოცდა, საიდანაც მან შეიტყო, აფასებდნენ მისს ღირსებას, აქვდათ მისდაში სიუგარული, ხათრი და პატივისცემა თუ არა, გულის ძვერით მოჭხვდ იგი, თუ როგორცა სწამდათ მისი პატიოსნება, როგორ სჯეროდათ მისი სიძაბრთლე, და ასე გაშინჯეთ — გადნიერნი გულისცე კი როგორ აფასებდნენ მის ძვირფასს განზრახულებას. ვაშინგტონს უოველს შემთხვევაში თავისაზე იდგა, რაადგანაც დარწმუნებული იყო, რომ სიძაბრთლეს ამბობდა.

და ესლას სიძაბრთლე უველათერზე უძვირფასესი იყო მისთვის. მან თავს იდგა, რომ მიზანს წინააღუდგომელად შეიძლება მიეღწიოსო, და კიდევ შეასრულა. მან მაშინათვე მიჭმართა უმთავრეს ყრილობას, და იძინაც მოუწონა ისი, რაც გაეკეთებინა, ეჭო და ზღუთქვა ამერიკის პატიოსანს მოქალაქეს. უმთავრესმა ყრილობამ გარდასწყვიტა, რომ ესლავე უნდა მიეცეს ჯანს ხუთის წლის ჯამაგირიო.

ამითი უველანი მოხარულნი დარჩნენ, და უველას გული მადლობით აღევსოთ მისდაში, ვინც მოლასქრეთა მაგვირად იყო დამტკეელი და პასუხის მკები. ჭზუნავდა მათთვის, ვათარცა საკუთარის შვილებისათვის. უმთავრესმა ყრფლობამაც გამოუცხადა მას ღირს დამსახურებული მადლობა.

უკანასკნელად, დიდგა დიდხნის ხასურვი დღე, რომელმაც თან მოიტანა საყოველმისხვერზლო ჯილდო, დღეე საბოლოოდ ამერიკის დამოუკიდებლად შეწენარებისა.

19 ანრილს 1783 წ. იმ დღეს, როდესაც რვა წლის წინად დაიღვარა მოქალაქეთა სისხლი, გამოცხადებულ იქმნა პანაკში ზავის დადება.

როგორი იყო ვაშინგტონისათვის, რომელმაც რვა წელი

ოჯახურის სანატრო ცხოვრებისა გასწირა სამშობლოსათვის, როდესაც მან მოისმინა ეს ამბავი? მადლობითა და ქებით შექმნათა მას, ვინც იყო მის მანუგეშებლად მრავალს განცდაში, სიფთაბიდან მთავრებლად, რომელშიაც ასე ხშირად ვარდებოდა ხოლმე ომობისას.

მის შეწირვისა, ტანჯვისა და სიღვაწის ჯილდოთ იყო შეგნება, რომ მან შეასრულა თავისი ვალი ძღვთისა და ერის წინაშე.

ნეტარ მას, ვინც ეახულია ამ ჯილდოთი! ეს უძვირფასეს და უნეტარეს არს მასზე, რომელსაც მოუპოვებენ ხოლმე წაჩხინება, პატივი და სიძლიდრე: მას ვერ ძიადწიკენ ვერასოდეს განგებათა დაუდგრომელობანი!

ჟერეთ, ვიდრე მოჩქებოდა ეკლავი, ვაშინგტონმა განიზრახა უჩემრად შემოეარა ჩრდილოეთის შტატები, კიდევ დაეხედნა ბრძოლის ადგილებისათვის, რომელნიც მოწყურები იყვნენ მის მხედართა სისსლით და კიდევ გაეხსენებინა მივიწეებული შთაბეჭდილებანი, ამ დროს ძრეელ ხშირად მიჭმართავდა ხოლმე ძაღთა უფელსა, რომელიც იფარავდა მას ბრძოლაში რვა წლის განმავლობაში და, ძიუსედავით ეოკელგვან დაბრკოლებათა და ბედის მუხთლობისა, სულეველავიერი მიიყვანა სასურველს ბოლომდე.

რა რიგ არ ერიდებოდა ვაშინგტონი პატივისცემას, მაცრამ მაინც არავისი სახელი არ იხსენებოდა ისე შხირად, რომ გორც მისი. ეკლავან ეგებებოდნენ მას ატაცებითა და პატივით, ვათარცა უმჯნო მოქალაქეს, რომელმაც სამშობლოს მიაწინა უფლებსა და დამოუკიდებლობას.

როდესაც იგი მობრუნდა მოგზაურობიდან, რომელიც გარდაეჭვა მას სატრიუმფად, მან მიიღო საპატიო წერილი უმთავრეს ყრილობის თავმჯდომარესაგან, რომელშიაც იგი თავანზინად სთხოვდა მიეღო მას მონაწილეობა ამერიკის სახლის

დიდს კრებებთან სსომებში. ყველამ იცოდა, რომ იგი ერთნაირად ნიჭიერი იყო როგორცთაც ომობაში, ისე ბჭობა-ჩიქვაში.

მას დიდის ჰატისისტეშით დაჭხვდნენ. დაჩჩა კვალად უბიჩ მოქალაქედ, მაგრამ ყველასედ დიდს ჰატისს კი აპერობდნენ. და რომ უფრო მოსვენება მიეტათ მისთვის, გაუკეთეს მშვენიერი ზგარაკი ქალაქ პრისტონის ახლოს, სადაც უმთავრესი უჩილობა იკრებებოდა ხოლმე, და აქ იგი სტებებოდა თავის ოჯახთან ერთად სოფლურ მუდროებით და უმთავრეს უჩილობასაც აძლედა ჩიქვას, რაშიც იგი ასე ჭსაჭიროებდა. სენატმა გარდასწევითა ალეშენე ბინა მისთვის, საერო საჩუქრის მაგიერ, თათბრის ცხენის ქანდაკება, ევროპიულ სამაგლითო სელონებისა შეერთებულთ მომავალს სატანტო ქალაქში, სადაც უმთავრესი უჩილობა სხდომებს დაიწყოებდა. ჩვენ ვიცით, რომ ამ სატანტო ქალაქს დამადლებულმა ხალხმა უწოდა სახელი თავისთა დამსხნელისა და რაშინგტონში“ ამართეს მარმარალოს სასახლე უმთავრეს უჩილობის სასხდომათ.

ჯარები დაითხოვეს, და ვაშინგტონი გამოეთხოვა მათ გმნობიერის წერილით. უოველმა მომსქენელთაგანმა თავთავის გულით წაიდეს მისი სახე შორეულს კუთხეებში, რადგანაც ის ყველასიოვის იყო შეგობარი და მამა. ინგლისელებმა დასცალეს ნიუ-იორკი 25 ნოემბერს. იმ დროს, როცა ინგლისელები ქალაქიდან გადიოდნენ მუსიკით, ვაშინგტონი ხალხის გასარებულს ძახილზე მტირედის ჯარით შედიოდა, მადლა ეჭირა მას ჭიქში გასკვლავიანი დროშა შეერთებულის შტატებისა, დიდკაცურად აძლედა სალაშს ქალაქის მფლობელთა და გასარებულს ხალხს.

4 ქრისტიშობისთვე იყო დღედ, რომელიც დაჩჩა დაუვი წერად ვაშინგტონსა და სხვების გულში,—დღედ, როდესაც ის შორდებოდა თანამემამრ ძიებს. დამად აღჩრული, როგორც არა სოდეს არა უოფილა წინათ, ჩადგა ვაშინგტონი მათ შუა. ბევრთ

თვალზე ჩამოეცრემლათ, რა დანახეს, რომ ძალადი, კეთილშობილი გაცი, იდგა მათ შუა შინაგნათ დამწუსარებულად. მან ათლო ჭიქით ღვინო, ასწია ძაღლს და წარმოსთქვა განგაღის ხმით: „სავსე სიუყვარულითა და ძაღობითა, გეთხოვებით თქვენ! ღმერთსა ვსთხოვ, რომ შემდეგი თქვენი ცხოვრებაც იუფს ისრეთავე სასიხარულო და ბედნიერ, როგორათაც სასელოვან და ჰატიოსან აჩიან წარსულნი წყლნი!“ მან გამოსცალა ჭიქა, რომელშია ცრემლი ჩაიფრქვა. — შემდეგ მან დაუმატა, რომ შეუძლებელია ცალ-ცალკე გამოგეთხოვოთ ყველასათ, თუძცა გიჭსურდა მას ყველასათვის, ვინც გი ბრძოლასა და მწუსარებაში ამხანაგობდნენ, ჩამოერთმია ხელი.

მაშინ წარმოსდგა მის წინ ყველახელ ახლეს მდგომი ჯენერალი გნოკსი და გაუწვდინა ხელი. მანც ჩამოართვა და თანაც გულზედ მიიკრა გნოკსი.

ამასთან გადმოსცვივდათ ცრემლები თვით გულმაგართ ვაგ-ვაგლახობაში გამოფრქვილ გაცთ, და ყველა ეტანებოდა ყველასაგან ჰატიოცემელის ხელას ჩამოერთმევას; მკვდანი სიჩუმე ჭმეფობდა, ხანდახან ჩხითართაც იჩღეკოდა. კრინტსაც აჩავინა სძრავდა. ღრმად შეძრწუნებული გაშინგტონი დარბაზიდამ გამოვიდა. გარეთ ჩაწკვილი იდგა ჯანი, მან მისცა სალაში მას. უსიტეკო სალაშით, ხელში ქუდიო, დადიოდა მათ რაგებსა და რიგებს შუა, თან დაჭკეებოდა, თავხადუნვით და ცრემლების წმენდით, ჩამოდონიძე აფიცერი. მათ მიაცილეს ის სახანპირომდე მდუმარე სალხით. ის ჰატიოსა სცემდა ვაკვაცთა გრძნობიერობას და მათ წინამძღოლს. იგი აღვიდა ხომალდზე, რომელიც მას ელოდა და ხელახლად დაუკრა გიდეკ თავი თანამეომართ, რომელნიც ნაპირას იდგნენ. ესენიც აგრეთვე სიჩუმით გამოეთხოვნენ მას, ბეკნი გი სამუდამოდ. სალხი გაიმსჭვალა და

იღვა მღუძარედ. — ეს წუთი, წასაკვირველია, იყო უკვლახე ამაღ-
ლებული პატროსანის კაცის სიტოცხლეში, და საუკველთა
მღუგანება უფრო გამომხატველი უვირილსა და ღებნაზე.

თავი III

მიანება თუ არა თავი მთავარმართებლობას, გუჯრუნი მხე-
დანი მიეცა ხალხს ცხოვრებას. უმთავრესმა ყრილობამ თავისი სხდო-
მანი გარდაიტანა ანაპოლისს მარტინდის შტატში. იმანაც იქით-
გენ გასწია, ჯერ ისეკ ნიუ იორკში უკანასკნელ დღეების ხსომ-
ვით საგსემ.

მან განუცხადა თავმჯდომარეს თავისი განზრახულება უწინ-
დელ თანამდებობის თავის დახელების და უმთავრეს ყრილობისა-
თვის მის გარდაცემის შესახებ: ამის გამო თავმჯდომარემ შეშ-
დებ დღისათვის დაჭნიშნა სხდომა.

თავმჯდომარედ და ღირსებინად, სიწყნარითა და სიდიადით,
წარსდგა ამერიკის პირველი მორქალაქე თავის ხალხის წარმომად-
გენელთა წინაშე. დიდ-დიდებულ გუჯის ჭარბთა მიქტეკასთან
ერთად მდაბიურ სიტყებით გარდასცა მან თავისა უფლება პრე-
ზიდენტს, რომ ამიერიდამ მიეტოვებინა საზოგადო სამსახური
და ეცხოვრა თავის ძვირფასს მონტ-ვერნონში უბირ მორქალაქედ
და მეპლანტაციედ.

პრეზიდენტმა უმთავრესის ყრილობისა და შეკრებულის
შტატების სახელით, მიჭმარათა კეთილშობილს ვაშნიგტონს
კრძალვითა, მადლობისა და პატივისცემით სავსე სიტყვებით, და
არწმუნებდა მას, რომ ის გრძნობანი, რომლებსაც ერი იმარხავს

გულში, არ უნდა გაჭქრენ და არცა-რს ოდეს გაჭქრებიანო. ეს იყო წინასწარმეტყველური სიტყვა; ამერიკის ისტორიამ მარტლადაც დაგვიძვირებდა.

უკანაგულმა ორმა შემთხვევამ ძრეულ იმოქმედა ვაშინგტონზე და სამუდამოდაც შთაუბეჭდა მას გულში, თუმცა ჯანმრთელობა არამც თუ შეურყია ამან, არამედ უფრო წარუმატება და გაუჭარმაკვა. მაგრამ წუხილი ოჯახსა და მის სიახ-კარგეზე, რომელიც რვა წლობით გაწირული ჰქედა სამშობლოს გული-სათვის, ისრე აუტანელი იყო, რომ მიათავა თუ არა სიჩქარით უკვლა საქმეები, მაშინათვე მობრუნდა მონტ-ვერნონში.

ამის წინად პენსილვანიელებსა ჰსურდათ მის ნახვა თავიანთას და რიგიანად გამსაზინძლდებოდნენ; მაგრამ უმთავრეს ყრილობასთან მინაწერს წერილში, რომელშიაც ხალხის წადილი იყო გამოხატული, გარდაჭრით არა იყო-რს, — პენსილვანიის ხალხის სურვილი და მისი შესრულება მიანდეს განსახილველად უმთავრეს ყრილობას, მაგრამ, რა იცოდნენ ვაშინგტონის ამავი, გადასწევიტეს, ბოლას თვით პენსილვანიელთ წერილის პირი გაეგზავნათ პატრონის მოქალაქესათვის. ვაშინგტონი დრმად გაიმსჭვალა გრძნობებით, რომლებიც კი წერილში ისატებოდნენ; მაგრამ უარი გამოაცხა წვეულებაზე. ასეთი იყო ეს კაცი, ბრძანებელი ათასთა, თავის ნებით და შეუნანებრივ დამტოვებელი მალაღი წოდებისა; იგი ხელახლად გახდა უბირ მოქალაქედ; რაზმების მაგივრად რეალ ყურდი ეჭირა თავის შინდრებსა, ჭალებსა, ყორღებსა და ჯოგებს — და ამ მდგომარეობაში თითქმის უფრო ბედნიერი იყო, ვიდრე იმ სიმაღლით, რომელსაც შესწვდა.

თავისუფალს დროს სულ მეურეობას ანდომებდა, ყოველს ცისმარე დღეს სტუმრები მისდიოდნენ. მისი სახლი უკვლასათვის ღია იყო, და ეს უფრო გულ-კეთილად იზიდავდა არამც თუ ნაცნობთ, მეგობართ, მახლობელთა და შორეულთ, არამედ უცნობთა და უცხოელთაც, რომელნიც კი ჰსურვობდნენ მის გაც-

ნობას. განსაკუთრებით საბედნიერო იყვნენ დღენი, როდესაც
ჭსტუმრობდა მის თვისად მეგობარი და თანამეომარი, პატრიარქ
მუღი ფრანგი ლაჭაიეტი.

მისი მოქმედება ერთობ საკეთილყო იყო.

მისის საზრისობით რძმა პრევიენტად რძი სავსტრო სს-
ზოგადოება შეადგინა, რომ შეერთებულ-შტატებისათვის დაე-
ნარჩუნებინათ ალუგანის მთების დასავლეთით მდებარე მიწები.
რძივე საზოგადოებამ დაჭსარუქრს დიდრონის მიწებით, მაგრამ
მან მხოლოდ პირობებით მიიღო, რომ მათგან შემოსავალი საქ-
ველმოქმედო დაწესებულებათ მოჭსმარებიყო. ამ თულებიდან მს
შენებდა შკოლებსა და თანაც შეადგინა თანხა კოლეუმის რაი-
ონში, პატომაკზე უნივერსიტეტის დასაარსებლად. ახალგაზ-
დობის გასანათლებლად მან შესწირა დიდ-ძალი თუელი, და ნ-
მეტნავად ლარითა შკოლებს, რომელთა მოქმედებაც ძრეელ სამ-
ჯობინო იყო. მისის ხარჯით იზრდებოდა ბევრი ნაჭიერი, მაგ-
რამ ლარით ახალგაზდა. თუკუესავე ამას ის აკეთებდა უჩუმრად,
და ისინიც, რომელნიც კი ჭლოცაკდნენ მისს მოქმედებას, რომ
მისთვის არ ეწევიებინათ, მის სიკვდილამდე არათუ არ ამ-
ბობდნენ ამზე. ესლას მის საყვარელ აზრად-ლას იყო ჩრდილო-
დასავლეთის შტატები აეცილებინა განადასთან შეერთებას და
შეერთებულს შტატებისათვის მიეერთებინა; ამის გულისათვის
ის სწირავდა თუკუესავე ძალ-ღონეს, ღროსა და თულებს, ასე
გასინჯეთ მოგზაურობდა კიდევ იქითა მხარეს, ამასთანვე მას
ჭქონდა კიდევ აზრად: მისულა-მოსულა გაემართნა ამ მიწებზე
არხის გაყვანით განთავისუფლებულს შტატებთან. ის იმ ზნობამ-
დე ეცადა, ვიდრე არ მიადწია სასურველს მიზანს, და ამით ხელ-
ასლად დაამტკიცა, თუ რა დიდ რამეს ჭნიშნავდა მისთვის სამ-
შობლოს სიკეთე მაგრამ ჯერ კიდევ ბევრი უნდა გაეკეთებინა.
შტატების გავშირი, რომლის დამოუკიდებლობაც იყო რძობის
ნაყოფი, მშვიდობიანობის ღროს მოჭყვა რუკვას; სათვიქრებულ-

სალოდნელი იყო მათ დაცალკეება. უმთავრეს ყრილობას ძრიელ ნაკლები უფლება ჰქონდა, რომ შტატებთა შორის დაემყარებინა და დაეფუძლებინა მტკიცე დამოკიდებულებანი, განსაკუთრებით ვაჭრობის და სახელმწიფო ვაჭრის შესახებ. საქმეთა აწინდელი მდგომარეობა იმოდონა ნაკლებანებას შეიცავდა, რომ არ შეეძლებოდა გაგრძელება და მალეც უნდა დაწყებულიყო. მაგრამ ამის საწინააღმდეგო საშუალებანი ჯერამ არ გამოგვეუღა-ღმოჩენილ იყვნენ. ყოველი მოაზრე კაცი ჰგონებდა და ესმოდა, რომ ამგვარ საქმის გამოცნობა ადვილი არ იყო, რადგანაც თითქმის ყველასა ჰსურდა თავისუფლის გზით სიძრულე, იმის მიხედვით, თუ ვინ რომელს დასს ეკუთვნოდა.

ამ აყალ-მაყალსა და არეკ-დარეკის დროს მრავალთა სუღვანი მიმართულ იყვნენ მუუდრო მონტეკუჩონისკენ, სადაც სტხოვრებდა კაცი, ყოველს ჰქმთხუვასში გამჭრისხე და მტკიცე ხასიათისა. რომ მუუდროებაში უგვე მოგონილი ექნებოდა საშუალებანი, ამასი წინახედვლები უნდა ყოფილიყვნენ, და ამიტომაც ჰირდავირ მას მიჰმართეს, გაჭირვების დროს მისკვლას.

რა იყო რუკაზე აღნიშნული? განა ტანჯვა, ბრძოლა და სიძსხლი, რვა ვაგლახ წლის განმავლობაში დანთხეული ამაო იყო? კიდევ მთელი კავშირი, შეკრება ეთავისუფალ-შტატებისა, მთელის ქვეყნის განცვიფრების გამოწვევი, განა ეს მტრის გასა-ცინებლად იყო მოწყობილი?

ამას უნდა შესწინააღმდეგებოდნენ, კიდრემდის ჯერ კიდევ დაგვიანებული არ იყო. ვაშინგტონი მიხვედრილი იყო ამასა და ჰიფიქრობდა, მან გამოსძებნა სახსარი ხსნისა და ხშირადაც ლაპარაკობდა ამასე, თუცა კი მხოლოდ მეგობართა წრეში.

ვირჯინიელი ამოჩეულნი, რასაკვირველია არა უვაშინგტონოდ, მიჰხვდნენ, რომ აწინდელს უმთავრეს ყრილობას ძრიელ შორს ვერ უჭრიდა არც უფლება და არც გავლენა, რათა შეექმნა მტკიცე და მასთან ერთად ყველა შტატებისათვის საერთო

მართველობა. ამ მდგომარეობათა გამო ყველა შვედეთებულს შტატებს გამოეცხადათ მოწოდება, წათა წარმოეკისებინათ. თილად აღფიქვანი, გარეშე უმთავრესის ურდობისა კიდევ სხვანი, უფლებას მინდობილნი, რომ იქ, შვედეთებულის ძალით, გაესაჯათ საყოველთაო განონიერ მართლველობაზე.

ვირგინიამ მშინათვე მიჭყო ხელი არჩევანებს, და, შეტყობულბად, ყველასგან განდიდებულნი და პატივცემული ვაშინგტონი იდგა განდიტატათ თავს, შეიწყინებოდნა არჩევანი თუ არა, ეს ჯერ კიდევ საკითხი იყო, წადგანაც მოიძებნებოდნენ სავმარისნი და მძებროლქებანი და ყველასზედ უმთავრესად ის, რომ თილად აღფიქვის შტატების არჩულთა კრება უმთავრეს ურდობის დაუკითხავად იყო მომხდარნი, ანუ რომ ვსთქვათ, უკანონო იყო. უმთავრესი ურდობა ამ შემთხვევაში იმოდონად გონიერნი აღმოჩნდა, რომ, რა ჭხედავდა ამ გვარ ზომის საჭიროებასა და სარგებლობასა, დასთანხმდა, როგორც ამეების ისრე სხვა დაბროლოებათა აცდენის შემდეგ — რომელნიც არა ნაკლებად იყვნენ შესანიშნავნი, ვაშინგტონმა ყველასდასასისარულად მიიღო არჩევანი.

დიდის პატივის პყრობით მიღეს თილად აღფიქვის ამერიკის განმართვის უფლებებელს, როცა მისში 1787 წელს იქ მოიყარეს თავი ამოართიულთ არჩევებზე ყველა შტატების იღებდენენ მონაწილეობას, გარდა როდისლანდისა. მაგრამ ამან სრულიადც ვერ შეუშალა ხელი, და პირველთ დიდ-დიდებულნი სხდომა, რომელშიაც პრეზიდენტი უნდა ამოერჩივნათ, ყვევ გამართეს. გამოეცხობლობა იქნებოდა, თუ პრეზიდენტად ამოერჩევდნენ სხვას ვისმეს, და არა ამას ვისგნითაც ამერიკა ვალდებულნი იყო თავის თავის უფლებით, და ამასთანავე ვინც სწამდათ ვავშირის უწმინდეს და მსურვალე დამცველად და ყველა ამოერჩულთა შორის უბრძნესად, კანსტიტუციის გამსაჯელთა მხრით. ერთხმად ამოერჩიეს იგი კრების თავმჯდომარედ და ყველა არჩევების მძღვანე-

ლად. წინ ხდვას უშუკლებელი, მძიმე შრომა. ამას უკვლანი ჰგონებოდნენ. უკვლანი კეთილშობილურის გულის მოდგინებით მოწადინებდნენ ისრუ ღუბოლოკებისათ, როგორცაჲც მათგან შელოდნენ. ოთხის თვის განმავლობაში 5 საათიანად მოკიდებული წ-ს საათამდე შეცდინებოდნენ უოკელს ცინმარეს დღესა. ჩარჩვა ბრძოლას ასტუდებოდა, აწრთა სხვა-და-სხვაობის გამო, ამ შესანიშნავ საქმეებში, თუ არ გერგილიანს, მაგრამ ამსთანავე უბიწს, გასაგებაწს და სამშობლოსადმი სიყვანრულით სდესე სიტყვას ვაშინგტონისას ესეები არ აუსწლოტა, არ შეერბ-გებინა დასები.

ბოლოს, 12 ენგენისთვისას 1787 წელს, დადგინდა შეერბ-თებულ შტატების მართუკლებას, და თავიანთ შრომას შეამტვიცეს უკვლას ამოჩრეულთ ხელის-მოწერით. 13 შტატი ერთდებოდა, იძენდა საერთო სჯულოდებს. მაგრამ სჯულოდებსში ნაკულუგანებანი მინც მოაზრებოდნენ — ესეც ხომ გაცის შრომას იყო; ბერს მუხლებს არ ეთანხმებოდა არც ვაშინგტონი და არც ძრანგლინი, მაგრამ ესენი სამშობლოს დასაცავად უშოლოთ-კვლად დასთანხმდენენ უმრავლესობას. უმეტესი და უკეთესი ნაწილი სჯულოდებისა ვაშინგტონის საქმეს შეადგენდა; ამასვე სწამობდა მთელი კრება.

საჭირ იყო კიდევ ხალხის დათანხმება, რომელსაც შეეძლო კიდევ შეწენარა და კიდევ არა. სჯულოდებს გარდაეცა უმთავრეს ყრილობას, და ამან კიდევ შტატების ცალ-ცალკე მართ-კვლობას გარდასცა ხალხთა ყრილობებსე გადასაშინჯავად, ანუ უკეთ ვსთქვათ, მიელოთ ანუ უარ ეყოთ. ამას დასჭირდა მთელი წელიწადი, და, რასაკვირველია არა უსარგებლოდ, რადგან ამ დროის განმავლობაში შესაძლო იყო სჯულოდების მთლად გამოცდა. ბოლოს შეწენარებულ იქმნა ამერიკის საკეთილდღეოდ.

მაგრამ 13 შეერთებულ შტატებისათვის ჯერ კიდევ არ გათავუებულიყო ტანჯვა და საშიშროება. საფუძვლითი კანონი,

ე. ი. სჯულებას, და საშჯალებას, რანაირადაც უნდა მომხდარიყო მართვას, მოიღეს და დაამტკიცეს; საჭირო იყო კიდევ შეეფანდებინათ ცხადიერად, ცხვრებაში; საჭირო იყო მიუღოთ საქმეში ამ განონის უოგელოვე ასო; და გინც იფიქრებს, რომ ამ მსხუ- ურად, უფლებათა დაურღვეველად და ხალსთა საჭიროებათა უურ- მიგდებით შედგენილს სჯულებას მტრები არ ეყოლებოდნენ, იმას არც ზმერკის მდგომარეობისა გაეკება რამე, არც მისი ისტორიისა. აქ საჭირო იყო მტკიცება გამოერთხილებელი და საქ- მის მცოდნე ხელი, რომელიც აიღებდა მართვის საჭეს. სახელ- მწიფო სსაჭიროებადა მეთაურს. ეს იყო ყოველს ოხთს წელი- წადში ერთხელ ასარჩევი ზრეზიდენტისა. აი სწორედ ესა იყო საძნელო პირველ არჩევანებზე ვინ აღმოჩნდით ზრეზიდენტად? კითხულობდნენ ყველანი, ყველას გულნი ჭლელავდნენ. მაგრამ როგორც ჩრდილოეთსა, აგრეთვე სამხრეთსა, დასავლეთსა და აღმოსავლეთით 13 შეერთებულს შტატებში, ყველასაგან იხსე- ნებოდა ერთი სახელი: მონტ-ვერნონელი ჯორჯი ვაშიგ- ტონი.

კიდევ შესრკოლება— განა არა სთქვა კეთილშობილმა კაც- მა, რა თავს ანებებდა მთავრ-მართვის წოდებას, რომ სამუ- დამოდ ჭშორდებოდა საზოგადო მოღვაწეობას და ჭსურდა მიე- ყო ხელი ოკასისა და თავის საუვარელს სამეცადინოს, მუერნობი- სათვის? ვასცვლიდა კერძო ცხოვრების სიმუდროეს მძიმე და საშასუხისმგელო ზრეზიდენტის თანამდებობაზე? განა თავს და- ნებებდა ის, რომელსაც ვერც პატივის მოყვარეობა იტყუებდა, ვერც მიმზიდველად მიფლობელობისადმი, თავის მუერრო მონტ- ვერნონს, სდაც ყოვლისფრით გამყოფილი იყო? ბერნი კი ჭფიქრობდნენ: არა! მწუხარებით ჭფიქრობდნენ ამას, რადგანაც მარტო ვაშინგტონში ერთდებოდნენ ყველა საზრეზიდენტო თვის- სებანი, რომელსაც შეეძლო სჯულმდებლობის მკედარი ასოები გაესარცხიელებისა. ან მის დავიდამ არ იყო გამოსული ყოველი

ვე უკეთესობა სჯულებებისა? ამასვეკე ლაშაწაკობდენ ჯერ სასწ-
ჩევანთ დღეების წინადვე. იმათ წინააღმდეგ, რომელნიც ჭიჭი-
რობდენ, რომ ვაშინგტონი არ მიიღებდა არჩევანს, წინააღუდ-
გნენ მისი კარგად მცნობნი; ესენი ამბობდენ: როდესაც საქმე
სამშობლოს საკეთილად, მასინ ის დაჭყრის ყველაფერს და
აღასრულებს სამღვთო ვაღს მოქალაქისას. ღმერთმა ჭქნას: უზა-
სუხებდენ ხოლოცე ოხვრით. ამხანაგები სიტყვით და წერილებით
არწმუნებდენ მას მოესმინა ხალხის თხოვნა.

პატრიმთყვარეობას განშორებულმა, პატროსანმა კაცმა ყო-
ველივე ასწონ-დასწონა, გასაჯა, გამოიკვლია და, როგორც ყო-
ველთვის ცხოვრების ამ გვარს წუთებში, შეჭმარათა ღმერთს გე-
დრებითა და, რა მიიღო ამ სახით გამბედაობა, გამოეთხოვა
მეუღრო ნეტარებას, კმაყოფილებას, მინდვრად საყვარელს მსუ-
ობასა და სუფთა ჭაქს. მან მიატოვა, თუძა კი უგულოდ,
გუთანი, რომ მიეღო შეერთებულ შტატების პრეზიდენტობა.
იგი ერთხმად იქმნა ამოწმებული, და ჭხარობდა მთელი საკავში-
რო, ყველა შტატები, რა ვანმა მისგან არჩევის მიღება.

მონტ-ვერნონიდან მისი გამოძვარება, რომელსაც მწუ-
ხარებით უნდა გამოსთხოვებოდა, სატრეუმიფალოს მიაგვანდა.
როგორც კი შესაძლო იყო ხალხის მხრით, ყველგან პატრივის-
ცემით ეგებებოდნენ. ეს ჭლავდა მშვიდსა და დინჯს კაცსა.
როდესაც ფეხი შესდგა ნიუ-იორკში, მთლად ამ მდიდარ ქალა-
ქის მცხოვრებნი მოიკრიბნენ მის დასასვედრად და მადლობისა
და პატრივისციემის ნიშნად იმ მსხვერპლის მისართმევად, რომელ-
საც ის სწირავდა პრეზიდენტის თანამდებობის მიღებით, იმისდა
მსხვერპლად, რომლის მნიშვნელობაც ხალხს ეუფრებოდა. ხალხი,
უფლებანი და წაჩილებული პირნი ამ ქვეყნისანი სტდილობდ-
ნენ ერთიერთმანეთის წაჯობებსა. ამ პატრივისციემათა აღწერა
დიდს ღრთსა თხოულობს; მე მოვისსენებ მხოლოდ ერთს: რომ

ცა ოფიცო მიიღო მან, დაჭკარდა მუხლებზე მის წინაშე, ვისაც თაყვანსა სტემს მიწაც და ცაცა, და. რა დაჭხარა თავი, ლოცულობდა: „ჭე დმერთო! შემეწიე მე, უძლურს, და მომეც მხნეობა ამ საქმის შესრულებაში! და მოვიდეს სუთეკვა შენი! და იქმნეს ნება შენი! და წმინდა ჭეგენ სახელი შენი! ამინ.“ და აღსავსე იმედით, რომ გეთილმსახურებითი და მოჩინილებითი ლოცვა შეისმინებოდა, მიიძინა ოფიქრით სახვალყო დღეზე, სა-როდიოთაც ძას ელოდა მძიმე ჯაფა და მხნეობა. — ჯერ, ვიდრე ხელს მიჭყოფდა მართვასა და სახელმწიფოს მოწყობას, სუთეკვალაფერი თავის სახლში მოაწყო.

მონტ-ვერნონში მისმა მოურავმა მიიღო ნამდვილი მოწყობილობა და სამეურნეო ანგარიშები უნდა წარედგინა ხოლმე მისთვის. ეგელა ამ ანგარიშებს თვით ათვალეიკებდა და ამოწმებდა და სინამდვილის დაცვისათვის უბრძანა ეგელა ესენი ერთად შეეკრა. სრული წესიერება იყო დაცული მის სახლში. კვირაში ერთხელ უნდა წარმოედგინა ხოლმე მესახლეს ანგარიში და ბარათები მეყასბეთა, მეწყლეთა, მკერვალთა და სხვ. ყოველსავე ამას გადაათვარიელებდა და შეამტკიცებდა ხოლმე. სამუშაო საათები სწორედა ჭქონდა განსაზღვრული. ნაღუადღებს სამ საათიდეი ოთხამდე ეგელას ღებულობდა; სხვა საათებში — აჩავის. ჰარასკეკს საღამოობით, მის ცოლისას იკრიბებოდნენ სტუმრები, და ისიც იქ გამოსცხადებოდა ხოლმე. ეგელვან უბირობა და გუჯკეთილობა მეფობდა; კვირა წმინდა დღე იყო. შინაურებით მიდიოდა ხოლმე წირვანზე და მთელს დღეს აჩავის აღარ ღებულობდა. საღამოთი მათთან ერთად კითხულობდა სიტყვასა მღვთისასა და ლოცულობდა.

არას დროს არ იღებდა სადილზე მიწვევას, მაგრამ მის სუთერანზე მეგობრები, წახინებულნი მოხელენი და უცხო სახელმწიფოს ელჩები ისხდნენ. ეგელაფერი უბრალოდა ჭქონდა, მაგრამ უდიკსებოდ კი არა. ამასე ჯეროვანი ყურადღება ჭქონდა.

მიქტეული. არ შეიძლება წამრკვიდგინოთ, რომ შტატის პირ-
ველი კაცი კრიქანგი ყოფილიყო. კრიქანგობა, და აგრეთვე
ხარობა, აცლესული ჭქონდა; მან ეს ძალადი თანამდებობა მხ-
ლად იმ პირობით მიიღო, რომ ჯამაგირი არ აქვო სოლმე;
დანახარჯი კი, რაც სახელმწიფოს სსსარგებლოდ გავიდოდა, მი-
ეტათ სოლმე მისთვის, როგორც მთავარმანათლებლის ღრს.
ამისთვის გადაჭრილი ჭქონდა უმადლეს ყრილობას 25,000 დო-
ლარი, მაგრამ ვისაც შეუძლიან გასაჯოს „კავშირის პირველ
მოსელს“ დანახარჯზე, ის დაწმუნდება, რომ ვაშინგტონი პირ-
იქით თავის ჯიბიდანაც საკმარის ჯამს უმატებდა. ის ამასე არ
იყვარებოდა, ამას სამშობლოს სწირავდა. ეს მთელმა ამერიკა-
მაც იცოდა. ამის შემდეგ შეიძლება და ერთი ბეწოც არის ეჭვი
ვიქონიოთ წმუნებაზე, რომელსაც მისდამი ყველა ჭგომობდა.

მხლად ესაა, შინაურ საქმეების მოწყობის შემდეგ, მიჭ-
ყო ხელი სახელმწიფოს მართვას. შესანიშნავი თანამდებობანი
დიხსეულ პირთ ჩაბაჩა, და ხალხიც თანხმობით შესტყეროდა ამ
აღაგების დარიგებას. დაბალ თანამდებობათა დარიგებაში დიდათ
ხელს უწყობდა მრავალს პირებთან ცნობიერობა. თანამდებობათა
აღსრულებას თვით ადეგებდა თვალყურს, და ამ შემთხვევაში
არც სისასტიკესა ხმარობდა, არც მრისხანეობას. ასე გასინჯეთ
ისიც, რომელსაც თანამდებობიდან ითხოვდნენ სოლმე, მიდიო-
და ნუგეშით და ჭგომობდა, რომ მას მოეპყრნენ სიმართლი-
ანად.

სშირად რანაირი უშეერი და უგუნური თხოვნები მისდის
სოლმე ამ გვარ უფლებებისა და ძალის შექონიე კაცს! რამდენი
უნდა მოთმინება და თავის დაჭერა, რომ არ გაუბრუნოს უკან
სიმძულვილითა. მაგალითები გვიჩვენებენ, თუ როგორ ძალადი მო-
ხელე, საქმეებით მიუჩილი, ადვილად ჭხდება ანჩხლად. ვაშინგ-
ტონმა იცოდა თავის შეკავება. მას არაფერი არ ახრახინებდა.
თავის დადგინებას წყნარად და თავდაჭერით აცხადებდა და თან

დაბეჭდით უჩვენებდა მთხოვნელს იმისდა საბუთებსაც. ისინი, ვისაც თხოვნის აღსრულების უარს ეუბნებოდა, მიდიოდნენ ხშირად სირცხვილით, მაგრამ გაჯავრებით კი — არაგინა. თუ საჭიროება ითხოვდა, პრეზიდენტი სასტიკად ჭრაცხავდა, ხოლო წყენით კი არაგვის აწევენებდა ხოლმე; ის ჭკიცხავდა საქციელთ, და ჭხოგავდა პირთვნებათ.

მაგრამ სიძნელე საქმისა და სიდიდე მხნეობისა თითქმის მის გმირულს მხრებსაც კი არ შეესაბამებოდა. ვაშინგტონი საშიშრად ავად გახდა და, ოდნავ მოჩინა თუ არა, თავის კეთილ და საყვარელ დედის სიგვდილმა თავზარი დასცა. მისი ჯანმთელობა თხოულობდა. ყოველს საქმიანობისაგან დაუყოვნებელს მოშორებას. მაგრამ გაეუბნა მარტო იმისთვის, რომ მოჩინი. ლიუი, მას არასდროსაც არ მოჭსულისა გონებაში. და თუ გინდ მოჭთიქრებიყო მოსასვენრად წასვლა, იქაც კი თავს არ მიანებებდნენ მას სახელმწიფოს საკეთილად ზრუნვანი. ეხლა აუცილებელი იყო მისთვის მიეტოვებინა ყველა საქმეები, რომ, ჯანის გამოსადებისა და მოჩინისათანავე, ხელახლად მოჭრუნებოდა საქმეებსა. ვაშინის აღმოსავლეთის შტატებისაკენ აღმოჩინის მოგზაურობა. აგრეთვე მას ჭსურდა ამასთან ერთად გაეცნო იქურს საქმეთა მდგომარეობა, ხალხის შეხედულობა მის მართველობაზე, ამასთანავე, თუ სჯულთ დებულობას როგორ უთვრდებდნენ საქმეს, და მისი შედეგებიც, აგრეთვე იმისათვის, რომ მოესმინა ხალხის სურლეილი და განცხადება, რა ჭთიქრობდა ამგვარად საქმეებისგან დასვენების მაგიერ საბშობლოს სასარკებლოთ მოესმანნა მოგზაურობა.

სიყვარულით, პატივისცემით და მადლობით ემზადებოდნენ მის დასახვედრად. სადაც არა მგონია ხალხის ყოველი წოდება, ერთმანეთის წასწრობით, სცდილობდნენ თავიანთი სიყვარული განეცხადებინათ მისთვის. მისთვის სასიამოვნო იყო ჭნახა ყველგან ხალხის მგდმოარეობის განკარგება, ყოველ აღაგთა

რიგიან-წყობილება და სამართლიანობა, ქალაქ-სოფლების აყვავება, მიწის მუშაობის განვითარება, ვაჭრობის მსწრაფად წინსვარდნა და ხალხის გასწავლებელი ახლად აღმართული სასწავლებლები.

შემგვრდა რა სულითა და ხორციითა, გაიღბლიანებული ხალხის ბედნიერებით, რომელიც საკუთარის თვალებით ინახუდა, მშვიდობიანობისაგან ძვირად შესყიდული, გაშინგტონი მშვიდათ დაუბრუნდა თავისს ძვირფასს ოჯახსა და მოქმედებსა; იგი თავის თავს საღათა ჭკრძობდა და მასწავლებელს მიჭყობდა ხელი საქმეებს. თავისი უურადლება განსაკუთრებით მიაქცია ორს საგანს: სახელმწიფო ვალს, — შემოსავალ-გასავალს — და კავშირის სხვა სახელმწიფოებთან თანაზიარობას.

ამასთანავე რა იგი ბრძნულად განაგებდა პირველს და სტდილობდა უმეტესად გაემჯობინა ხალხის რწმუნება მართებლობისადმი, მეორეი მას ედგა გულზე ჭკად, განსაკუთრებით ინგლისის დამოკიდებულება, რომელიც ამერიკელების წინააღმდეგ ძლივ-ძლივობისას იკავებდა თავის ბუზღუნს და ყოველგვარ სამშვიდობო ხელშეკრულებათა მიუხედავად, სიმაგრენი კიდევაც თავისად ეჭირა სამზღვრებზე. იყო საბაბები ანუ, რომ ვსთქვათ, განხეთქილების თესლი, ორივეს მხრით განხეთქილების გადიდებისა, იმისად, რომ ეს-ეს არის გათავებული რძი ხელასლად განაღებულყო თავის ყოველგვარ სამწუსარო მოკლენითა და შედეგებით. გაშინგტონი ჭფიქრობდა, რომ ამის დაშვება შეუძლებელია. ისპანაც აგრეთვე მტრულად უცქეროდა. ის შეერთებულ შტატებში ჭსახვდა მაგალითს თავის ახალშენებისათვის, რომელთაც ვერაფერის მოწყალებითა და სიმშვიდითა ჭმართებლობდა; მაგრამ ამის აღსაკვეტი საშუალება ხომ მის ხელს იყო.

მან აღუგრძალა მისისიზზე თავისუფალი ცურვა ამერიკის

ხრძალდებს, რის გამოც დიდათაც დასზარალა. ეს ვაშინგტონს
ყოველს შემთხვევაში ამბობდა, მაგრამ აქაც კი გაიგნო; ინგ-
ლისსა და ისპანიას გაჭკვსავნა ჩუმი ელჩები, და, მის მშვიდ-
ობის მოყვარეობის აზრის წყალობით, ეს საქმეები ორივეს მხრის
დაკმაყოფილებით გათავდა. ამ ორ სასელმწიფოთა მიდრეკილე-
ბა, რომ ითქვას, ბევრად სამშვიდობო არ იყო, და ვაშინგტონს
მოუხდა ბრძოლა გამოეცდნა ინდოელებთან, რომელთაც ჩრდი-
ლოეთიდან ინგლისელები ასისიანებდნენ, სამხრეთხდამ ისპანიე-
ლები. ვისაც გაუგონია ინდოელების საზარელს ომებსე, რომ-
ელთა მიზანიც ხოცვა და ცეცხლით ბუკვას, ის მიქვხვდება, რომ
ამ გარემოებამ არა სასუმროდ ჩაათვიქრა ვაშინგტონი. ეს ისრე
არ უცქეროდა ინდოელებს, როგორც უგანსგნელ დროებში უც-
ქეროდნენ. ეს ისრე არ ექცეოდა მათ, როგორც წინად: მრის-
ხანეობითა და არა მეგობრულ-მოყვარეობით. მისი კეთილი გუ-
ლი მიეჩვია ყოველთა უფლების პატივისცემას, და აქ იპოვნა
მან, რომ სიძაჩთლე სიწინაჩესთან შეერთებული, მეტს საჩკებლო-
ბას მოიტანს, ვიდრე წინააღმდეგობაო. დათმობილს მიწების მე-
სახებ პატიოსნურად გაუსწორდა და დასდვა მათთან პირობანი,
რომელთაც ინდოელებში აღძრეს ხათრი და რწურება „დიდ მამი-
სადმი“. როგორც ისინი პრეზიდენტს უწოდებდნენ. მაგრამ მა-
ინც ინგლისელებისა და ისპანიელების ძალუღმა ძებნამ ინდოელები
მიიყვანეს განხეთქილებამდე, რომელსაც ამერიკელები ასე უხ-
ტოდნენ განზე, რომოდონათაც კი შეეძლოთ. ასტყდა ომი. ინ-
გლისი ინდოელებს აწვდიდა თოფს, წაძალს და საჭიროებათ,
და ამ ნაირად აგრძელებდა ომს ოთხ-ხუთს წლამდე, ვიდრე ამე-
რიკელების გენერალმა ვაინმა გამომეტებულის ბრძოლით ბოლდა
არ მოუღო ომსა, რომელიც ამერიკას მშვიდობიან-განკითაჩებას
ხელს უშლიდა, და სამშვიდობოთ არ აიძულა.

ვაშინგტონს ტვირთი ჩამოეხსნა მხრებიდამ, როდესაც
ინდოელებთან შერიგება მოუხდათ. ამის სამაგიეროთ ქვეყანას

გაუჩნდნენ განსეთქილების დასები, დამკლვენი მშვიდობიანობისა, რომლის საფარის ქვეშ სახელმწიფოს შექმლა წინ წაწევა.

ერთი ამ დასთაგანი ამტკიცებდა, რომ კონსტიტუცია ანუ სახელმწიფო სჯულდება ძრეულ დიდ უფლებას აძლევს პრეზიდენტსა, და ამ მხრივ სწეშოა სალხის თავისუფლების ვნება და შევიწროებაო, მეორე-კი პირდაპირ ეწინააღმდეგებოდა ამას; იგი ჭფიქრობდა, რომ პრეზიდენტს, რა აქვს თავის ხელთა აღმასრულებელი ძალა, ძრეულ შევიწროებულთა ამ უფლების განსაუვანადო და ამიტომაც ვერც შეუძლიან მისი მოხმარება, რამოდენათაც სამშობლოს საკეთილდღეოდ შესაძლოაო. ერთთ უნდოდათ პრეზიდენტის უფლებანი შეემცირებინათ; მეორეებს — გაედიდებინათ. შუა ედვით დიდი ზვარი; დასები ძრეულ შორ-შორობდნენ აზროვნებით, და მათი შეთანხმება არას გზით არ შეიძლებოდა. დასები და მათი მეთაურები ერთი ერთმანეთს ეძღურებოდნენ, და უდნა მოვლოდნებიყავით განცალკევებს — რაიც დიდათ საუბედურო იქნებოდა. ვაშინგტონი ჭხედავდა, რომ ამ მოწინააღმდეგეთა არზთა შეთანხმება ძნელი იყო; მაგრამ მას ეუერებოდა, რომ ამ უთანხმოების შემცირებაც არის შესაძლო იყო, თუ რა გააფროხილებდა საზოგადო ცხოვრებასთან მტრულ შეჯახებისა და დამოკიდებულებით. სტდილობდა დაეასლოკებინა დასების წინამძღოლნი და გაედიდებინა ურთი-ერთისადმი მოთმინება, და თანხმობა და, რამოდენათაც შესაძლებელი იყო, აკულებინა ერთმანეთის დათმობაზე.

მხოლოდ მას, კაცსა მართალსა, მიუდგომელსა და წუნარსა, ორივე დასისაგან ერთნაირად პატივცემულს, შეეულებოდა ამის მოხერხება; და მართლაც, მას მოუხერხდა ჩაეჭრო აღიკვეთ მიმზიდველობისა და ისეთ ნაირად მოეწყო საქმე, რომ დასების განსეთქილებას მტრების გამახარებელი და სხვა სახელმწიფოთა წინ კავშირის დამამცირებელი საბუთები არ მიეცა.

უმაჯრესს ყრილობას სხდომა ჭქონდა თავის მომავალ სა-
მუდამო ადგილ სამთვლობელთსა და სახელმწიფოს ძალ-ღონეო-
ბის შესახებ. ამასთანავე თუძცა უკანასკნელად შესთანხმდნენ აზ-
რებში, მანც დაადგინეს, რომ უმაჯრესი ყრილობა ათის
წლობით თვლადელთისში იქნას გადატანილი, და ამ ვადის გა-
თავების შემდეგ ამოიჩიეს სამუდამო ადგილ-სამყოფელად ერთ
ერთი ქალაქი ზოტომაკზე. ეს გარდაწვევტილება უმაჯრესის
ყრილობისა არათერთაც არ იყო საშიშო, რადგანაც იმ ხანად
პატომაკზე ჯერ-ჯერობით არსად იყო ისეთი ქალაქი, რომელ-
საც შესძლებიყო თვლადელთისის შეცვლება, მაგრამ თუ მივი-
ღებთ მხედველობაში, რა რიგ ზღაპრულის სისწრაფით იზრდე-
ბა მცხოვრებთა რიცხვი ამერიკაში, და როგორ შეუნიშნავი სოფ-
ლები კეებერთელა ქალაქებად ხდებიან, მაშინ, რა მივიღებთ
მხედველობაში შემოთ ნათქვამს ვადას, უმაჯრესი ყრილობის
გარდაწვევტილება სულ სხვა ქვეყანაში აღჩნდება. უკვე არსე-
ბულს ქალაქებზე აღარა ჭფიქრობდნენ, გადასჭრეს სხვა ქალაქი
აუშენებინად სატასტოდ. ამოიჩიეს ადგილი, და შტატებმა ვირ-
ჯინიამ და მერილანდმა, რომელთაც ეს 4 ოთხკუთხისანი მილის
სიგრძე ეკუთნოდთ, ხალისით დაუთმეს; შედგენილი იქმნა
გეგმა, და ქალაქი გოლუმბიად უნდა წოდებულყო, ამერიკის
ამომჩენის ქრისტეოლოკე გოლუმბის პატივსაცემად. შემდეგ პა-
ტიოსან ვაშინგტონის სიკვდილისა ამ ქალაქმა სამუდამოდ მიიღო
მისი სახელი.

სახელმწიფო საჭიროებათათვის აღმართეს დიდრონი შე-
ნობანი, რომელთა შენებას თვით ვაშინგტონი ახელმძღვანე-
ბდა: უმაჯრეს ყრილობისათვის ჩინებული შენობა, კაპიტოლიად
წოდებული, და აგრეთვე პრეზიდენტისათვის სასახლე. ქალაქი
ურბომოდ იზრდებოდა, და იმავე დროსვე მასში უკვე 30,000-მდე
მცხოვრები ითვლებოდა.

ვაშინგტონის საპრეზიდენტო თანამდებობის მოქმედებას

ბოლო ეხვეწებოდა. იგი მოხარული იყო თავიდან აეხადა პრეზიდენტის ძალაღიწოდება, და მშვენიერი მონტ-კერნონი დასასვენებლად იტყუებდა; ამასთანავე მოხუცდა კიდევცა, რომელ ხანშიაც კაცი მხოლოდ მშვიდობასა და მოსვენებას ეძებს.

მაგრამ ასეთი არ იყო ხალხის სურვილი. ყველა, თითქმის პირდაპირ მოწინააღმდეგე დასუბი, დაწმუნებულნი იყვნენ, რომ მის მაგიერობას ვერავინ გაუწევდა, რომ მარტო მას შეეძლო დარჩენა და პრეზიდენტობის აღსრულება. ყველანი ეხვეწებოდნენ, რომ სოფელურს ცხოვრებაზე აღარ გაეფიქრნა.

არჩევანებზე მთელმა მხარემ, ყველა დასუბმა იგი ამოიჩიეს. მის წინააღმდეგ არც ერთი ხმა არ იყო!

განა შეეძლო ეუარნა ხალხის მტკიცე მეგობარს, რომლისადმიც მიიღებოდნენ მთელი მათი გულის სურვილნი?

ხელმოკრედ ოთხის წლობით დასთანხმდა ამოარჩევას. ღრმად შემოსჭვავული, 4 მარტს 1793 წელს კიდევ მიუბრუნდა ამ წოდებას.

პირველად, როდესაც საპრეზიდენტო სავარძელზე ჯდებოდა, მთელი მისი ყურადღება მიპყრობილი იყო სამშობლოსა და მის გარემოებაზე, რომელშიაც იმყოფებოდა; ეხლა კი სულ სხვა იყო. საფრანგეთში მძვინვარებდა ყოველივე საშინელება რევოლუციისა. პირველი ამბავი, რომელიც ახლად ამოარჩეულმა პრეზიდენტმა მიიღო, ის იყო, რომ მეფე ლიუდოვიკ XVI-ე სახრჩობელით დასაჯეს, და საფრანგეთმა ინგლისსა და ჰოლანდიას ომი გამოუცხადა.

როგორი მდგომარეობა მიიღო ამერიკამ მეგობარს მხარისა და ხალხის მიმართ, რომელმაც ის-ის იყო გაუწია ასეთი შესანიშნავი შემწეობა? ვაშინგტონი იმ აზრისა იყო, რომ არ იყო საკადრისი გაეწვდინა ხელი იმ მხარესათვის, რომელმაც მეფის მკვლელობით ჩირქი მიიტხრო. მან გამოაცხადა, რომ მოამარს სახელმწიფოთა შორის შეათანაობას დავიჯერო. ეს იმ

აზრმა გამოათქმევინა, რომ ჯერ ისევ გათხრებულ-განადგურებული ამერიკა ევროპის სსსისხლო განსეთქილებაში არ უნდა ეყო-დეს, რომ თავისთავს არ ავნოს.

ეს მოსაზრება იყო უმშვენიერესი, მხსნელობითი; მაგრამ მხარეს სხვა ძახილი გაისმოდა, — გაიძახდნენ: ჩვენ ფრანგებთან კავშირი გვაქვს, მოვალენი ვართ მივეშველოთ.

როდესაც ვიშინგტონმა საფუძვლიანად შეიტყო საქმის მდგომარეობა საფრანგეთში, მაშინ უკანასკლად წინაღუდგა ომ-ში ჩაჩვენება და დასთა თავნებობას ამერიკაში. ამ გვარად მთელს მხარეში ბევრს განშორდა აზრებში.

საფრანგეთიდან მოიჭრა ამერიკის უმხურვალესი მომხრე შემ-წეობის სათხოვნელად. იგი ყველგან აღტაცებას აძლავდა. ვა-შინგტონი ყოველგვარს ღონისძიებასა ჭმადობდა, რომ შეეყე-ნებინა ყველაფრის წაშლენელი ნაკადული. საფრანგეთთან და-მოკიდებულება დასწავთული ჭქონდა, ინგლისთან კიდევ უფრო უარესად, რადგანაც ხელშეკრულებას ხშირად არღვევდა იგი და შეურაცყოფასაც აყენებდა. ასე ჯერ აქამომდისაც არ აღესრულე-ბინა ხელშეკრულების ყველა პირობანი.

რა რიგ არ უყვარდა და არ ეძებდა ვაშინგტონი მშვიდო-ბიანობას, მაგრამ ბევრს შეშთხვევაში ამერიკის პატიოსნებას სხვანაირს მოქცევასა თხოულობდა. მან გაჭვწავა ელჩი ინგ-ლისში, რომ შესაძლებელად გაეწყო საქმე და ომადე არ მიე-ყვანა.

მოუხერხდებოდა? იყო კითხვა, რომლისთანავე უნდა მიე-ღოთ ზომანი მოსალოდნელ სიფათის ასაცდენათ. ამიტომ ამა-გრებდნენ ნავთსადგურებს, და გაყვანილ იქმნა 80,000 კაცი მილიციისა. ხალხს საშინელი ჯაფა ადგა, და სხვა და სხვა და-სები უკუმეთ მოცულნი დაუდასჯად მუშაობდნენ თავიანთ სხვა და სხვა გვარ მიზნების მისაღწევად.

ამ მჩისხანე გარემოებათ კიდევ ერთი მიემატა. უმ-

თავრესმა ურილობამ ბაჟი დაადო არაეს. საღხს ამ ამ გვარნი გა-
დასახადები ძრეულ ემძუფვარებოდა სოლმე; რადგანაც იმ თავ-
ჩემობითს ხარკს აგონებდნენ, რომელსაც ინგლისელები ადებ-
დნენ. ამისა გამო უწესობანი ჩამოვარდნენ. გარდასახადის მო-
ძვრებთ უდიერობას აყენებდნენ, ნამეტნავად ჰენსილგანის და-
სავლეთ ნაწილებში. კარგად გაწეობილს სახელმწიფოში ამის
დაშვება არ შეიძლებოდა. გამოძიება დაჭინიშნეს, და მთავარ-მსა-
ჯული იმ ადგილებში გაჭვზავნეს, სადაც უწესობანი ასტეხეს.
მაგრამ მასაც უარესად მოეპყრნენ. დაეტნენ, ჰგვემეს და გამო-
ავდეს.

ბაჟის გამოწვევით კანონის საწინააღმდეგოდ 16,000 გა-
ცი შეიარაღდა, და პრეზიდენტი ყოველგვარ სისასტიკით ემუქ-
რებოდა, უკეთუ ისინი იარაღს არ დაჭერიდნენ. ამან მაჟისტრატ-
ჯოჯოხეთს მუგუზაღი. მეამბოხენი საბრძოლველად ემზადე-
ბოდნენ.

საქმე სასუძარნი აღარ იყო, აჯანყებულ ალაგებისგან დას-
ძრეს 15,000 გაცი მეფიცისა. მუქარამ იმოქმედა. მეამბოხეთ
სამხედრო ომისა შეეშინდათ, და სისხის დაუთხნეკლად ჩამოვარ-
და სიწუნარე. ვაშინგტონმა გულწრფელად შეჭმადლა ღმერთსა
საქმის ამგვარად დაბოლოებისათვის, მასზე, რომ მან არ დაუშვა-
ძმათა მკვლელობა, და დარღვეულ არ იქმნა კავშირი, რაიც სა-
მარცხვინო მაგალითად ჩათვლებოდათ.

ელჩმა ინგლისელებს აუხსნა შესახებ ზოგიერთთა მიუხ-
დომელობა გაუგებლობისა, და თუმცა ვაშინგტონი ყველასთერ-
ში არ სთანხმდებოდა, ზოგ-ზოგებში კიდევ უკმაყოფილო იყო,
მაგრამ მაინც ცხადათა ჰხედავდა ყველა სარგებლობას, კავშირის
სასარგებლოდ მოპოებულთ. გარდა ამისა, იგი დარწმუნებული
იყო, რომ მხოლოდ მშვიდობიანობაში შეეძლო განვითარებუ-
ლიყო სამხედრო და კანონიერი წეს-წყობილება სახელმწიფოში.
ეს იყო, რასაკვირველია, ყველასზედ სწორე შესედელობა ამერი-

კის მდგომარეობაზე, არც მალღისებიდამ შეიძლება მასზე სჯა. ამიტომაც მოაწერა პირობის წერილს, რომელსაც ხალხის წარმომადგენელნიც დასთანხმდნენ. არ იყო დამტკიცებული მხოლოდ ერთი მუსლი პირობისა, რომლის ძალითაც სამხრეთ შტატებიდამ ნაყოფთა გატანა ვიწროვდებოდა. რადგანაც პირობის წერილი გაზეთებში დაიბეჭდა, მაშინათვე უკვლავ დასებმა მასზე მიჭყვეს ხელი სჯასა. ნაბეჭდები ელვის სისწრაფით დაიგზავნენ მთელს ქვეყანაში, ასე რომ მასში გჭკვი არ იყო, რომ უკმაყოფილოებს ჭსურდათ მთელი მხარე აუქენებინათ, მართულობა დაემხრათ და მაგიერი დაედგინათ თავისებურს გემოვნებაზე.

ვაშინგტონს საქმეების საქმელო მდგომარეობა ეუურობოდა, მაგრამ ამასთან ერთად დაწმუნებული იყო, რომ მას ეკუთნოდა მთელის ძალით შესწინააღმდეგებოდა ამ სიმძაფრესა და არ გაქრდამდგარიყო გზიდამ, რომელსაც იგი მისდევდა. როდესაც უკანასკნელად დაამტკიცა ინგლისმა პირობის წერილი და ამერიკის პირობებზე თანხმა გაჭხდა სამხრეთ შტატებიდამ ნაყოფთა გატანაზე, მაშინ ნელ-ნელა ჩაჩუმდა უკმაყოფილოთა უკედრება და სასულდობრ იმის თანდათანობით, თუ როგორც აშკარავდებოდა პირობის წერილის კეთილ-მოქმედებითი თვისებანი.

რამდონათაც მოახლოვებული იყო ვაშინგტონისათვის შერეე უავლი საპრეზიდენტო სამსახურისა, რამდონათაც მაგრდებოდა მასში განზრახვა მიენებებინა საქმეებისათვის, მით უფრო ცხოველ იყო მისი სურვილი დაემკვიდრებინა ამერიკისათვის დამოკიდებულება სრულიადაც არა მეგობარ ხალხთა მხრიდანაც, ვიდრე ჯერ კიდევ არ ჩამოსულიყო საპრეზიდენტო სავარძელიდამ. ამ გვარ ხალხად იუვენს სამხრეთით ისპანიელები, აღმოსავლეთით ინდოელები, ძველი მტრები ამერიკისა, რომელ-

საც ხელახლად ბრეგუულად თავადებულნი და განრისხებულნი ეწვეოდნენ სოლმე სამზღვრებზე.

მისმა ხერხიანად ნიჭიერ ხალხის ამოჩვევამ ვაშინგტონს სისრულეში მოუყვანა ესა, და იგი კმაყოფილებითა ჭხედავდა, რომ ორივე ხალხისადმი დადებულ ხელშეკრულებით მოისპო ყოველივე უთანხმოება. ესლა, მშვიდის გულთ, ვაღის აღსრულების შეგნებით, მას შეეძლო მიეტოვებინა თანამდებობა.

რას არ იცოდა ჩამოცილება, ხალხისადმი წერილში გამოჭხატა მან თვისი მტკიცე ნება საქმეებისთვის თავ-მინებებისა და თავის მიუდრო და მშვიდ მონტ-გერონში წასვლისა. ეს იმიტომ ჩაიდინა მან სწერდა ის, რომ ყოველივე ეჭვნულობა გაეფანტა და ხალხისათვის დრო მიეცა ამ თანამდებობაზე ნიჭიერი კაცი მოეძებნათ.

იგი ხელახლად გამოცხადდა უმთავრეს ყრილობის კრებაზე, რომ წარედგინა ქვეყნის შინაური მდგომარეობა, და მისგან დამოკიდებულნი გარკვეანობა, და აგრეთვე წინათვე მოესურვა უკეთესი წარმატება ამ სურვილიდამ ცხადათა სჩანდა, თუ რაში ჭკონებდა კეთილი კაცი სარგებლობასა და სიმართლეს: სამხერო ხომალდის გაძლიერებაში, სამხედრო სასწავლებელთა დამართვაში, რიგის აფიცრების გასამსწავლებლად, დაწესებულებებში, რომელნიც ხელს უწყობდნენ მიწისმუშაობასა და მრეწველობას, და სხვა სასწავლებლებში, რათა არამც თუ გაეფანტებინათ სწავლა, არამედ მოეცათ ქვეყნისათვის კარგი მოხელენი, მღვდლები და მსაჯულები. აი იმის სურვილი და რჩევა გამოთხოვების დროს წარმონათქვამნი, ვინც შეიძლებოდა სამართლისად წოდებულიყო: „სამშობლოს მამად“.

ქვეყნის ყველა კუთხეებიდამ მოსდიოდა დერესები მადლობისა, მის მოღვაწეობისა და შეწირულებისათვის. მშვენიერმა, საღამოს ბინდ-ბუნდმა განაბრწყინავდა მისი მოშორება საქმეები-

დამ, და მის გაცნისკრუვანებისას უკვე წავიდა მონტ-გერნონში, სადაც ელოდნენ მას მოყვარე ნათესავ-მოკეთეობა.

სარგებლობა, რომელიც მან მოუტანა ქვეყანას, იყო უზომო; იგი გახდა საფუძვლად მთელ მის შემდეგის სახელ-დიდებასა. ამას ჭკრძნობდა ხალხი და იმიტომაც ასე მწუხარებდა მის მოშორებას; თითქმის ისინიც, რომელნიც ინგლისთან ხელშეკრულების დადებით აღზდგნენ მის წინააღმდეგ, — ისინიც ჭკრძობდნენ, რომ მის შესახებ უძრთლოდ და უგუნურად იცოდნენ: დრომ დაანახვა ყოველივე სიმაკლე მის მოქმედებისა, რომლებიც მაშინ იმ საუბედურო, ქარიშხლისანს დროს მათ არ ეუერებოდათ. შეიძლება დაჭეშმარიტებით ითქვას, რომ საქმეს რა ანებებდა თავსა, მას არც ერთი მტერი არა ჭყვანდა, მხოლოდ მთელი ხალხი ჭლონობდა, ამბობდა: სახელმწიფოს ამასე კარგად ვერას დროს ვერავინ წაჭმარათავსა!

თავი IV

როგორც წინადა, ისრე ესლაც, ვაშინგტონის გარემოებანი, რომ ესთქვათ, არ გამოიცვალნენ. ის ერთრიგი იყო როგორც საპრეზიდენტო სავარძელზე, ისრე გუთანთან. მონტ-გერნონში; ერთი გარჩევას: მას აღარ ესაქმებოდა-რა ხალხისა და სამშობლოსათვის; ის ჭსუნთქავდა თავისუფლად, ადვილად, მხიარულად; ისევე საყვარელი მამა იყო თავის ოჯახისათვის.

ასე ჭფვიქრობდა კეთილშობილი კაცი დამტკბარყო უკანასკნელს დღეების უანგარო კეთილშობილურ საქმეებით სავსე ცხოვრებითა და ხელახლად მიუბრუნდა თავის საყვარელ მეცადინეობათ: მეურნეობასა და მიწის მუშაობას. გულის სიხარულით

ჭხედადკა ყველგან თავის წინადახედვითი მოქმედების კვალს, უხაროდა რომ მის ჯანმთელობისათვის საჩუკებლობა მოჭქონდა სუეთა ჭკერხედ მუშაობას, მშკენიერს ადგილებზე მხიარულს მოძრაობას; კმაყოფილი იყო განათლებულ ხალხთა წრისა, ახლო-მასლოსა და შორეულიდამ მოსულთაგან, ანუ შორს ევროპიადამ მოგზაურთაგან, რომელთაც ჭსურდათ თავიანთ პატრიოსტკმა გმირსა და ამერიკის სჯუღმდებლისათვის და ან რომელნიც აღჩნდებოდნენ ხომე სტუმარ მოყვარე მონტ-ვერნონის აკეზე.

სიბერე და ძალდატანება, რომელსაც ითხოვდა მისაგან სამსახური, სრულებითაც ვერ შეამცირეს ვერც მისი სულიერი ძალები, ვერც მისი ალექსიანობა. იგი თავის თავს ჭკრძნობდა ჭარმაკად, ცქვიტად და კმაყოფილად, ასე რომ ოჯახი ჭმადლობდა მას, ვინც ესრე მოუწყო მათ ბედნიერებაი, და ღმერთსა სთხოვდნენ მხოლოდ ერთსა, რომ მას გაედღეგრძელებინა იგი.

მაგრამ, სჩანდა, ბედნიერება არ იქნებოდა სანგძლივი; ცაზე იკრიფებოდნენ ბუნდე, მრისხანე ღრუბლები; უბედურება იმუქებოდა იმ მხარეადამ, რომელიც წინად ამერიკას ჭშველოდა, საფრანგეთიადამ.

შემდეგ იმისა, ჩაც საფრანგეთმა ველურ, დანაშაულობით გატაცებულმა დაპირქვა მეუობა და ბოროტული საქმე ჩაიდინა — თავის ცხებულს სახრჩობელაზე თავი გაყოფინა, მასში საშინელნი შემთხვევანი მოჭხდნენ.

ინგლისისადმი სიძულვილი სრულს სიფიცხემდე იყო, და სინაღლე ამერიკაზე, რომელიც ხელ-წერილით შეეკრა ინგლისსა, თავისუფლებაზე გამოსხლეტილთ ფრანგების გულში ღრმადა ჭბუდობდნენ.

მართველობის თავს იდგა დირექტორია, ხუთის კაცის მართებლობა. ეს დირექტორია, ამერიკისადმი ღრმა სიძულვილსა ჭსკამდა, რომელიც მის ბეკრჩინის მოქმედებაში იხატებოდა. ამ

სიძულვილისა გამო, მან მიიმედ აწეკვინა ამერიკას, უკან აბრუნებდა ამერიკის ელჩებს, თითქმის ნებსა ჭრთამდა ფრანგულ ხომალდებს ამერიკის წყლებში სავაჭრო ხომალდები ეჩერებინათ, ეცარცვათ და ხალხისათვის უპატიურება მიეყენებინათ. ეს თითქმის ომის გამოცხადებას ეთანხმებოდა, რომელიც ჭა-და-ჭა მუქარობდა კადნიერ ფრანგების მხრით გაცხადებას. სჩანდა, იგი ესლავე დაიწყობოდა, და ფრანგებს და ჩხებოდათ გამოეცხადებინათ ომი, — ყველა ხალხის-მიერ საზოგადო ჩვეულებად მიღებული.

ამერიკაში დიდი ძლეულვარება იყო. პრეზიდენტმა ადამსმა უმთავრესს ყრილობას მოუწოდა, რომ ფრანგების მოსალოდნად გამოედგინათ საწინააღმდეგო საშუალებაზე გაესაჯათ.

მაშინ კითხვანი ასტყდნენ: სად არის ჩვენი სარდალი? ვინ გაასულოვნებს ჩვენ მილიციას, ვინ წაუძღვება მას ახალ, სასისხლო ბრძოლებში? ვის მივედნეთ ჩვენცა და ისინიც? ყველას ერთი პასუხი ჭქონდათ: მ ა რ ტ ი მ ა ს, მ ა რ ტ ი ვ ა შ ი ნ გ ო რ ნ ს!

მაგრამ დაბეჯითებით არა სთქვა მან, რომელიც უკვე გამოსცადეს: მე მინდა მშვიდობით განვატარო დანარჩენი ჩემი დღეები და მეტჯერ აღარას დროს აღარ მივიღებ სახელმწიფო თანამდებობასა? განა შეიძლებოდა ეს სამძიმო და დამლაღვი მოვალეობა დაედვათ მოხუცზე, თუ მისდამი ცოტადენი მადლიერებაც არის ჭქონდათ?

ეს კითხვა ბევრს აწვალებდა, მაგრამ აღმოსავლეთიდან დასავლეთამდე, ჩრდილოეთიდან სამხრეთამდე ყველგან გაისმოდა: არა გუყავს გარდა მისსა!

დავიჯერო იგი უარს ეტყოდა ყველას, უარს ეტყოდა სამშობლოს თხოვნას? განა ჩვენ არ ვიცნობთ მტკიცე მამულის-შვილს, ჩვენ შუადამ მოქალაქეს, რომელიც თავისზე არასოდეს არა ჭფიქრობდა, როცა საჭმე სამშობლოს ეხებოდა? ასე

სჯიდა ხალხი, და აზრიც ერთი ჰქონდა, ასე რომ ხალხსა და პრესიდენტსა აღარა ჩიებოდათ რა გასაკეთებელი, როგორც შეეწუხებინათ მონტ-ვერნონში ვაშინგტონი, უკვლა გარემოებანი გამოცხადებინათ მისთვის, გამოცხადებინათ სათრანკეთისადმი დამოკიდებულებანი და ხალხის ერთხმითი შეთხოვნა, რომელსაც თვით უმთავრესი ყრილობაც სთანხმდებოდა.

ვაშინგტონისათვის ეს მოულოდნელობა იყო.

სხვეებრ, გაქდაწევეტილება მასე იყო დამოკიდებული, და ის, მშვიდობიანობის ასეთი მომწეურვალე, ხელახლად ელოდა კელურს სურათებსა და სასიხლო ბრძოლებსა და უნდა გადაეწევიტა — გავცვალო თუ არა ჩემი განსვენება მათზეო. უნდა აღმოეჩინა საკუთარ ბედნიერებათა და სამშობლოს მოწოდებათა შორის!

ვინც იცოდა ვაშინგტონის აზრთა სახიერება, ის არც ერთს წამს შეეჭვიანდებოდა იმაში, თუ რასაც ამოიჩიევდა იგი, და მართლაც ვასუხს მოიცა, რომ როდესაც საქმე ბრძოლამდე მივაო, მაშინ არც საქმეს შევადგებო.

ამ შემთხვევაში უმთავრესს ყრილობას განსაზღვრული ჰქონდა აზრები, და არავინა ეჭვობდა მის აღმოჩენვაში, თუმცა ვიდრემდე გადადებულ იქმნა საპატიო ცნობა.

ხელახლად უხდებოდა ვაშინგტონის გამოსთხოვებოდა ღჯახსა და მშვიდ ცხოვრებასა, რომელშიაც იგი ასრულ ქსაჭირებოდა, და რომელიც ხანგძლივის შრომით დაიმსახურა. მხნეობა და შემწეობა ხელახლად ურავუნებდნენ წყნარს კარებს მიუხრებულ სოფელურს სახლისას, და მანც მიიღო ვედრებითა ქვეუნის შემოქმედისადმი, როგორც თავისი დანიშნულება. მაგრამ აგრეთვე, როგორც უწინ, ყოველისავე დაჯილდოებისაგან უარს სთქვა.

მანამ შეეძლებოდა მას ეზრუნვა ჯერზე და, ყველასე სამ-
ნელსა და დამლაგზე, ეშონა აფიცრები და მოესმინა თა-
ნამდებობის მიღების მოსურნეთა თხოვნანი, მონტ-ვერნონს ან
გამოსცილებოდა, იქვე ყოფილიყო; როცა-ღა მოუხერხებელი
განდა, თილადელოფიაში გადავიდა.

ჭფიქრობდა, რომ თიცხელი შეთოფ-იანდაღა დირეკტო-
რის მთლად დაანახებს საქმის მნიშვნელობასა და, თითქმის,
ომის ხალისსაც წაართმევს, უარეს ჯათას ეწეოდა, უმთავრე-
სი ყრბობაჲ ხალისით სთანხმდებოდა მის წინადადებას.

ამ ნაიხად ყველგან ემზადებოდა ხალსი თავისუფლების
დასაცავად და კანდიერ უცხოელთათვის წკიზარტის მისარტე-
მელად.

ვაშინგტონი ისეთივე მომქმედო იყო, როგორც ჭაბუგო-
ბის წლებში. ყველაფერი მის ხელქვეშ იყოფებოდა. ყველაფერს
თავის საკუთარის თვალთ ნახულობდა, რა იცოდა გამოცდილე
ბით, თუ რა რიგ მნიშვნელობაც ექნებოდა ამას, და სცდილობ-
და ყველანი გაემხნეებინა და წახალისებინა საქმეზე. ამავი
გმირულ შეიანდაღებისა და კაცისა, რომელიც ხელმეორედ ყვე-
ლას სულად გარდაიქცა, გადაფრინდა ოკეანს იქითა და დირეკ-
ტორიამდე მიადწია. იგი ჩათიქრდა აეტეხნა ომი ორს ზღვის
სასელმწიფოსათვის (თუმცა ამერიკა ის-ის იყო სამხედრო ხო-
მალდებს იჩენდა) და შორს ოკეანეზე ეგზავნა ჯარები საბრ-
ძოლველად, რომელიც ასრე სამელეობით იყო შებოჭვილი და
შეიძლებოდა მარცხითაც გათავებულყო.

ამერიკელების საბრძოლავად მზად ყოფნამ ფრანგები შეა-
შინა. დირეკტორის სიტყვები დადუმდნენ, და მან, ბოლს,
გამოაცხადა რომ მზად ვარ უთანხმოება სამშვიდობო გზით და-
ვაბოლოყო.

რას რიგ ან ემზადებოდნენ ამელიკელები საომრად, მაგრამ ამ ამბით რომელი ან იყო გამყოფი? ყველასევე უფრო განმარტონს უხარდა და ჭმადლობდა ღმერთსა. მას ხელახლად შეეძლო დაბრუნებულიყო თავის საყვარელს მონტ-ვერნონში და იქ მიუდრო, უწყინარ ცხოვრებით დამტკბარყო.

პრესიდენტი ადამსი საქმის ამგვარად დაბოლოებაზე აგრეთვე გამყოფი იყო, და უმთავრესმა ყრილობამ სამი ელჩი გაჭვწავნა ევროპაში მტკიცე მშვიდობიანობაზე მოსალაპარაკებლად.

ამასთანავე საფრანგეთში საქმეები შესანიშნავად შეიცვალნენ. პარიზში მათ დიკრეტორია შეტყუარ კვლავ იპოვნეს.

იქ დიდებისა და ძლიერების უმაღლესს ხარისხს მიაღწია, მარტოდ-მარტო გამბედაობითა და სულგონების ძალით, ერთმა კაცმა ვინ არ იცნობს მას — ნაპოლეონ ბონაპარტეს?

დიკრეტორია აგრეთვე არ ვარგოდა, როგორც ხუთასთა რჩევა, ან კიდევ მოხუცთა რჩევა. ამას ჭკრძნობდა არა მარტო ნაპოლეონი, არამედ მრავალნი საფრანგეთში; მაგრამ ეს მრავალნი ისეთნი ვერ იყვნენ, რომელმაც ბედნიერის წამით ისარგებლა. იგი თავის თავდადებულის მეომრებით შეიჭრა დასავლეთში, სადაც იკრიბებოდა „ხუთასთა რჩევა“ და გაჭვწავნა გამოჭვწავნა. ასრევე უზამდა, თუ შემთვევა ექმნებოდა, „მოხუცთა რჩევასაც, მაგრამ ესენი მისთვის საჭირონი იყვნენ, რომ ეწამათ იგი საფრანგეთის პირველ კონსულად“, ე. ი. ფრანგთა ერთად ერთ მზურობელად. ჩვენ ვიცით, რომ მან იცოდა მათი მოპყრობა და ბრძანებლობაცა.

ასეთ ნაირად შეიცვალნენ გარემოებანი, და ახალს პირველს კონსულს სხვა ომის ატეხა ადრე ჭსურდა, ჟერეთ

ჭვიჭვობდა ინგლისისათვის მოეკლო. მშვიდობიანად მორიგდნენ და ელჩებს შეეძლოთ დალაგებულის გულის დაბრუნებულყვენ სსხლისკენ. იქაც უკვლას უხაროდა, მით უფრო, რომ წინანდელ ომის ჭრილობანი ჯერამაც სრულიად არ შეჭხორცებოიოთ.

ვაშინგტონი ხელახლად დაბრუნდა მუდრო მონტ-ვერ-ნონში, იმას გი არ ჭვიჭვობდა, რომ ბოლო ეღებოდა მის ცხოვ-რების გზას, სამშობლოსათვის და ბევრთა, ძრეელ ბევრთათვის კურთხეულს; ხშირად არა სწამდათ ხოლმე, — უკვლას კეთილშო-ბილთა წერა, — მაგრამ ეს გზა იყო საბწყინკალო.

12 ქრისტიშობისთვეს 1799 წელს თუმიცა არა თბილო-და, მაინც ცა მოწმენდილი იყო, ასრე რომა კერავინ მოიფიქ-რებდა, თუ შუადღისას ჩამოითოვლებდა და მიწას დაჭყარვიდა. ვაშინგტონი, როგორც ყოველთვის, ნასადილეკს გავიდა მინ-დოწზე მუშებთან.

სუფთა ჭყერზე ყოფნა ესიამოვნა; რამდენსამე საათს და-დიოდა თავის საქმეებზე, და ერთს აღავას თითქმის საკმარის ხანს შეჩერდა კიდეც, რა ჭვიჭვობდა განკარგებაზე. უკვე ოთ-ხი საათი იყო, როდესაც სახლში წავიდა. სახლი საკმაოდ შორს იყო, ამასთანავე ცივმა ბუქმა წამოუბერა და ჩამოთოვლა. ძვლე-ბამდე გაუღენთილ-გაწუწული და გაყინული მოვიდა სახლში.

ტანთსაცმელი მაშინათვე გამოიცვალა, მაგრამ თბილს ბუ-ხართან მაინც შეაყრყოლა.

ღამით საშინლად ასტიკვდა ყელი და დახრინწიანდა.

იგი ამშვიდებდა დაღონებულ ნათესავეებს და ამას ჰატარა გაციკებად აგდებდა, რომელსაც ძალე უნდა გაეარნა. კიდეკაც გა-მოვიდა ღღისით ჭყერზე და ისეიჩნა სახლის ახლოს, სადაც განკუტილი იყო თოვლი. საღამოთი მომხიარულდა, ლაზარაკობ-

და, კითხულობდა გაზეთებს, მანამ სძლილოთ დაწოლის დრო არ მოვიდა. მაგრამ ღამით მრისხანე ტიება გაუჩნდა, ასე რომა ძლივს-ღა შეეძლო სუნთქვა და ლაშაწაკვი განთიადისას.

სამწუხაროდ, ექიმი ორს მიღის სიშორეზე სცხოვრებდა, აჭექსანდრიაში. საჩქაროთ აფრინეს კაცი. ისიც, ბოლოს, მოვიდა, სისხლი გამოუშვა, მაგრამ არც ამან უშველა. შინაურებს შეეშინდათ და კიდევ ორს მკურნალთან გაჭვრავნეს. ისინიც იმავე დღესას მოვიდნენ, მაგრამ ყველა საშვალებანი, რომლებიც კი იხმარეს, ავადმყოფს არაფერ შიდავას არ აძლევდნენ.

მან მიჭმარათა ერთს მკურნალს, „მეძნელება, მაგრამ სიკვდილისა კი რა შეშინიანო. მაშინათვე ვიგრძენ, როცა ავად გახდიო. ცოტა-ღა დამჩენია სასიცოცხლოთაო“. მადლობა გარდაუხადა ექიმებსა ზრუნვისათვის და სთხოვა თავისუფლობა მიეცად გარდაცვალებისა.

ხმა ამოუღებელივ გამოეთხოვა ოჯახს. ყველანი იტრემლებოდნენ.

თან-და-თან სუსტდებოდა და სუსტდებოდა და ღამის 11 საათზე გარდაიცვალა, სიკვდილამდე გონება გაუკარგავი. ის იყო 68 წლისა.

18 ქრისტიშობისთვის დამარხეს საგვაროვნო სამარტვილეში. მის სიკვდილის ხმა ანარდაზე მოედო მთელს ამერიკას. ეს იყო სამწუხარო ამბავი ყველასათვის გამოუკლებლად. ერთმა წევრთაგანმა პირველს სხდომაზე წარმოსთქვა გრძნობიერი სიტყვა. ამოჩეულთ გარდასწევითეს ყველანი ჰკრუნიდნენ ტიან შეკ-

რებილიყენენ, რომ მისთვის გამოეხატნათ თავიანთი დრმა მწუხარება, რომ ორატორის სავარძელი ძაძით შეემოსათ, ყველას სამგლოვიარო ტანისამოსი ჩაკცვათ, რომ სენატს შესთანხმებინებენ გარდატყალებულის საუკუნოდ ხსენების საშესაძლებლად. სენატი მათ ხალხით მიეგება. სენატმა გარდასწყვიტა დაედა მისთვის მარმარაილეს ძეგლი, უმთავრესის ყრილობის ორთავ ხალხთა სამჯაროში გაემართნა აღაშები, და შეერთებულ შტატების ყველა მცხოვრებთ ერთს თვის განმავლობაში მკლავზე ეტარებინათ სამგლოვიარო ბანტები ნიშნად იმისა, რომ კარგის მოქალაქის დაკარგვაზე მთელი მხარე გლოვობს; ბოლოს, პრეზიდენტს უნდა გამოეცხადებინა გულწრფელი თანაგრძობა უმთავრესის ყრილობისა. ყველა ესენი აღასრულეს, მაგრამ შესანიშნი იყო ყველას გულში მწუხარება. ყველანი აღვიარებდნენ რომ: „პრეზიდენტსა ომში, პრეზიდენტსა მშვიდობიანობაში, პრეზიდენტსა აღაგი ეჭიჩა ყველა მოქალაქეთა გულშიც“. მთელი ევროპა თანაუგრძობდა ამერიკას მწუხარებაში, თითქმის ინგლისშიაც აღამაღლა ხმა შესასანიშნავმა ჭოკსმა, რომ ვაშინგტონისათვის ქება მიეწყო.

ჩვენც ესევე უნდა მივიღოთ, თუ იმ დროის აღმადროძინე ამერიკას მივაქცევთ სედათ. მასში ყოველისთვის ვაშინგტონისაგან აქვს საფუძველი დადებული; და ომიანობასა და მშვიდობიანობის დროსაც კი შრომობდა იგი ამაზე უკანასკნელს სიბერემდე.

ჩვენ გამოვარკვეით მთელი ვაშინგტონის ცხოვრება აგონიდა მთავრებული სამარმდე და დაგრწმუნდით, რომ მონტვერნონში განისვენებს გვაში მორწმუნის, წყნარის კაცისა, რომ

მელიც განიჩეოდა მკაცრის ჰატოხსნებითა, უანგარეობითა და სიჭკვიანით. ჩვენა ვნასეთ აგრეთვე, რომა ამერიკამ დაჭკარგა მასში უკეთესი მოქალაქე და დიდებული კეთილმოქმედი. დეე შთამომალბამ აკურთხოს მისი სსენება.

94/99

8 512